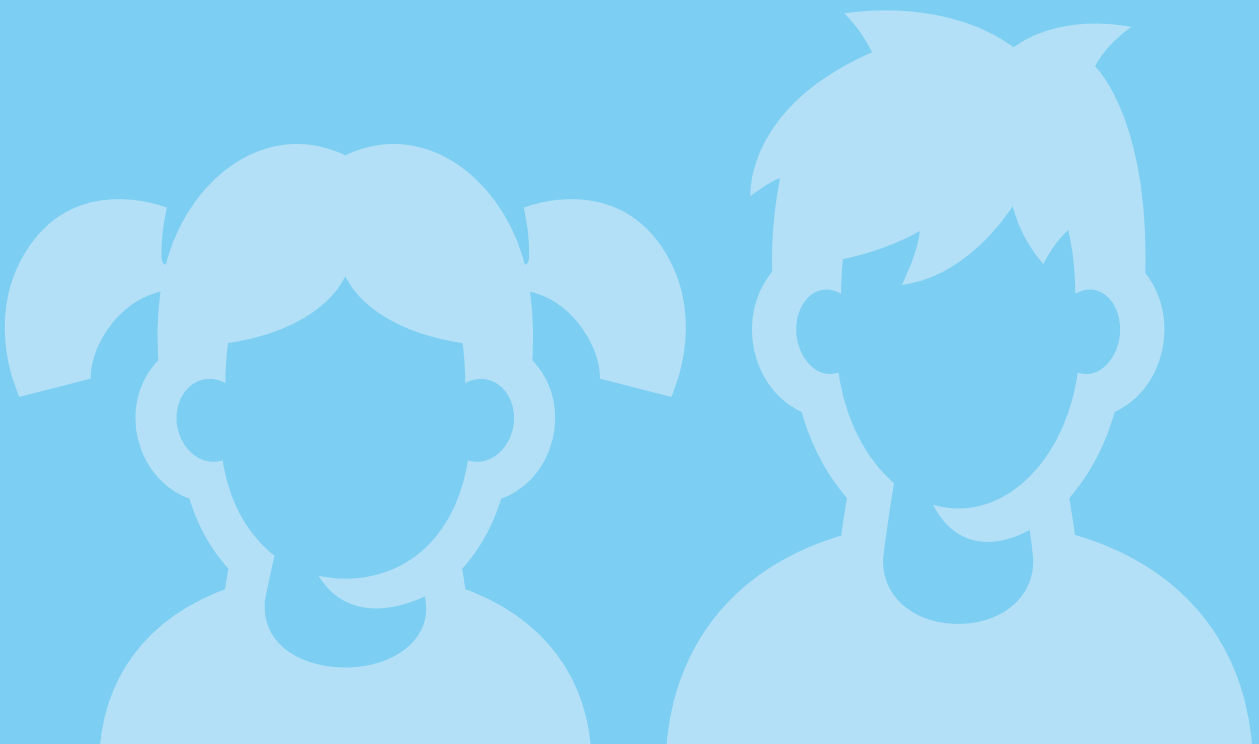

"We weten op zich hoe de meldcode werkt, maar om de stappen te zetten is toch heel lastig. Hebben we daarvoor onvoldoende durf? Misschien dat we elkaar meer moeten aansporen om daadwerkelijke stappen te zetten." - leerkracht

Evaluatie meldcode West Veluwe Vallei: school als veilige haven

Rapportage evaluatie gebruik en implementatie meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling op de basisscholen in de regio West Veluwe Vallei.

Nationaal programma
'Geweld hoort nergens thuis'
Regio West Veluwe Vallei

Veilig thuis in de West Veluwe Vallei
Barneveld - Ede - Nijkerk - Scherpenzeel - Wageningen

**In opdracht van de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk,
Schierpenzeel en Wageningen.
Project Meldcode in het Primair Onderwijs
Onderdeel van Landelijk programma Geweld Hoort Nergens Thuis**

Versie: 20 mei 2021

Opgesteld door:
Regionaal projectleider Huiselijk Geweld en Kindermishandeling,
Nadia van der Voorn, nadia.van.der.voorn@ede.nl

Projectleider MC in het PO, Kristin Gerritsen,
kristin@nul23.nl

Met medewerking van Charita Visser, student UU, master Social Policy and Public Health

Samenvatting

Inleiding

De aanleiding van dit project was de regionale ambitie die in 2020 is opgesteld betreft de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De regiogemeenten streven naar het eerder en beter in beeld krijgen van kinderen binnen het onderwijs, welke slachtoffers zijn van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Door middel van een onderzoek krijgen we inzicht in wat het onderwijs nodig heeft, naast de wettelijke verplichting en naast alle regionale stimulans, om de laatste hobbels in het werken met de meldcode nog te nemen. Door te investeren is de verwachting dat we kinderen binnen het onderwijs eerder en beter in beeld krijgen bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling. In dit rapport concentreren we ons op fase 1 en 2 van het project: het onderzoek.

Opzet

De cijfers in dit onderzoek zijn op basis van kwantitatief onderzoek (digitale enquête) en van 6 panelgesprekken. De digitale enquête is uitgezet onder alle basisscholen in de West Veluwe Vallei. Het onderzoek is gehouden van eind november 2020 tot begin februari 2021. De uitvraag was net gaande toen de tweede 'lockdown' in het kader van de coronapandemie werd afgekondigd.

Maatschappelijk effect

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Ongeveer 1,2 miljoen personen van 16 jaar of ouder hebben in de voorgaande 12 maanden te maken gehad met huiselijk geweld. Kinderen van 0 tot en met 17 jaar worden jaarlijks tussen de 90.000 en 127.000 blootgesteld aan een vorm van kindermishandeling. Dat is ongeveer 3 procent van alle kinderen in Nederland. Tijdens de eerste COVID-'lockdown' is er een flinke stijging te zien van kinderen die thuis onveilig waren, naar schatting zo'n 14 op de 1.000 kinderen.

In de regio West Veluwe Vallei is de omvang van het maatschappelijk probleem terug te zien in het beroep dat wordt gedaan op Veilig Thuis Gelderland Midden. Vanuit de regio West Veluwe Vallei zijn bij Veilig Thuis Gelderland Midden in 2020 1143 meldingen binnen gekomen. In 2019 waren dat er 857. De omvang van het probleem wat ook wordt gesignaleerd, wordt hiermee inzichtelijk. Echter: het onderwijs loopt statistisch zeer achter op de andere beroepsgroepen met 17 meldingen in 2020 en 26 meldingen in 2019. Ondanks de aangepaste meldcode en de lockdown laten de cijfers een daling zien in het aantal meldingen. Vanuit het project Handle With Care is duidelijk dat er kinderen zijn betrokken bij huiselijk geweld. Zo is er in de periode van december 2020 t/m februari 2021 in totaal 27 signalen doorgegeven aan scholen. Uit contact met de scholen blijkt dat het niet altijd bekend was dat deze leerling opgroeit in een onveilige thuissituatie.

Kwantitatief onderzoek - enquête

De digitale enquête is door 324 onderwijsprofessionals ingevuld. Merendeel is ingevuld door een leerkracht. Een school heeft volgens de wet meldcode een aantal wettelijke verplichtingen. Zo dient de school de meldcode te implementeren en het gebruik en kennis hiervan bevorderen in de eigen organisatie. Daarnaast dient er een deskundig persoon beschikbaar te zijn voor consultatie en advies. Het afwegingskader dient gebruikt te worden bij weging en bij acute of structurele onveiligheid dient er gemeld te worden bij Veilig Thuis.

Uit de resultaten blijkt dat 80 procent van de basisscholen beschikt over een Protocol Meldcode. De wettelijke randvoorwaarden lijken bij het merendeel van de scholen redelijk tot goed ingeregeld. Met uitzondering van het beschrijven van de verantwoordelijkheden, specifieke kennis en de verwijzindex. Kennis rondom de meldcode wordt onvoldoende bevordert. Slechts 57 procent van de scholen biedt minimaal één keer per jaar aandacht aan het thema kindermishandeling. De deskundigheidsbevordering die wordt gegeven wordt veelal intern verzorgd door een teamlid of aandachtsfunctionaris. Bijna de helft van de scholen heeft een getrainde aandachtsfunctionaris. Ongeveer de helft van die aandachtsfunctionarissen maken eenmaal per jaar gebruik van een vorm van deskundigheidsbevordering om hun kennis op peil te houden.

Uit de resultaten blijkt dat er ruimte is voor verbetering van vaardigheden met betrekking tot signaleren. Ruim 40 procent heeft geen enkele keer een vermoeden gehad van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Van de 52 procent die wel vermoedens hebben gehad start een overgroot deel de meldcode. De meldcode wordt niet altijd doorlopen tot stap 5. De grootste stop zit in stap 2: collegiale consultatie. De scholen hebben 147 keer Veilig Thuis geconsulteerd in 2019 en 94 keer in 2020. Als de signalen die worden opgevangen nog niet duidelijk op huiselijk geweld en/of kindermishandeling duiden, kan men deze zorgen kenbaar maken via de verwijzindex. Het basisonderwijs heeft in 2019 109 signalen in de verwijzindex afgegeven. In 2020 is dit nagenoeg gelijk gebleven, namelijk 128 signalen.

De voornaamste redenen om de meldcode eerder af te sluiten heeft voornamelijk te maken met professionele dilemma's, samenwerking en stappen die door school zijn gemaakt. Zo ervaart men de vertrouwensrelatie met ouders of onvoldoende vertrouwen in het vervolg als een barrière. Een andere reden welke wordt aangegeven is dat er al hulpverlening is ingezet en daarmee een melding bij Veilig Thuis niet nodig is. Hierbij is de vraag of dit wel klopt gezien de stappen van het afwegingskader.

De onderwijsprofessionals ervaren knelpunten in het gebruik van de meldcode. Ten eerste ervaart bijna 50 procent van de respondenten belemmeringen op uitvoerende niveau: onvoldoende geïmplementeerd, onduidelijkheid taken, onbekendheid stappen meldcode. Daarnaast speelt samenwerking met Veilig Thuis en lokale teams een rol. De onderwijsprofessionals ervaren dat ze weinig invloed hebben op de situatie en er zijn negatieve ervaringen uit het verleden.

Kwalitatief onderzoek: de panelgesprekken

De panelgesprekken waren zeer gemêleerd en hebben verdere diepgang en betekenis gegeven aan de enquêteresultaten. De professionals uit de panelgesprekken herkennen dat er niet met de meldcode gewerkt wordt omdat men er niet (goed genoeg) bekend mee is. Het zit hem in het durven, herkennen en leren documenteren van signalen. Er wordt een drempel ervaren in het aangaan van het gesprek met de ouders, vooral onder leerkrachten.

De professionals verklaren dat de vertrouwensrelatie met en de veiligheid van het kind en ouders, kennis en samenwerking de belangrijkste redenen zijn waarom er onvoldoende wordt gemeld bij Veilig Thuis. Openheid binnen het team is tevens een belangrijke voorwaarde om goed te signaleren, zodat je vermoedens en twijfels met collega's kunt bespreken. Deze openheid is zeer gewenst, maar niet altijd aanwezig.

Het bespreekbaar maken van huiselijk geweld blijkt vaak nog een taboe te zijn. Gevoelige onderwerpen worden nog te vaak vermeden. Ouders en kinderen weten niet altijd dat ze met deze zorgen bij school terecht kunnen. Tijdsdruk wordt breed herkend door de professionals als knelpunt tot melden. Volgens de professionals leidt het grote aantal taken en de daarmee samenhangende tijdsdruk er soms toe dat onvoldoende aandacht wordt gegeven aan signalen van kindermishandeling.

Conclusies

Er worden binnen het onderwijs goede stappen gezet, maar er blijft ruimte voor verbetering. We kunnen concluderen dat de implementatie goed op gang is gekomen sinds 2013. De ruimte voor verbetering zit in het gebruik van de meldcode (nog niet voldoende dekkend), de belemmeringen in het gebruik (handelingsverlegenheid), de implementatie (voldoet niet aan alle wettelijke randvoorwaarden en onbekend meldcode) en borging op de scholen (niet overal een AF).

Om een goede vaart er in te houden is constante toevoer van brandstof (urgentiebesef) nodig: training en voorlichting aan onderwijsprofessionals, aandacht voor veiligheid van kinderen bij bestuurders en bij werkbesprekingen, zijn nodig om met de meldcode te blijven werken. Het is een continu proces. Daarnaast speelt een gebrek aan kennis van en over de werkwijze van Veilig Thuis en de lokale teams een rol.

Aanbevelingen

Het verdient aanbeveling dat schoolbesturen zorg dragen voor de aanwezigheid van een organisatieprotocol meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, waarbij invulling is gegeven aan het handelingskader opgesteld door de PO- en VO- raad. Daarbij hoort een goed getrainde en gefaciliteerde aandachtsfunctionaris. Ook het (periodiek) aanbieden van cursussen gespreksvoering is een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Een aandachtspunt voor de school is dat er voldoende ruimte wordt gecreëerd voor een veilige en goede bespreekcultuur met collega's, ouders en kinderen.

Met betrekking tot samenwerking met ketenpartners is het bevorderlijk dat het duidelijk wordt wat scholen mogen verwachten van Veilig Thuis en de lokale teams. Wat is de rol van de school als een gezin in begeleiding is bij het lokale team en/of Veilig Thuis? Wat doen ze wel en wat niet? Tevens dat er beter over het proces wordt gecommuniceerd zodat scholen weten wat er gaande is.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
Inhoudsopgave	6
Inleiding.....	8
Hoofdstuk 1: Maatschappelijk effect	11
Prevalentie huiselijk geweld en kindermishandeling.....	12
Regio West Veluwe Vallei	13
Relatie prevalentie en meldcode	14
Hoofdstuk 2: Kwantitatief onderzoek - enquête	15
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	18
Aandachtsfunctionarissen	19
Gebruik van de meldcode.....	20
Verwijsindex	21
Redenen om de meldcode te stoppen.....	21
Knelpunten	22
Wensen (deskundigheidsbevordering)	23
Hoofdstuk 3: Kwalitatief onderzoek - panelgesprekken	24
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	25
Aandachtsfunctionarissen	26
Gebruik van de meldcode.....	26
Redenen om de meldcode te stoppen.....	26
Knelpunten	28
Wensen (deskundigheidsbevordering)	30
Hoofdstuk 4: Conclusies	31
Goede stappen met daarnaast ruimte voor verbetering	32
Belang van een goede borging.....	33
Hoofdstuk 5: Aanbevelingen	34

Bijlages

Bijlage 1: Overzicht van de werkgroepleden	37
Bijlage 2: De digitale enquête.....	39
Bijlage 3: Enquête in beeld	48
Bijlage 4: Antwoorden 'wensen voor deskundigheidsbevordering' uit enquête	53
Bijlage 5: Opzet panelgesprekken	66
Bijlage 6: Uitwerking panelgesprekken	68
Vraag 1: Bekendheid en doorlopen meldcode.....	70
Vraag 2: De belangrijkste redenen om niet te melden bij Veilig Thuis?	76
Vraag 3: Zaken die goed gaan, waar het onderwijs trots op is.....	81
Vraag 4: Wat zijn zaken die beter kunnen, die nu (nog) hindernissen vormen?.....	85
Vraag 5: Wat vind je belangrijk om te doen rondom dit thema?	92
Verklaring afkortingen.....	96

Inleiding

Introductie

Op 1 juli 2013 is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking getreden. Een meldcode moet professionals helpen om goed te reageren bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit betekent dat deze meldcode in het organisatiebeleid verankerd moet zijn, zodat deze professionals in hun dagelijkse werk de meldcode kennen en ernaar handelen. Het doel van de verplichte meldcode is dat professionals en instellingen vaker, sneller en adequater ingrijpen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit moet ertoe leiden dat professionals vroeger signalen oppikken, ernstige situaties worden voorkomen en huiselijk geweld en kindermishandeling minder voorkomt.

Gemeenten zijn via de WMO verantwoordelijk voor een goede aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. De gemeenten in de West Veluwe Vallei (WVV) hebben hiervoor regionale ambities opgesteld¹. Zo is het streven dat kinderen in o.a. het onderwijs eerder en beter in beeld komen als ze (mogelijk) slachtoffer zijn van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. De gemeenten stimuleren organisaties in de regio om de meldcode te hanteren. Dit in de vorm van gratis trainingen meldcode, trainingen aandachtsfunctionarissen, workshops en netwerkbijeenkomsten. In het gebruik van de verwijfsindex is tevens geïnvesteerd door middel van trainingen en gesprekken door inzet van een regionale projectleider verwijfsindex Foodvalley.

Sinds 1 januari 2019 werken het onderwijs en andere sectoren met een vernieuwde meldcode met afwegingskader. Het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt met dit afwegingskader minder vrijblijvend. De aanpassing moet zorgen dat de meldcode effectiever wordt en dat de situatie beter en eerder in beeld is bij Veilig Thuis. Voor het onderwijs is er een speciaal afwegingskader opgesteld.

Aanleiding en doel project

De WVV bestaat uit 5 gemeenten: Ede, Barneveld, Nijkerk, Wageningen en Scherpenzeel. Samen hebben ze 130 basisscholen en ruim 27.200 leerlingen. Vanuit de prevalentieonderzoeken² wordt een ondergrens van 3% aangehouden als het gaat om kinderen die slachtoffer worden van een vorm van kindermishandeling. Het gaat hierbij om kinderen waarbij professionals mishandeling hebben gesignaleerd. Aangezien niet alle gevallen van kindermishandeling gesignaleerd worden geldt 3 procent als ondergrens. Dat zijn in de WVV ongeveer 820 leerlingen.

Uit de cijfers van Veilig Thuis Gelderland Midden (VT GM) blijkt dat er vanuit het onderwijs (primair en voortgezet) respectievelijk 26 meldingen zijn gedaan in 2019 en voor 2020 18 meldingen. Van de 18 meldingen in 2020 waren er 13 afkomstig uit het basisonderwijs. Ondanks de vernieuwde meldcode blijft het aantal meldingen uit het onderwijs aan Veilig Thuis opvallend laag.

¹ Manifest Meldcode 2017-2020 & Regiovisie 'Veilig Thuis in de Vallei 2020-2024'

² WODC Universiteit Leiden - Nationale Prevalentiestudie Mishandeling - 2019

Door middel van dit onderzoek komt er inzicht in wat het onderwijs nodig heeft, naast de wettelijke verplichting en naast alle regionale stimulans, om de laatste hobbels in het werken met de meldcode binnen het onderwijs nog te nemen. Door te investeren in deze laatste hobbels, is de verwachting dat kinderen binnen het onderwijs eerder en beter in beeld komen in situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Daarnaast is er het vooruitzicht dat de veiligheid van meer leerlingen toeneemt omdat onderwijs (nog meer) de verantwoordelijkheid neemt om te handelen en andere partners betreft voor hulpverlening in de thuissituatie.

Gefaseerd werken

In het project werken we gefaseerd vanuit de inhoud naar de benodigde stappen en van daaruit naar de benodigde borging:

- **Fase 1: Onderzoek**

(okt. 2020 - feb. 2021)

Kwantitatief onderzoek door middel van een digitale enquête onder alle basisscholen in de West Veluwe Vallei. Organiseren van panelgesprekken met onderwijsprofessionals en professionals uit aangrenzende werkvelden.

- **Fase 2: Resultaten analyseren en uitwerken**

(feb. 2021 - apr. 2021)

Uitwerken enquête en panelgesprekken en resultaten analyseren. Resultaten reflecteren met de werkgroep, beleidsmedewerkers en bestuurders.

- **Fase 3: Selectie: ideeën, aanpak, mensen**

(apr. 2021 - juni 2021)

Resultaten met de werkgroep vertalen naar aanbevelingen: concrete acties, materialen, trainingen en andere antwoorden op de wensen vanuit het onderwijs. Resultaten en aanbevelingen reflecteren met de schoolbesturen in de regio tevens urgentiebesef creëren. Selectie maken in de aanbevelingen en vormgeven in een zogenaamde 'menukaart'. Een overzicht met wat er geboden gaat worden in fase 4.

- **Fase 4: Ontwikkelen, uitproberen en borgen**

(juni 2021 - dec. 2021)

Aanbieden, stimuleren, inregelen en uitvoeren van hetgeen ontwikkelt is bij de basisscholen. Hierbij wordt specifiek aandacht gegeven aan: hoe stimuleren we het onderwijs tot het daadwerkelijk gebruiken van het aanbod, hoe borgen en meten we de resultaten van het aanbod. Ook wordt in fase 4 een nameting uitgevoerd (kwantitatief en wellicht kwalitatief).

Dit rapport concentreert op wat het onderwijs nodig heeft om de laatste hobbels nog te nemen: fase 1 en 2. De menukaart behorende tot fase 3 wordt apart gepubliceerd. Met een nameting (eind 2021) zal gekeken worden of de interventies binnen het project hebben geleid tot een verschil van de huidige resultaten.

Opzet onderzoek

Het onderzoek is zodanig opgezet dat er vanuit verschillende perspectieven naar de resultaten kan worden gekeken. Gegevens over het aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis in de afgelopen jaren geven inzicht in mate en manier van gebruik en de ontwikkeling daarin. Met een enquête onder alle basisscholen in de West Veluwe Vallei wordt het gebruik, implementatie en knelpunten en belemmeringen daarin kwantitatief in beeld gebracht. Tijdens de 6 panelgesprekken is hier dieper op in gegaan. Met een werkgroep bestaande uit professionals van diverse organisaties (zie bijlage 1 voor samenstelling) is dit beeld getoetst en hebben de bevindingen kleur en diepte gekregen. Door een combinatie van al deze informatie is het mogelijk om de informatie betekenis te geven en inzicht te creëren in welke hindernissen nog genomen moet worden en wat de gewenste aanpak is.

Verantwoording onderzoek

De kwantitatieve basis voor het onderzoek ligt in de enquête die onder alle basisscholen is gehouden. Doel is een representatief beeld te krijgen voor de mate waarin en de wijze waarop de meldcode in de West Veluwe Vallei wordt gebruikt en hoe de meldcode in het onderwijs is geïmplementeerd en geborgd. De uitkomsten, waaronder eventuele knelpunten in het gebruik, de implementatie en borging, geven de gemeenten en schoolbesturen aanknopingspunten om een goed gebruik van de meldcode (inclusief de aanscherping per 1 januari 2019) te stimuleren.

De projectleiders hebben in samenspraak met data-analisten van de gemeente Wageningen een uitgebreide vragenlijst opgesteld voor het onderwijs. De uiteindelijke vragenlijst richt zich op de leerkracht, intern begeleider/ aandachtfunctionaris en managers.

De vragenlijst (zie bijlage) richt zich in algemene zin op de implementatie van de meldcode en op ervaringen met signalen/ vermoedens van kindermishandeling en/of huiselijk geweld, als specifiek op de stappen van de meldcode en deskundigheidsbevordering. In totaal zijn 130 scholen gevraagd om de enquête onder de eigen medewerkers uit te zetten wat heeft geleid tot antwoorden van 324 professionals.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 1 wordt beschreven hoe vaak huiselijk geweld en kindermishandeling voorkomt (prevalentie). De uitkomsten worden ook geduid in het licht van de evaluatie van de meldcode: welke relatie is er tussen het gebruik van de meldcode en de prevalentie?

In hoofdstuk 2 staat het kwantitatief onderzoek: de enquête centraal. Hier worden de resultaten van onder meer het gebruik van de meldcode en de deskundigheidsbevordering nader toegelicht.

In hoofdstuk 3 worden de resultaten van de panelgesprekken toegelicht.

In hoofdstuk 4 worden de resultaten in perspectief geplaatst. Wat gaat goed en wat nog niet? Welke hobbels dienen er nog genomen te worden binnen het onderwijs?

In het slothoofdstuk worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

In de bijlagen zijn achtergrondinformatie en volledige uitwerkingen opgenomen.

N.B.: overal waar lokaal team staat, kan ook gebiedsteam, gespreksvoerder, gemeentelijk team gelezen worden.

Hoofdstuk 1

Maatschappelijk effect

1. Maatschappelijk effect

De meldcode is per 1 juli 2013 in werking gesteld zodat er sneller en adequater kan worden ingegrepen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Met een verplichte meldcode wordt geprobeerd meer grip te krijgen en betere hulp te bieden aan de slachtoffers. In dit hoofdstuk wordt verkend hoe vaak huiselijk geweld en kindermishandeling voorkomt en wat hiervan wordt gesignaleerd en in beeld wordt gebracht via de Meldcode.

Prevalentie huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. De term huiselijk verwijst naar de relatie tussen pleger en slachtoffer, bijvoorbeeld (ex-) partner, gezins- en familieleden en wordt daarom ook geweld in afhankelijkheidsrelaties genoemd. Dat geweld kan onder andere fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn. Vormen van huiselijk geweld zijn o.a.: (ex-) partnergeweld, kindermishandeling en verwaarlozing, ouderenmishandeling, eengerelateerd geweld, huwelijksdwang en oudermishandeling.

Volgens de prevalentieschattingen uit 2020 hebben ongeveer 1,2 miljoen personen van 16 jaar of ouder in de voorgaande 12 maanden te maken gehad met huiselijk geweld³. Bijna 20% van de slachtoffers heeft structureel fysiek en/of seksueel huiselijk geweld meegemaakt; dit wil zeggen dat het geweld maandelijks, wekelijks of dagelijks voorkwam. Het gaat hier om circa 97.000 vrouwen en circa 27.000 mannen

De prevalentieschattingen over slachtofferschap van kindermishandeling hebben op meer vormen van mishandeling betrekking dan de schattingen van slachtofferschap van (ex)-partnergeweld en ander huiselijk geweld onder volwassenen. Onder meer getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders en diverse vormen van verwaarlozing vallen in Nederland onder de definitie van kindermishandeling.

Naar schatting heeft een groep van tussen de 90.000 en 127.000 kinderen jaarlijks te maken met tenminste één vorm van kindermishandeling. Naast fysieke en emotionele mishandeling vallen hieronder ook zaken van ernstige verwaarlozing.

Dat is ongeveer 3 procent van alle kinderen in Nederland. Het gaat hierbij om kinderen waarbij professionals mishandeling hebben gesignaleerd. Aangezien niet alle gevallen van kindermishandeling gesignaleerd worden geldt 3 procent als ondergrens.

Tijdens de zogeheten 'lockdown' in het kader van de coronapandemie was een verandering te zien in de (on) veiligheid van de thuissituatie van kinderen. rapport kindermishandeling tijdens de eerste lockdown⁴. Naar schatting 14 op de 1.000 kinderen, in totaal dus zo'n 40.000 kinderen, waren tijdens de lockdown thuis onveilig. Dat zijn meer dan twee keer zoveel kinderen in dezelfde periode zonder lockdown: toen hadden medewerkers uit het onderwijs en de kinderopvang over bijna 15.000 kinderen zorgen.

³ Prevalentiemonitor Huiselijk en Seksueel Geweld, 2020, CBS/WODC

⁴ Kindermishandeling tijdens de eerste lockdown, 2021, Universiteit van Leiden

Op basis van prevalentieonderzoeken⁵ kunnen enkele conclusies getrokken worden:

- Ongeveer 1 op de 20 volwassenen heeft in een periode van 5 jaar wel eens met een voorval van fysiek en/ of seksueel geweld in huiselijk kring te maken gehad.
- Het grootste deel van het geweld in huiselijk kring betreft (ex-) partnergeweld.
- Een vijfde van de slachtoffers praat niet over het geweld.
- Gemiddeld heeft 1 kind per schoolklas te maken met een vorm van kindermishandeling.
- Jaarlijks kloppen zo'n 10.000 vrouwen met hun kinderen aan bij de vrouwenopvang voor hun veiligheid.

Regio West Veluwe Vallei

In de regio West Veluwe Vallei is de omvang van het maatschappelijk probleem terug te zien in het beroep dat wordt gedaan op Veilig Thuis Gelderland Midden. De cijfers laten alleen zien wat bij Veilig Thuis is aangemeld. Je kunt ervan uitgaan dat de dagelijkse praktijk in de regio een nog schrijnender beeld laat zien omdat lang niet alle slachtoffers in beeld komen. Er rust nog steeds een groot taboe op huiselijk geweld en kindermishandeling, waardoor mensen er niet over durven te praten.

Regio West Veluwe Vallei

	2019	2020
Adviezen	978	1230
Meldingen	857	1143

Bij Veilig Thuis is het aantal adviezen en meldingen in onze regio toegenomen. Dit is een positieve ontwikkeling, omdat dit betekent dat huiselijk geweld en kindermishandeling beter in beeld komt en dat er beter naar gehandeld kan worden. De invoering van de verbeterde meldcode is de belangrijkste verklaring voor de toename van adviezen en meldingen.

In de cijfers kunnen we een onderverdeling maken naar beroepsgroepen. Wat opvallend is, is dat het aantal meldingen en adviezen vanuit het onderwijs ten opzichte van de regionale cijfers zijn gedaald. Ondanks de aangepaste meldcode en de lockdown waarin een sprake was van een toename van onveilige thuissituaties.

	Barneveld	Ede	Nijkerk	Scherpenzeel	Wageningen
Aantal leerlingen basisonderwijs Leerjaar 2020 - 2021	7.263	11.643	4.451	1.020	2.651
Ondergrens prevalentie	218	342	134	31	80
Aantal meldingen 2019	6	8	8	0	4
Aantal meldingen 2020	5	10	0	0	2
Aantal adviezen 2019	38	56	36	3	14
Aantal adviezen 2020	28	33	20	3	11

Afbeelding 1: regionale cijfers HG en KM _ onderwijs

⁵ Syntheserapport 'De prevalentie van geweld in afhankelijkheidsrelaties in Nederland', 2019, WODC

Sinds 1 december 2020 loopt het project Handle with care (HwC). In dit project werkt politie, leerplicht en scholen samen om een leerling, die een geweldsincident thuis heeft meegemaakt en waarbij de politie is ingeschakeld, de volgende dag op school een veilige omgeving te bieden. De leerkracht op school is dan in staat om sociale steun te bieden aan de leerling.

Naar schatting krijgen jaarlijks 20.000 kinderen te maken met politiebezoek. Voordat de politie ter plaatste komt zijn er gemiddeld al 9 geweldsincidenten vooraf gegaan⁶.

In de eerste drie maanden van het project in WVV zijn er in totaal 27 signalen doorgegeven aan scholen. Uit contact met de scholen bleek dat het niet altijd bekend was wanneer een leerling opgroeide in een onveilige thuissituatie. HwC ondersteunt het gebruik van de meldcode en de stappen van de meldcode zijn ondersteunend na een HwC-melding.

Naar schatting zijn jaarlijks 45.000 kinderen jaarlijks
getuige van huiselijk geweld.

Dat zijn 12 kinderen per 1000 kinderen.

Als we uitgaan van 26.990 leerlingen in de West Veluwe Vallei,
met 26 kinderen per schoolklas, dan kunnen we ruim
125 schoolklassen in onze regio vullen met kinderen
die getuigen zijn van huiselijk geweld.

Relatie prevalentie en meldcode

Slechts een deel van de gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt gesignaleerd en brengt professionals tot actie. Bij een volledige implementatie van de meldcode zullen vrijwel alle professionals de werkwijze van de meldcode volgen. We gaan ervan uit, dat dit zal leiden tot meer preventie en ook tot meer meldingen en uiteindelijk het verminderen van huiselijk geweld. Daarmee stijgt de effectiviteit van de meldcode. In dit onderzoek is deze relatie (tussen meldcode, aantal meldingen en verminderen van huiselijk geweld) niet verder statistisch onderzocht. De duur van het project bood hier geen ruimte voor. Uit de enquête en de panelgesprekken komt een beeld hoe onderwijsprofessionals deze relatie ervaren. Dit geeft voeding aan de hypothese dat er een positieve relatie is tussen een adequate uitvoering van de meldcode en het aantal meldingen en uiteindelijk het verminderen van huiselijk geweld. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen dat wanneer de prevalentie autonoom stijgt, het aantal meldingen, ook zonder een adequate borging en implementatie van de meldcode zou toenemen.

⁶ Huiselijk geweld op het netvlies gebrand: onderzoek naar kinderen die getuigen zijn van huiselijk geweld, Nieuwenhuis, Amsterdam

Hoofdstuk 2

Kwantitatief onderzoek - enquête

2. Kwantitatief onderzoek - enquête

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk dat een significant deel van de inwoners weleens te maken heeft gehad met huiselijk geweld en kindermishandeling. De Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is in het leven geroepen met als doel dat professionals vroeger signalen oppikken, ernstige situaties worden voorkomen en huiselijk geweld en kindermishandeling minder voorkomt. Deze meldcode geldt ook voor het onderwijs en helpt leerkrachten, zorgcoördinatoren, intern begeleiders, decanen en andere beroepsprofessionals zorgvuldig te handelen als zij vermoeden dat een leerling te maken heeft met huiselijk geweld, een verslaafde ouder, verwaarlozing of mishandeling.

De wettelijke verplichtingen volgens de wet meldcode voor een school zijn als volgt:

1. een **stappenplan**, met een omschrijving van de stappen voor het omgaan door professionals met signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling; incl. het beroepseigen afwegingskader per 1-1-2019
2. een **toebedeling van verantwoordelijkheden** aan de diverse groepen medewerkers, inclusief vermelding van de eindverantwoordelijke (Aandachtsfunctionaris) voor de beslissing over het al dan niet doen van een melding bij Veilig Thuis;
3. specifieke aandacht voor **bijzondere vormen van geweld** (Eergerelateerd geweld / ouderenmishandeling / ouder-mishandeling etc.) die speciale kennis en vaardigheden van personeel vereisen (indien van toepassing);
4. indien sprake is van een meldingsbevoegde instantie of functionaris: specifieke aandacht voor de mogelijkheid van het gebruik van de **verwijsindex** risicojongeren;
5. instructies voor het uitvoeren van een **kindcheck** bij cliënten (indien van toepassing);
6. aandacht voor de wijze waarop professionals moeten omgaan met gegevens waarvan zij het vertrouwelijk karakter kennen of redelijkerwijs moeten vermoeden (**registreren en documenteren**).

Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de participatie van leerlingen bij het doorlopen van de stappen van de meldcode.

Hoe gaat het met de meldcode binnen in het onderwijs in de regio West Veluwe Vallei?

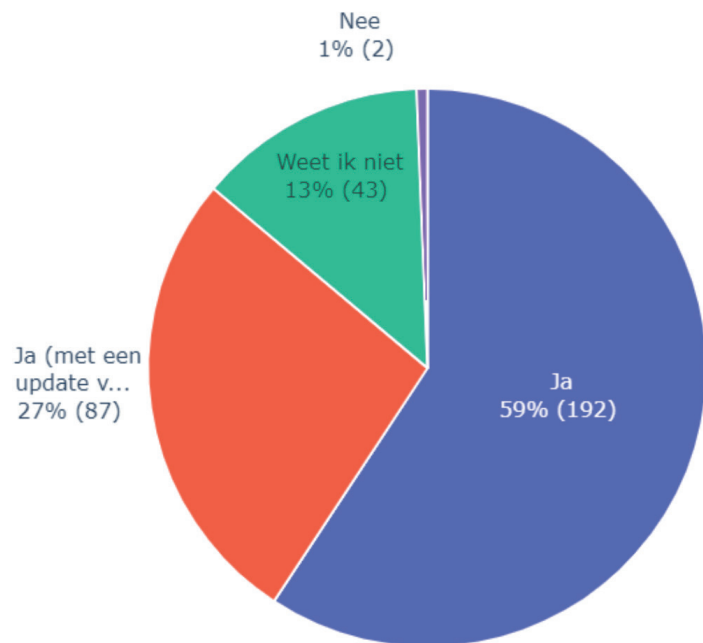
Afbeelding 2: verdeling respondenten

In dit hoofdstuk is zichtbaar dat al veel dingen goed gaan in het gebruik van de meldcode. De onderwijsprofessionals ervaren echter ook belemmeringen. Beiden zullen in dit hoofdstuk worden beschreven aan de hand van enquêteresultaten. De enquête is door 324 onderwijsprofessionals ingevuld. Vanuit deze groep worden conclusies getrokken over de totale groep onderwijsprofessionals in de regio West Veluwe Vallei.

De enquêteresultaten laten zien dat de meldcode goed is geïmplementeerd. Het gebruik van de meldcode garandeert echter niet dat er altijd snel en adequaat wordt ingegrepen bij vermoedens van huiselijk geweld of dat een onveilige situatie op tijd wordt aangepakt. Aan de ene kant zijn er knelpunten op het uitvoerend niveau. Aan de andere kant zijn er knelpunten op het niveau van samenwerken. In dit hoofdstuk worden de enquêteresultaten beschreven die inzichtelijk maken hoe de meldcode wordt gebruikt, waar het goed gaat en waar de knelpunten en kansen liggen.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De meldcode is ingevoerd op 1 juni 2013. Op 1 januari 2019 is de verbeterde meldcode van kracht geworden. Dit betekent dat scholen een meldcode, een protocol met een stappenplan, dienen te hebben waarin beschreven staat hoe de onderwijsprofessional omgaat met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. In stap 4 en 5 wordt gebruik gemaakt van het afwegingskader van het onderwijs. Een meerderheid van de scholen (86%) heeft een protocol opgesteld, al dan niet met een update na 1-1-2019. Dit is een mooi percentage en tegelijkertijd verplicht de wet meldcode dit al ruim 8 jaar, 100 procent zou in de lijn der verwachting liggen.

Afbeelding 3: is er een meldcode op school aanwezig?

Binnen de meldcode is het verplicht om specifieke onderdelen te hebben opgenomen. Het betreft o.a.: het stappenplan; verdeling verantwoordelijkheden en taken; het gebruik van verwijsindex; het gebruik van de kindcheck; kennis van specifieke vormen van geweld en hoe er wordt geregistreerd.

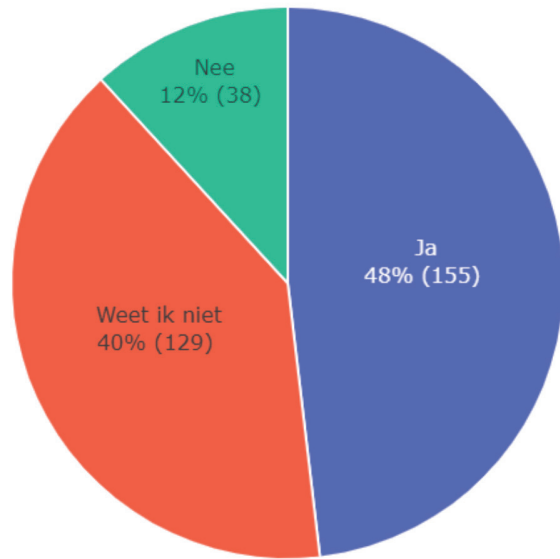
Uit de resultaten blijkt dat de volgende wettelijke onderdelen zijn beschreven:

- Verantwoordelijkheden per beroepsgroep beschreven : 55%
- Uitvoeren Kindcheck : 45%
- Omgaan vertrouwelijke informatie : 74%
- Specifieke kennis : 56%
- Beslissing melding VT : 85%
- Wie doet melding VT : 81%
- Wanneer signaal Verwijsindex : 71%

De wettelijke randvoorwaarden lijken bij het merendeel van de scholen redelijk tot goed ingeregeld, maar roepen ook vragen op: als er beschreven is wie de beslissing neemt over het doen van een melding bij Veilig Thuis en er zijn weinig meldingen: is de betrokken professional dan voldoende op de hoogte van het afwegingskader? Hetzelfde geldt voor het hebben van een profiel wanneer een school een signaal afgeeft in de verwijsindex in relatie tot het aantal signalen: weinig signalen, verwijsindex is gericht op brede zorg: wat is dan het organisatieprofiel van het onderwijs?

Aandachtsfunctionarissen

Een andere wettelijke verplichting volgens de wet meldcode is dat scholen een deskundig persoon beschikbaar moeten hebben voor consultatie en advies over de meldcode. In de praktijk wordt dit veelal ingevuld door een collega de taak van aandachtsfunctionaris (AF) te geven. De aandachtsfunctionaris vervult een belangrijke rol in het implementeren, borgen en gebruiken van de meldcode binnen een school. Het belang van een aandachtsfunctionaris wordt ook erkent door de PO- en VO-raad en daarom is de aanbeveling om per school een getrainde AF te hebben opgenomen in het handelingskader:

Afbeelding 4: getraind AF op school

"Iedere instelling heeft een of meer geschoolde aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling. De aandachtsfunctionaris heeft voldoende tijd, geld en mandaat om de taken zoals omschreven in de landelijke taak/functieomschrijving van de Landelijke Vereniging Aandachtsfunctionarissen Kindermishandeling (LVAK) te kunnen vervullen."

Bijna de helft van de scholen heeft een getrainde aandachtsfunctionaris aangesteld. Een deel van deze scholen, 19 procent, heeft zelfs 2 of meer aandachtsfunctionarissen. Een getrainde aandachtsfunctionaris is iemand die een training van 3 dagen heeft gevolgd bij een aanbieder die op de hoogte is van de landelijke taak/functieomschrijving.

Opvallend is dat er weinig aandachtsfunctionarissen, slechts 3 procent, op de digitale enquête hebben gereageerd, aangezien nagenoeg de helft van de scholen aangeeft een aandachtsfunctionaris te hebben. Juist van de professionals met deze taak, zou verwacht worden dat zij groot belang hechten aan het verbeteren van de meldcode binnen het onderwijs.

Aandachtsfunctionarissen zijn vaak beter in staat om de stappen van de meldcode succesvol te doorlopen; zij raken minder vaak gefrustreerd over of ontmoedigd door de meldcode en hebben over het algemeen minder negatieve ervaringen met het gebruik van de meldcode. Een aandachtsfunctionaris dient zich wel te blijven scholen om optimale ondersteuning te bieden. De helft van de getrainde aandachtsfunctionarissen in de regio maakt één keer per jaar gebruik van een vorm van deskundigheidsbevordering om hun deskundigheid bij te houden.

Gebruik van de meldcode

De Meldcode beschrijft in 5 stappen wat er gedaan moet worden bij vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. De eerste drie stappen gaan over signalering. Stap 4 en 5 betreffen de afweging en het besluit over de melding bij de specifieke situatie. Sinds 1 januari 2019 werken het onderwijs en andere sectoren met een vernieuwde meldcode met afwegingskader. Het melden wordt met dit afwegingskader minder vrijblijvend.

Uit de resultaten blijkt dat er ruimte is voor verbetering van vaardigheden met betrekking tot signaleren. Hoewel 52 procent aangeeft in de afgelopen twee jaar wel eens een vermoeden gehad te hebben van huiselijk geweld en/of kindermishandeling, had ruim 40 procent geen enkel vermoeden gehad. Het is van belang dat professionals goed in staat zijn om de signalen te herkennen daar slachtoffers en plegers zelden om hulp vragen.

Ruim 85 procent van de respondenten start de meldcode bij een vermoeden. 0-10 keer per jaar tussen de periode van 1 januari 2019 en 1 november 2020. De meldcode wordt niet altijd doorlopen tot stap 5. Het is primair de verantwoordelijkheid van een AF of intern begeleider ofwel het management om de meldcode te doorlopen en daarmee ook zicht te hebben op welke stappen zijn gemaakt. Voor ruim 40 procent kan er geen verklaring gegeven worden waarom de meldcode eerder is gestopt. De grootste stop zit verder in stap 2: collegiale consultatie.

Om te voorkomen dat een vermoeden niet nader onderzocht wordt, is stap 2 een belangrijke stap. Het beste kunnen vragen neergelegd worden bij iemand gespecialiseerd in situaties van mogelijke onveiligheid. In Nederland is Veilig Thuis als adviespunt aangewezen. Bij Veilig Thuis kan anoniem advies gevraagd worden.

	Barneveld	Ede	Nijkerk	Scherpenzeel	Wageningen
2020	28	33	20	3	11
2019	38	56	36	3	14

Afbeelding 5: adviesvragen vanuit onderwijs bij Veilig Thuis Gelderland Midden

Uit de enquêteresultaten geeft gemiddeld 80% aan dat er bij stap 2 gebruik wordt gemaakt om anoniem advies te vragen bij Veilig Thuis. Bij een anonieme adviesvraag noteert Veilig Thuis geen gegevens van de betrokkenen van het gezin of huishouden. De cijfers van Veilig Thuis schetsen een ander beeld dan in de enquête naar voren komt. In 2019 zijn er vanuit het onderwijs 147 adviesvragen geweest en slechts 94 adviezen in 2020. Bij een vergelijking van verschillende beroepssectoren valt op dat door het onderwijs samen met de kinderopvang het minste advies wordt gevraagd. Daar niet alle scholen een getrainde aandachtsfunctionaris hebben rijst de vraag: wordt er wel om advies gevraagd of waar vindt dit dan plaats?

Verwijsindex

In de praktijk kan ook blijken dat de signalen die worden opgevangen van een kind (nog) niet direct duiden op huiselijk geweld en/of kindermishandeling maar waar je wel zorgen over hebt. Deze zorgen kan men kenbaar maken door gebruik te maken van de verwijsindex. De verwijsindex is een digitaal systeem waarin professionals zoals leerkrachten, hulpverleners en begeleiders kunnen aangeven dat zij zich zorgen maken over een jeugdige van 0 tot 23 jaar. Met deze registratie kan vroegtijdig gezamenlijk afgestemde hulp of ondersteuning geboden worden. Om de privacy van kinderen te beschermen staat in het systeem alleen dat een professional betrokken is en niet wat of waarom deze professional betrokken is. Het systeem koppelt de verschillende hulpverleners aan elkaar zodat er besproken kan worden wie wat doet.

Het aantal signalen afgegeven door het basisonderwijs in de verwijsindex, is als volgt:

	Barneveld	Ede	Nijkerk	Scherpenzeel	Wageningen
2019	39	53	10	0	7
2020	32	49	23	0	24

Afbeelding 6: afgegeven signalen door het basisonderwijs per gemeente

Het aantal signalen wat door het onderwijs in West Veluwe Vallei in de verwijsindex is afgegeven is minimaal. Landelijk ontvangt gemiddeld 10% van de jeugdige een vorm van jeugdhulp omdat er een onderliggende hulpvraag is (CBS 2018). 8-10% van de jeugdige (0-23) in een gemeente, zou daarmee in 'aanmerking' komen om in de verwijsindex geregistreerd te staan. Een deel van de 10% zal ook binnen het onderwijs zorg ontvangen of er zullen zorgen zijn. Dit is echter in de cijfers niet terug te zien.

Redenen om de meldcode te stoppen

Indien de meldcode is afgesloten vóór stap 5 geven de respondenten diverse redenen aan welke te maken hebben met professionele dilemma's, samenwerking en stappen die door school zijn gemaakt. De vertrouwensrelatie met ouders, onvoldoende vertrouwen of de signalen zijn niet objectief of éénduidig, zijn barrières die ze ervaren in het doorlopen van de stappen.

"Ik denk dat we bang zijn voor de reacties van ouders als je de gesprekken voert. Bang wat er gebeurt met de leerling thuis. En ook wel bang wat nou als het niet zo blijkt te zijn als je de melding maakt en hoe wordt er dan naar je gekeken." – IB'er

Een andere reden welke wordt aangekaart is het hebben van onvoldoende vertrouwen in het vervolg na een actie of melding. Binnen het onderwijs wordt ervaren dat melden bij Veilig Thuis een negatief gevolg zal hebben. Dit wordt bevestigd indien iemand in het verleden een slechte ervaring is meegemaakt. De negatieve ervaringen overheersen dan de positieve ervaringen.

"We hebben wel eens Veilig Thuis om advies gevraagd, jaren terug, over scheidingsproblematiek, en ja toen werden we echt weer teruggestuurd naar die ouders waar communiceren heel erg moeilijk was. Dat maakt het dan wel lastig." – IB'er

Andere redenen om de meldcode te stoppen is dat er al hulpverlening is ingezet of dat er hulpverlening wordt ingezet (zaak is al doorgezet naar het lokale team). Door de aanwezigheid van hulpverlening wordt een melding bij Veilig Thuis niet meer noodzakelijk geacht.

Bij deze redenen is het van belang of deze afweging wel klopt conform het afwegingskader: er kan nog steeds sprake zijn van structurele (en wellicht ook acute) onveiligheid. Indien dit het geval is, dient er wel melding bij Veilig Thuis gedaan te worden én de hulpverlening wordt ingezet. Het is niet langer meer óf-óf, maar én-én.

“Soms zit er gewoon al hulp in het gezin. Dan weet ik niet wat ik moet doen en is het misschien wel makkelijk: dan denk ik: gelukkig zit er al iemand in het gezin.” – IB'er

Knelpunten

De onderwijsprofessionals ervaren belemmeringen in het gebruik van de meldcode. Aan de ene kant zijn er knelpunten op het uitvoerend niveau. Aan de andere kant zijn er knelpunten op het niveau van samenwerking. Een percentage van 25 procent geeft aan geen knelpunten te ervaren in het gebruik van de meldcode. Op uitvoerend niveau komt het neer op drie belemmeringen. Ten eerste ervaart men dat er onduidelijkheid is over de taken direct aan school gerelateerd. Ten tweede bestaat bij een deel van de professionals de ervaring dat de meldcode onvoldoende is geïmplementeerd binnen de school. Ten slotte ervaart een deel van de professionals dat ze onvoldoende bekend zijn met de stappen en het proces van de meldcode om hier goed mee te werken. Een totaal van bijna 50 procent van de respondenten ervaren deze belemmeringen op uitvoerend niveau.

Uit de open vragen kunnen we de volgende opsomming maken op uitvoerend niveau:

- Het is vaak een onderbuikgevoel zonder daadwerkelijke bewijzen
- Onduidelijk over wanneer melden
- Het is voor mij een drempel om dit op te starten. Wordt als iets zwaars ervaren.

“Ik denk dat het vaak ook onzekerheid is. Ook dat je als leerkracht denkt: is het wel zoals ik denk. En misschien ook bang om het verkeerd te melden. En soms heb je ook gewoon heel weinig concrete dingen. Het zijn toch vaak verhalen, de manier waarop iemand reageert of niet juist reageert.” – leerkracht

Een ander groot knelpunt is te herleiden naar samenwerking binnen de keten. Er is de ervaring dat je als professional te weinig invloed op de situatie van het gezin/ het kind kunt hebben, met als gevolg dat de meldcode niet wordt toegepast. Daarnaast ervaart 15 procent van de respondenten negatieve ervaring met Veilig Thuis of het lokaal team.

Uit de open vragen kunnen we de volgende opsomming maken op samenwerkingsniveau:

- slechte ervaring met Veilig Thuis
- wachtlijsten bij lokaal team
- soms gaat het van het kastje naar de muur binnen Veilig Thuis en lokaal team
- lokaal team geeft aan dat melden niet nodig is daar de casus toch bij hun terecht komt

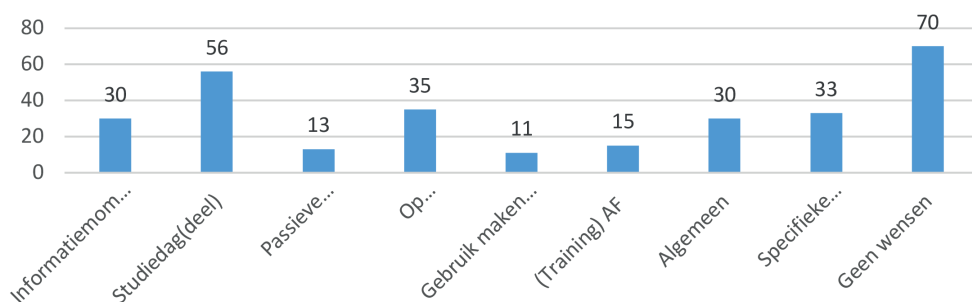
“Ik merk ook dat de drempel om te bellen met Veilig Thuis heel erg hoog is. Leerkrachten durven het niet. Ik ben altijd degene die belt namens school, ze durven het echt niet. Dan zeg ik: jij kan het het beste uitleggen! [...]. Ik merk dat er gewoon te weinig kennis bij de leerkrachten is” – IB'er

Wensen (deskundigheidsbevordering)

Naast het implementeren van de meldcode dienen scholen het gebruik en de kennis ervan te bevorderen. Deskundigheidsbevordering en andere vormen van aandacht zijn een voorwaarde om dit thema goed op ieders netvlies te zetten en te houden. Uit de enquêteresultaten blijkt dat er ruimte is voor verbetering. 57 procent van de scholen biedt minimaal één keer per jaar aandacht aan het thema kindermishandeling. De deskundigheidsbevordering die wordt gegeven wordt veelal intern verzorgd door een teamlid of aandachtsfunctionaris zowel bij vergaderingen als op studiedagen en leerling-besprekingen. Verder is bij 21 procent de informatie opgenomen in het inwerkplan van de school.

Aan alle respondenten is gevraagd: *Als ik het voor het zeggen had, zou ik binnen mijn school en/of binnen mijn bestuur het volgende wensen met betrekking tot deskundigheidsbevordering op het thema huiselijk geweld en/of kindermishandeling.* 293 personen hebben daar bij de open vraag een veelvoud aan suggesties en ideeën ingevuld.

Alle reacties zijn geïnventariseerd en onderverdeeld in categorieën. Naast ‘geen wensen’ scoren ‘informatiemoment’, studiedag(-deel) en aandacht tijdens vergadermomenten het hoogst. Er zijn veel specifieke thema’s genoemd waaronder meerdere keren: signaleren, gespreksvaardigheden en de stappen van de meldcode doorlopen. Zo geeft een onderwijsprofessional aan dat één keer per jaar een studiemiddag wenselijk is zodat je de signalen goed kent en hierop kunt inspelen. Een ander geeft als wens om een ervaringsdeskundige uit te nodigen, zodat leerkrachten nog meer het belang van ingrijpen herkennen.

Afbeelding 7: wensen m.b.t. deskundigheidsbevordering

Hoofdstuk 3

Kwalitatief onderzoek - panelgesprekken

3. Kwalitatief onderzoek - panelgesprekken

In dit hoofdstuk zetten we de enquêteresultaten in perspectief. We hebben ervaringen verzameld van 24 professionals die hebben deelgenomen aan panelgesprekken. Deze panelgesprekken waren gemêleerd samengesteld uit intern begeleiders, leerkrachten, directeur, aandachtsfunctionarissen, directeur, bestuurder, jeugdconsulent, leerplicht en medewerkers van een samenwerkingsverband. De rijke beschrijvingen van hun ervaringen bieden diepgang en betekenis aan de enquêteresultaten.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Van de 24 deelnemers was slechts één deelnemer niet bekend met de meldcode. De reden voor het onbekend zijn, is het recent hebben afgerond van de opleiding. Belangrijk hierbij is te melden dat alle mensen zich vrijwillig voor de gesprekken hebben aangemeld, vaak naast het invullen van de enquête. De deelnemers hebben dus allen affiniteit met het onderwerp en zijn daarmee wellicht geen weerspiegeling van de gemiddelde medewerker in het onderwijs, maar hebben door hun betrokkenheid wel een uniek perspectief dat een aanvullende verdieping geeft aan de enquêtes.

Bekendheid meldcode door gerelateerde functies

De bekendheid met de meldcode onder de deelnemers is goed. Voornamelijk bij de leerkrachten, AF, IB'er en directeur. Zij komen in deze positie vaker met dit thema in aanraking. De enige persoon die niet goed bekend met de meldcode is de onderwijsassistent: "Ik weet wel naar wie ik toe moet, naar de directrice." In de enquête was een groter deel van de respondenten niet bekend met de meldcode (13 procent). Waar bijna iedereen heeft gehoord van de meldcode, is de inhoudelijk bekendheid nog wisselend. Dit is deels afhankelijk van in hoeverre de meldcode aan bod komt in hun functie, bijvoorbeeld van een getraind aandachtsfunctionaris wordt meer inhoudelijke bekendheid vereist en verwacht. Met name het afwegingskader en de te doorlopen vragen en de verplichte volgorde hiervan is lang niet voor iedereen duidelijk, ongeacht de functie.

"Dat vage stuk, dat is lastig. En ik vraag me soms af, kijken we er niet te snel overheen door te denken, dat zit wel goed". - leerkracht

Aandachtsfunctionarissen

Aandachtsfunctionarissen zijn een belangrijke spil in de aanpak van huiselijk geweld en/of kindermishandeling binnen een school. Aan de panelgesprekken hebben 6 AF's deelgenomen (36 procent van de directe onderwijsprofessionals). De antwoorden zijn verweven in de overige kopjes.

"Ik merk wel als je een IB'er bent zonder de achtergrond als aandachtsfunctionaris dat je wel minder snel de stap naar bijvoorbeeld de verwijzindex zet. Ik ben een IB'er die dat wel heeft, [...] ben ik natuurlijk wel de persoon die en de IB achtergrond heeft en aandachtsfunctionaris is dus eigenlijk wel meer inzicht heeft in hoe zo'n route gelopen wordt. Dat heb ik wel met collega's ook besproken." – IB'er/AF

Gebruik van de meldcode

De professionals hebben allemaal wel eens een onderbuikgevoel gehad en signalen gesignaleerd van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Ook al wordt er een en ander gesignaleerd, de professionals merken op dat dit nog sneller en eerder zou kunnen. Zo worden bepaalde signalen moeilijker opgepakt dan de andere, bv. verwaarlozing of seksueel misbruik. Het zit hem in het durven, herkennen en leren documenteren van signalen. Het gaat hierbij om stap 1 en 2 van de meldcode: de stappen waar alle onderwijsprofessionals een verantwoordelijkheid hebben. Een schoolmaatschappelijk werker ziet bij scholen dat er pas wordt gesignaleerd als de signalen ernstig zijn.

Soms is er nog wel een drempel tot het aangaan van het gesprek met de ouders, vooral onder leerkrachten. Deze drempel tot het aangaan van het gesprek verklaren de professionals vooral door het willen beschermen van het kind en het behouden van de vertrouwensband met de ouders. Ze hebben angst dat hun zorgen onterecht blijken te zijn. De keren dat stap 3 is doorlopen van de meldcode gebeurt volgens de professionals vooral door een IB'er of AF, hetgeen passend is bij de verantwoordelijkheden en de zorgroute binnen scholen.

"Nu hebben we ook een situatie waarbij je zo'n onderbuikgevoel hebt. Hier zijn we nu ook mee bezig met een logboek bijhouden van situaties waarin je echt uitgaat van de feiten wat je van het kind zelf hoort en daarover met ouders zelf in gesprek." – IB'er

Redenen om de meldcode te stoppen

Zoals genoemd wordt de meldcode niet altijd volledig doorlopen. Een melding doen bij Veilig Thuis, stap 5 uit de meldcode, wordt (te) weinig gedaan. De professionals van de panelgesprekken is gevraagd om hier een verklaring voor te geven op basis van hun eigen praktijkervaring.

De belangrijkste redenen waarom er onvoldoende wordt gemeld bij Veilig Thuis, zijn:

- vertrouwensrelatie met en de veiligheid van het kind en ouders
- bekendheid, kennis en meldcultuur
- samenwerking

Vertrouwensrelatie met en de veiligheid van het kind en ouders

De professionals herkennen de kwetsbaarheid van de vertrouwensrelatie. Voornamelijk leerkrachten vinden het vaak spannend om het onderwerp huiselijk geweld en/of kindermishandeling te bespreken. Ze hebben geïnvesteerd in een goede band met ouders en willen deze niet schaden. Ze zijn bang dat het vertrouwen van de ouders hiermee wordt geschaad, de ouders gekwetst worden of er negatieve reacties komen. In de enquête komt deze drempel ook naar voren, maar beduidend minder: 12 procent van de respondenten gaf aan het vertrouwen van de ouders niet te willen verliezen. Ook het niet kunnen garanderen van de veiligheid van het kind in de thuissituatie als er een melding wordt gedaan, komt in de gesprekken naar voren. Er ontstaat angst dat het geweld kan toenemen of er andere nare gevolgen zijn voor het kind wanneer bekend wordt dat er een melding wordt gedaan door school.

Een IB'er/AF geeft aan dat de vertrouwensrelatie door leerkrachten verkeerd wordt geïnterpreteerd. Ze zien het als een persoonlijke relatie en niet zo zeer als een werkrelatie. Ze ervaren die relatie als een belemmering in plaats van een kans om open en transparant te communiceren en samen te werken aan veiligheid voor het kind.

“Dat hoor ik ook bij leerkrachten, nee ik heb toch die relatie. Ja maar je heb wel een werkrelatie en geen persoonlijke relatie, dus dat probeer ik wel terug te koppelen, maar dat is voor de leerkrachten wel spannend ja.” – IB'er/AF

Verder benoemen de professionals dat er factoren zijn die een werkrelatie tussen medewerkers en ouders school lastig maken. Zo kunnen ze betrokken zijn in dezelfde gemeenschap; wonen in dezelfde buurt of komen elkaar tegen bij de kerk, vereniging of winkel. Ook kan de cultuur van een gesloten of hechte gemeenschap het soms nog lastiger om dit onderwerp te bespreken met ouders.

Bekendheid, kennis en meldcultuur

In vier van de zes gesprekken kwam het gebrek aan kennis naar voren als reden om niet te melden. De professionals herkennen dat er niet met de meldcode wordt gewerkt omdat men er niet (goed genoeg) mee bekend is. Het onderwerp wordt te weinig besproken op school, waardoor medewerkers niet altijd op de hoogte zijn van het bestaan van de meldcode. Het is voor hun onbekend en onwennig om onveilige situaties te signaleren en te bespreken.

Openheid binnen het team is een belangrijke voorwaarde om goed te signaleren, zodat je vermoedens en twijfels met collega's kunt bespreken. Zo voorkom je schaamte en schroom rondom het onderwerp. Door het gebrek aan kennis kunnen onderwijsmedewerkers ook een vertekend beeld krijgen van de mogelijke gevolgen van het doen van een melding, zoals bijvoorbeeld de juridische gevolgen en wat toegestaan is rondom de privacywet.

In de helft van de gesprekken kwam de angst voor juridische gevolgen naar voren. Er is onzekerheid over wat wel of niet is toegestaan en hoe om te gaan met de privacy van ouder en kind als de veiligheid (mogelijk) in het geding is.

“En wat ik dan ook gewoon merk [...] is dat het onderwerp simpelweg niet op de agenda staat. En als het niet op de agenda staat, hoe kan je dan verlangen dat je leerkrachten en je IB'ers de kennis in huis hebben om te kunnen signaleren en ook te kunnen melden.” – ov

Samenwerking

Bij stap 5 kunnen de vragen uit het afwegingskader leiden tot een melding bij Veilig Thuis. Negatieve ervaringen met of een negatief beeld over de samenwerking met Veilig Thuis zorgen voor terughoudendheid en vermijden van het doen van een melding. Ook als mensen positieve ervaringen hebben blijven de negatieve ervaringen langer hangen. Er is weinig vertrouwen in de samenwerking met Veilig Thuis en/of lokaal team als school niets hoort over het proces of niet eens weten of er überhaupt wel een proces plaatsvindt: ze missen een terugkoppeling. Daarnaast speelt een gebrek aan 'verwachtingsmanagement'. Wat is de rol van Veilig Thuis? Wat doen ze wel en wat niet?

Als het gaat om samenwerking met externe partners zoals de lokale teams, kunnen dingen ook beter. Zo blijkt dat de onderwijsprofessionals vanuit de lokale teams horen “we zijn er al mee bezig, er zit al hulp in het gezin, ze zijn er mee bezig, melden is niet nodig”. Scholen stellen zich dan terughoudend op om zich niet onnodig ergens mee te bemoeien. Maar dit hoeft geen reden te zijn om geen melding te doen van de unieke signalen die je als school kunt opvangen.

“Het lijkt wel of het constant wordt gebagatelliseerd, de zorg die wij zien, de signalen die wij zien, en dat ze opkomen voor de gezinnen waar de zorg is, en waardoor je uiteindelijk wel de gezinnen af ziet glijden. En dat vind ik het frustrerende want zodra justitie in aanmerking komt of politie, dan ineens kan alles. Terwijl ik denk ja je kan eigenlijk in een veel eerder stadium preventief dingen doen en het gezin ondersteunen, want dit kost veel meer hoor.” – IB'er/AF

Ook wordt aangegeven dat de communicatie soepeler, duidelijker en opener mag zodat de school weet waar het kind en het gezin en daarmee school, aan toe is. Hier speelt wederom 'verwachtingsmanagement' een rol. Wat mag je van elkaar verwachten? Wat doet het lokale team wel en wat niet? Wanneer je weet wat de verwachtingen zijn voorkom je verwarring en onwelwillendheid waardoor men positiever gaat staan in een samenwerking richting Veilig Thuis en lokale teams. Het zou in de samenwerking ook helpen als er een casus of proces wordt geëvalueerd waarbij naast de zorg ook de school is betrokken. Gezamenlijk met elkaar het proces doorlopen en kijken naar wat is goed gegaan en naar wat niet. Dat geeft volgens de professionals veel inzicht in een proces en maar ook verbeterpunten voor de school.

Knelpunten

De professionals ervaren dat er veel taken bij de scholen worden neergelegd. Het probleem van de te grote belasting van leraren zorgt er soms voor dat er onvoldoende aandacht wordt gegeven aan signalen van kindermishandeling. Dat deze taak er ligt vinden ze overigens niet onterecht daar kinderen daar het grootste deel van de dag doorbrengen. Daarnaast willen ze zelf de kinderen ook graag een veilig haven bieden: een plek waar kinderen zichzelf kunnen zijn, steun en begeleiding krijgen en echt worden gezien.

Naast de eerder genoemde hindernissen als het gebruik van de meldcode, vertrouwensband, kennis en samenwerking ervaren de professionals nog een aantal hindernissen met betrekking tot het thema huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Taboe

Het bespreekbaar maken van huiselijk geweld is vaak nog een taboe. Gevoelige onderwerpen worden nog te vaak vermeden. Ouders en kinderen weten niet altijd dat ze met deze zorgen bij school terecht kunnen. Er wordt hier niet voldoende over gecommuniceerd, niet richting ouders of kinderen, waardoor het thema onbespreekbaar lijkt te worden. De professionals erkennen het belang dat het thema huiselijk geweld en/of kindermishandeling bespreekbaar blijft voor school, ouders en kinderen. Een vraag naar veiligheid moet een normale vraag worden.

Het is verstandig om vroegtijdig het onderwerp aan te kaarten zowel bij ouders als bij de kinderen. Maak het bespreekbaar in een situatie waarin er nog geen sprake is van een onveiligheid. Creëer een open cultuur, normaliseer het praten over instabiele of onveilige thuissituaties en andere zorgen.

Team en teamcultuur

De professionals geven aan dat er bijgestuurd moet worden om de bespreekcultuur onder collega's, in vergaderingen, teamdagen, structureel meer over veiligheid te laten gaan. Dit is in lang niet alle scholen het geval. Veel professionals waarderen hun team, maar hierbinnen zijn nog wel enkele verbeterpunten. Het doel is dat het in iemands dagelijks werk normalen wordt om geweld te signaleren, daar dit gezien kan worden als een belemmering om goed te kunnen leren. Ze willen hierbij goed gesteund of geholpen worden bij het aangaan van een gesprek. Tot actie komen en je verantwoordelijkheid nemen kan lastig zijn. Waarbij sommige scholen al veel openheid aanwezig is, kan het bij sommige scholen beter.

Het gevoel hebben dat ze de moed hebben om de meldcode te kunnen doorlopen omdat hun team achter hun staat. Het gaat tevens om het komen tot een transparante organisatie, waarin precies duidelijk wordt wie precies waar verantwoordelijk is bij de verschillende stappen van de meldcode. En ook hoe de signalen moeten worden vastgelegd. Daarmee voorkom je ook veel problemen tijdens de overdracht.

"Elk jaar opnieuw beginnen de betreffende leerlingen met een nieuwe groepsleerkracht en die gaat oktober, november misschien een keer vraagtekens zetten. Ik vind dat ook heel lastig." – LK

Capaciteit

Tijdsdruk wordt breed herkend door de professionals in de panelgesprekken. Volgens de professionals leidt het grote aantal taken en de daarmee samenhangende tijdsdruk er soms toe dat onvoldoende aandacht wordt gegeven aan signalen van kindermishandeling. Er is ook onvoldoende tijd om het thema goed op de agenda te zetten. Zo zegt iemand: "Soms zeggen we, we moeten eigenlijk preventief iets doen, daar heb je eigenlijk net wat meer tijd voor nodig en soms ontbreekt dat." Daarnaast zijn de wachtlijsten bij de lokale teams en bij Veilig Thuis soms zo lang, dat de situatie van het gezin op het spel staat. Waardoor er wantrouwen ontstaat of de melding wel goed wordt opgepakt. Daarnaast beschikken niet alle scholen over goed getrainde en gefaciliteerde aandachtsfunctionarissen.

Wensen (deskundigheidsbevordering)

De professionals hebben in de panelgesprekken op basis van hun ervaring belangrijke wensen geuit wat zij graag gerealiseerd zien op dit thema binnen het onderwijs. De wensen zijn grofweg onder te verdelen in aanbod voor het onderwijs, voor de kinderen en voor de ouders.

Onderwijs

De wensen hebben deels te maken met de behoefte om beter te kunnen werken met de meldcode. Aandacht zou uit moeten gaan naar een training signaleren, het belang van het werken met de meldcode en het hebben van een goede protocol. Het verdient hier aanbeveling om dit gemeente-breed op te pakken zodat overal hetzelfde protocol en werkwijze geldt. Het is van belang dat het thema op de agenda wordt gezet en blijft zodat er geen taboe meer is om te praten over onveiligheid. Tevens zou het helpen om te oefenen met het voeren van een gesprek met de ouders. Veel mensen vinden dit een flinke drempel om al eerder genoemde redenen zoals het beschermen van de vertrouwensband, het kind en angst voor gevolgen en reacties van ouders.

Kinderen

Het is van belang dat kinderen weten dat ze huiselijk geweld en/of kindermishandeling bespreekbaar kunnen maken en hiervoor terecht kunnen bij school. Dat zij van school steun en hulp kunnen krijgen als zij dat willen. Dat kinderen in ieder geval leren dat ze niet alleen zijn, dat er volwassen zijn die kunnen helpen, dat je erover kan praten en dat het nooit hun schuld is. Hierbij is de rol van een vertrouwenspersoon erg van belang. Wens is dat dit goed is ingebed op school en dat kinderen weten dat ze met deze onderwerpen bij iemand terecht kunnen. Maar hoe weet je dat iets niet 'normaal' is? Daarvoor is het van belang dat we het thema bespreekbaar maken in de klas. Dat door het bespreekbaar maken ze leren dat ze niet alleen zijn, ze over dit thema kunnen praten op school. Dat ze weten dat ze hiervoor veilig bij iemand terecht kunnen.

“Dat je er ook met de klas erover praat: dit komt gewoon voor, en dit kan ook bij jouw vriendje of vriendinnetje zijn. Dat betekent niet dat dat vriendje of vriendinnetje slechte ouders heeft, maar ouders die in de knel zitten waardoor het kind ook in de knel komt.” – IB'er/AF

Ouders

De professionals merken op dat ouders soms onmacht ervaren in de opvoeding. Ondersteuning is hierbij erg van belang. Het onderwijs is geen hulpverlener, maar kan wel ondersteunen. Wens is dat er een meer open cultuur wordt gecreëerd, waarbij het normaal is om te praten over instabiele of onveilige thuissituaties en andere zorgen. Het is dan wenselijk om in ouderavonden of koffiemomenten aan te kaarten dat er ruimte is op school om te praten over dit soort situaties. Door meer openheid te geven creëer je mogelijkheden om kinderen eerder en beter in beeld te krijgen. Kans is dan aanwezig dat er dan niet gelijk een intensief traject ingezet hoeft te worden. School richt zich dan op preventie en helpt bij het doorverwijzen naar bijvoorbeeld een lokale team.

Hoofdstuk 4

Conclusies

4. Conclusies

Wat zien we als we alles bij elkaar optellen? Hoe wordt de meldcode gebruikt? Welke knelpunten worden ervaren en welke wensen zijn er binnen het onderwijs? We baseren ons op de uitkomsten van de enquête en de (h)erkenning in de panelgesprekken.

Hoofdvraag van dit onderzoek was welke hobbels dient er nog genomen te worden om daarmee de kinderen binnen het onderwijs eerder en beter in beeld krijgen bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Hierbij is het van belang dat de meldcode wordt ingezet. In het algemeen kan worden geconcludeerd, dat 86 procent een meldcode protocol heeft. We kunnen dus concluderen dat de implementatie goed op gang is gekomen sinds 2013. Toch is er ruimte voor verbetering als we kijken naar het gebruik van de meldcode (nog niet voldoende dekkend), belemmeringen in het gebruik (handelingsverlegenheid) en de implementatie (voldoet niet aan alle wettelijke randvoorwaarden en onbekend meldcode) en borging op de scholen (onvoldoende aandachtsfunctionarissen).

Goede stappen met daarnaast ruimte voor verbetering

Hoewel de scholen aandacht hebben voor de meldcode, zijn er toch belemmeringen om de meldcode adequaat toe te passen. Scholen hebben te maken met het grote aantal taken dat leerkrachten hebben en de daarmee samenhangende tijdsdruk. Daarnaast beschikken scholen te weinig over protocollen en goed getrainde aandachtsfunctionarissen. Gesprekken met ouders worden als zwaar en belastend gezien en soms is er de angst dat kinderen van scholen worden gehaald en daarmee van de radar verdwijnen.

De scholen zetten goede stappen, maar ze zijn er nog niet. Om een goede vaart er in te houden is constante toevoer van brandstof (urgentiebesef) nodig: training en voorlichting aan onderwijsprofessionals, aandacht voor veiligheid van kinderen bij bestuurders en bij werkbijeenkomsten, zijn nodig om met de meldcode te blijven werken. Het is kortom een continu proces. Het aantal meldingen bij Veilig Thuis is landelijk in de afgelopen jaren toegenomen, en ook het aantal adviesvragen is gestegen. Echter blijven de basisscholen in onze regio hierbij achter. Een deel van de professionals ervaren in het gebruik van de meldcode geen knelpunten en zijn tevreden, hierbij kan het streven wel zijn om de meldcode effectiever in te zetten. De meldcode dient gezien te worden als een sterke meerwaarde.

Het gewenste effect wat de overheid voor ogen had met de gewijzigde meldcode is in de cijfers nog niet terug te zien. Vanuit het onderwijs is er zelf minder gemeld, terwijl per 1 januari 2019 nu hogere eisen worden gesteld aan het proces door professionals te verplichten bij (vermoedens van) acuut of structureel geweld te melden bij Veilig Thuis. Wellicht dient hier nog eerst wat aanpassingen voor plaats te vinden zoals het aanpassen van het meldcode protocol. Uit de enquêteresultaten blijkt dat slechts 30 procent van de scholen hun protocol heeft aangepast.

Een genoemde belemmering in het gebruik van de meldcode is bijvoorbeeld de vertrouwensrelatie met de ouders. Een groot percentage van professionals hebben dit als belemmering aangegeven. Door deze belemmering ervaren professionals een drempel om het gesprek aan te gaan met de ouders (stap 3). Ze stoppen dan naar stap 2: collegiale consultatie. Als deze belemmering niet wordt opgepakt, kan er nog zoveel geoptimaliseerd worden verder op in het proces, maar een effectiever gebruik van de meldcode wordt er niet mee gerealiseerd. Een samenhang tussen de belemmeringen moet worden gezien. Er dient ook aandacht uit te blijven gaan voor verbeteringen op andere onderdelen van het proces.

Belang van een goede borging

Ook al is het noodzakelijk om alle belemmeringen aan te pakken, toch zullen er prioriteiten gesteld te worden. De verbeterpunten hebben deels met de organisatie van het onderwijs te maken en vragen deels om een cultuurverandering. Dit proces start op school. Om alle verbeteringen effectief te laten zijn, dient op de school de veiligheid van het kind terug te zien zijn. Als professionals bijvoorbeeld wel meer worden getraind, maar het is op school niet ingebed om het te hebben over veiligheid, signalen en vermoedens van mishandeling, zal een extra training weinig uitmaken. Er dient ruimte te zijn om met een deskundige collega het te kunnen over twijfels. Het verdient aanbeveling dat schoolbesturen zonder meer zorg dragen voor de aanwezigheid van protocollen en een goed getrainde en gefaciliteerde aandachtsfunctionaris. Hiermee zorg je voor een goede borging van de veiligheid van een kind.

Een andere belangrijke belemmering is een gebrekkige samenwerking met partners in de keten. Het is relevant dat dit wordt verbeterd. De scholen dienen te weten bij wie ze terecht kunnen en waar ze hun onderbuikgevoel kunnen bespreken. Negatieve ervaringen dienen omgezet te worden in positieve ervaringen. Het is te adviseren om hier laagdrempelig in te zetten. Geef een gezicht aan grote organisaties als Veilig Thuis en lokale teams. Een intensievere samenwerking tussen scholen en andere partners in de keten kan de samenwerking versterken. Tegelijk is het nodig dat er goede kennis is over gegevensuitwisseling en privacy. Duidelijkheid over wat je van elkaar kan verwachten.

Vervolgens is het zaak om op de goede manier te investeren in de professionals, zodat beperkte kennis en vaardigheden rond de meldcode worden weggewerkt. Dit vraagt om regelmaat en herhalingen in trainingen.

Hoofdstuk 5

Aanbevelingen

5. Aanbevelingen

Uit het onderzoek blijkt dat er ruimte is voor verbetering van de inbedding van de meldcode binnen het basisonderwijs. Vanuit de enquête, de panelgesprekken, de presentaties bij besturen en wethouders en de werkgroep zijn veel ideeën en wensen naar voren gekomen. De verbeterpunten hebben deels met de organisatie van het onderwijs te maken, vragen deels om een cultuurverandering, het kan gaan om het versterken van vaardigheden of het vergroten van kennis op een specifiek thema.

Het verdient aanbeveling dat schoolbesturen zorg dragen voor de aanwezigheid van protocollen waarbij invulling is gegeven aan het handelingskader opgesteld door de PO- en VO- raad. Tevens dat men zorgt voor een goed getrainde en gefaciliteerde aandachtsfunctionaris. Ook het (periodiek) aanbieden van cursussen gespreksvoering is een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Een aandachtspunt voor de school is dat er voldoende ruimte wordt gecreëerd voor een veilige en goede bespreekcultuur met collega's, ouders en kinderen.

Daarnaast is een intensievere samenwerking tussen scholen en Veilig Thuis en lokale teams bevorderlijk. Het is van belang dat er duidelijk is over wat de verwachtingen zijn om zo verwarring en onwelwillendheid te voorkomen.

De aanbevelingen zijn omgezet in een concreet aanbod passend binnen het project en zijn terug te vinden op de 'menukaart'.

In deze menukaart zijn meer dan 20 trainingen en webinars opgenomen waarmee we de basisscholen in het schooljaar 2021-2022 graag van dienst zijn. Allemaal direct toepasbaar in de praktijk. Trainingen op open inschrijving en ook de mogelijkheid om een training incompany aan te vragen.

Het aanbod in de menukaart is gekoppeld aan:

- Meldcode: leg een stevige basis met elkaar
- Zorg op school en de meldcode: onlosmakelijk met elkaar verbonden
- Meldcode: het geheel van 1 tot en met in beeld
- Meldcode stap 1: signalen in kaart brengen
- Meldcode stap 2: collegiale consultatie
- Meldcode stap 3: gespreksvoering met ouders en/of verzorgers
- Meldcode stap 4 en 5: werken met het afwegingskader
- Thema's: voor iedereen met interesse

Het volledige aanbod wordt de basisscholen kosteloos aangeboden door de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen. Het aanbod is volledig afgestemd op basis van de wensen die in dit rapport zijn benoemd.

De menukaart kan in de komende schooljaren als inspiratiebron dienen als je als school of als bestuur op zoek bent naar een passende training of trainer.

Naast de menukaart zal er vanuit de regionale projectleider ook acties ondernomen worden om de knelpunten rondom de samenwerking bij Veilig Thuis en lokale teams te verbeteren.

De scholen krijgen de gelegenheid om kosteloos gebruik te maken van het aanbod. Het aanbod zal gelden voor heel 2021. Bij het aanbieden van de menukaart zal aandacht besteedt worden aan borging. Borging is een belangrijk aspect om te garanderen dat ook na 2021 zekerheid is dat er aandacht blijft voor dit thema. Hiervoor vinden onder meer per gemeenten gesprekken plaats met de schoolbesturen.

Elke individu kan het verschil maken.
Jij kunt het verschil maken!

Bijlage 1

Overzicht van de werkgroepleden

Bijlage 1: Overzicht van de werkgroepleden

Naam	Organisatie	Functie
Anne Suijdendorp	De Dorpsbeuk	Schoolleider
Annelies Kooiman	Gemeente Nijkerk	Senior beleidsadviseur Veiligheid
Ellen Pinkster	Veilig Thuis Gelderland -Midden	Onderzoeker
Erna Vinke	Foodvalley	Regiobeheerder Verwijsindex Foodvalley
Gert van der Rhee	De Drieslag	Voorzitter College van Bestuur
Jan Westeneng	Rehobothschool Kootwijkerbroek	Leerkracht van groep 8, IB'er 7-8 en vertrouwenspersoon leerlingen
Krijnie Schaap	KCO-diensten / SWV Berséba	Onderwijsadviseur (<i>alleen aan de startbijeenkomst deelgenomen</i>)
Martijn Blokhuis	PCO Gelderse Vallei	Clusterdirecteur
Renee Boeijen	SWV Rijn Gelderse & Vallei	Regionaal beleidsmedewerker (<i>alleen aan de startbijeenkomst deelgenomen</i>)
Wilma Tempelman	EBS De Rots	Intern begeleider onderbouw
Kristin Gerritsen	Nul23	Projectleider MC in het PO
Nadia van der Voorn	Regiogemeenten	regionaal projectleider GHNT

Bijlage 2

De digitale enquête

Bijlage 2: De digitale enquête

Bijlage: informatieblad MC in het PO_onderwijs

Beste onderwijsprofessional,

De week tegen kindermishandeling is net voorbij. Een goed moment om extra aandacht voor dit onderwerp te vragen, want kindermishandeling gaat door: dag na dag, week na week, maand na maand. Onderzoek laat zien dat in vrijwel elke schoolklas een leerling zit die slachtoffer is van kindermishandeling.

De gemeenten Ede, Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen, regio West Veluwe Vallei (WVV) werken samen om het thema kindermishandeling beter binnen het onderwijs geborgd te krijgen. De projecten Handle with Care (HwC) en Meldcode in het primair onderwijs (MC in het PO) zijn onderdeel van deze aanpak. Vanaf 1 december starten 130 scholen in Barneveld, Ede, Nijkerk, Renkum en Scherpenzeel met HwC: sneller sociale steun kunnen organiseren voor kinderen. Gewoon: vanuit uw eigen rol. Ervaringsdeskundigen benoemen dat het vaak de leerkracht was die hem of haar door een moeilijke periode heen hielp. Door kleine gebaren en attenties.

Het project MC in het PO gaat lopen in de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Scherpenzeel en Wageningen. Het project start met het ophalen van informatie, bij alle onderwijsprofessionals! Dit doen we onder andere met deze digitale enquête. Daarnaast worden er online groepsgesprekken georganiseerd. Met de uitkomsten gaan we aan de slag om zoveel te realiseren wat u nodig heeft om te handelen bij een vermoeden van kindermishandeling. Op basis van alle informatie worden er in samenspraak met de besturen, de werkgroep en met u, passende acties ingezet. Zie bijlage voor meer informatie over dit project.

We hopen op een zo groot mogelijke respons van alle beroepsgroepen binnen het primair onderwijs. Van bestuurder tot onderwijs ondersteunend personeel: alle antwoorden zijn voor ons relevant. Die van u én die van uw collega's! De antwoorden worden anoniem verwerkt en alleen daar waar relevant op school- of bestuursniveau gedeeld met directie en/of management. Besturen met één school worden in de uiteindelijke verwerking samengevoegd tot één groep. Antwoorden zijn hierdoor niet te herleiden naar een individu.

Namens de werkgroep, bij voorbaat hartelijk dank voor de moeite,

Kristin Gerritsen
Projectleider Meldcode in het primair onderwijs
kristin@nul23.nl

Onderzoek meldcode HG en KM en verwijsindex in het primair onderwijs West Veluwe Vallei

Beste onderwijsprofessional,

Vorige week was de Week tegen Kindermishandeling. Een week waarin we extra alert zijn op kinderen in kwetsbare of onveilige situaties. Een belangrijke week, want signaleren doen we niet alleen deze week: dat is iets wat het hele jaar door aandacht vraagt. Van u, van collega's in het werkveld en iedereen die werkt met kinderen en gezinnen.

Deze digitale enquête is onderdeel van het project: MC in het PO. De enquête bevat 9 gesloten en 1 open vraag voor leerkrachten en onderwijs ondersteunende medewerkers. Voor IB'ers, schoolleiders, aandachtfunctionarissen, management en directie zijn er meer gesloten vragen. Wilt u de enquête invullen vanuit uw eigen functie? Er is geen goed of fout. Op basis van alle informatie worden er in samenspraak met de besturen, de werkgroep en met u, passende acties ingezet. Wilt u meepraten om wensen rondom de aanpak van kindermishandeling vanuit het onderwijs praktisch te realiseren? Op het einde van de enquête staat meer informatie en een aanmeldlink.

Namens de werkgroep, bij voorbaat hartelijk dank voor de moeite,

Kristin Gerritsen
Projectleider Meldcode in het primair onderwijs
kristin@nul23.nl

N.B.: *Daar waar van toepassing gaan de vragen over 2019 en 2020 (t/m oktober).
Het invullen van deze vragenlijst (gesloten vragen) kost ongeveer 10-15 minuten.*

Basisinformatie:

- Naam schoolbestuur :
- Naam school :
- Gemeente :

1. Mijn functie is: (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Leerkracht (< 5 jaar ervaring) *ga door naar vraag 3*
- ☐ Leerkracht (5 – 10 jaar ervaring) *ga door naar vraag 3*
- ☐ Leerkracht (> 10 jaar ervaring) *ga door naar vraag 3*
- ☐ Onderwijsondersteuner / klasse assistent *ga door naar vraag 3*
- ☐ Intern begeleider *ga door naar vraag 3*
- ☐ Aandachtsfunctionaris *ga door naar vraag 3*
- ☐ (locatie-)Directeur c.q. schoolleider
- ☐ Overig management (team- of bouwleider / lid van bestuur) *ga door naar vraag 3*
- ☐ Overig onderwijs ondersteunend personeel *ga door naar vraag 3*
- ☐ Anders, te weten: *ga door naar vraag 3*

2. Voor toekomstige communicatie (denk aan: de uitslag van het onderzoek en de aanbevelingen) m.b.t. dit project ontvangen we graag de naam van één contactpersoon van uw school:

- a. Naam van contactpersoon :
- b. Functie van contactpersoon :
- c. Mailadres van contactpersoon :
- d. Aantal groepen in de school (per 1-10-2020) :
- e. Aantal leerlingen in school (per 1-10-2020) :

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling binnen uw school

3. Onze school heeft een protocol meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (HG en KM) heeft:

- ☐ Ja
- ☐ Ja (met een update van na 1-1-2019)
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

4. Ik heb in 2019 of in 2020 een vermoeden gehad van huiselijk geweld en/of kindermishandeling:

- ☐ Ja, minder dan 5x
- ☐ Ja, tussen 5 en 10x
- ☐ Ja, vaker dan 10x
- ☐ Nee, ik heb geen vermoeden gehad
- ☐ Ik heb getwijfeld, maar dacht dat de signalen geen betrekking hadden op HG en KM

5. Ik heb alleen of met begeleiding de meldcode gestart (tussen 1-1- 2019 en 1-11-2020):.

- ☐ Ja, 0 – 5 keer
- ☐ Ja, 6 – 10 keer
- ☐ Ja, 10 – 15 keer
- ☐ Ja, > 15 keer
- ☐ Nee, ik ben niet betrokken geweest bij een meldcodeproces

6. Is er binnen de school een getraind aandachtsfunctionaris (ook wel AF genoemd) aangewezen (met training van minimaal 2,5 dag):

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

Indien 'ja' bij vraag 6: hoeveel aandachtsfunctionarissen zijn er binnen de school:

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3 of meer

Deskundigheidbevordering

7. Er wordt vanuit school minimaal 1x per jaar aandacht gegeven aan het thema Kindermishandeling op studiedagen en teamvergaderingen:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Niet van toepassing: er wordt niet jaarlijks aandacht besteedt aan dit thema
- ☐ Weet ik niet

8. Hoe wordt de deskundigheid van de leerkrachten bijgehouden

(meerdere antwoorden mogelijk):

- ☐ De aandachtsfunctionaris of iemand anders van het team verzorgt minimaal 1x per jaar een (team-)scholing op het thema huiselijk geweld en kindermishandeling van 1 dagdeel
- ☐ Informatie over de Meldcode en de verantwoordelijkheden van een leerkracht is opgenomen in het inwerkplan van de school / het bestuur
- ☐ Op studiedagen van de school of het bestuur wordt minimaal 1x per 2 jaar een externe deskundige / trainer uitgenodigd om de kennis en vaardigheden te vergroten
- ☐ De aandachtsfunctionaris of iemand anders van het team besteedt minimaal 2x per jaar op een team- of bouwvergadering aandacht aan het thema huiselijk geweld en kindermishandeling
- ☐ De aandachtsfunctionaris of iemand anders van het team richt minimaal 2x per jaar via een nieuwsbericht / intern memo of iets dergelijks de aandacht op het thema huiselijk geweld en kindermishandeling
- ☐ De aandachtsfunctionaris of intern begeleider vraagt bij elke leerlingbespreking naar de mogelijkheid dat huiselijk geweld en kindermishandeling bij de betreffende leerling / gezin voorkomt

- ☐ Overig, te weten:
- ☐ Niet van toepassing: er wordt geen deskundigheidsbevordering op dit specifieke thema verzorgd
- ☐ Weet ik niet

9. Als ik het voor het zeggen had bij mij op school, zou ik graag het volgende wensen met betrekking tot deskundigheidsbevordering op het thema HG en KM:

[open vraag]

10. Welke knelpunten worden er eventueel ervaren bij het toepassen van de meldcode?

- ☐ Onbekendheid met de stappen / het proces van de meldcode
- ☐ Er ontbreekt aan tijd om de meldcode te doorlopen
- ☐ De meldcode is onvoldoende geïmplementeerd op onze school
- ☐ Er is onduidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden binnen de stappen van de meldcode
- ☐ Er zijn negatieve ervaringen met Veilig Thuis
- ☐ Er zijn negatieve ervaringen met het lokale team
- ☐ Er worden geen knelpunten ervaren
- ☐ Weet ik niet
- ☐ Overig, te weten:

Indien bij 2 alleen een van onderstaande categorieën is ingevuld, dus niet in combinatie met de optie aandachtsfunctionaris, moet het volgende kopje (vraag 11 t/m 25) worden overgeslagen! Indien er 'nee' is geantwoord op vraag 3, ook door gaan naar 'TOT SLOT'.

- ☐ Leerkracht (< 5 jaar ervaring)
- ☐ Leerkracht (5 – 10 jaar ervaring)
- ☐ Leerkracht (> 10 jaar ervaring)
- ☐ Onderwijsondersteuner / klasse assistent
- ☐ Overig onderwijs ondersteunend personeel
- ☐ Anders, te weten:

Voor besturen, directie en intern begeleiders / aandachtsfunctionaris

Meldcode-protocol

Binnen het protocol meldcode zijn een aantal specifieke onderdelen welke beschreven dienen te zijn. Kunt u van onderstaande onderdelen aangeven hoe het binnen uw school geregeld is.

11. De verantwoordelijkheden zijn per beroepsgroep beschreven (groepsleerkrachten, ondersteunend personeel, teamleiders, intern begeleider, directie en bestuur):

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Voor sommige functies wel en voor sommige niet
- ☐ Weet ik niet

12. Voor onze school is beschreven wanneer de school een signaal afgeeft in de Verwijsindex:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Niet van toepassing, de school is niet aangesloten bij de verwijsindex
- ☐ Weet ik niet

13. Voor onze school is beschreven hoe de Kindcheck moet worden uitgevoerd:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

14. Voor onze school is beschreven hoe de leerlingen betrokken worden in het doorlopen van de stappen van de Meldcode:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

15. Voor onze school is beschreven bij wie de taak van de aandachtsfunctionaris (AF) ligt:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

16. Voor onze school is beschreven bij welke organisatie en/of professionals expertise m.b.t. specifieke thema's kan worden opgevraagd

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

17. Voor onze school is beschreven wie de beslissing neemt over een melding bij Veilig Thuis:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

18. Voor onze school is beschreven wie namens de school daadwerkelijk de melding bij Veilig Thuis doet:

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

19. Hoe wordt de deskundigheid van de aandachtsfunctionaris (AF) bijgehouden

(meerdere antwoorden mogelijk):

- ☐ De AF is lid van de LVAK (Landelijke Vakgroep Aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en Kindermishandeling)
- ☐ De AF maakt minimaal 1x per jaar gebruik van deskundigheidsbevordering georganiseerd door de gemeente of regio (netwerkbijeenkomsten, Week tegen Kindermishandeling, voorlichting of trainingen door specifieke organisaties etc.)
- ☐ De AF bezoekt minimaal 1x per jaar een congres / symposium gericht op het thema huiselijk geweld en kindermishandeling
- ☐ Overig, te weten:
- ☐ Niet van toepassing: er is geen aandachtsfunctionaris op onze school
- ☐ Niet van toepassing, ik ben niet de aandachtsfunctionaris op school

Registratie

20. Voor onze school is beschreven hoe wordt omgegaan met vertrouwelijke informatie omtrent huiselijk geweld en kindermishandeling (incl. rechten / plichten van de verschillende beroepsgroepen)?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

21. Hoe vaak is de meldcode tussen 1-1- 2019 en 1-11-2020 op uw school gestart? D.w.z.: hoe vaak is gestart met signalen formeel in kaart brengen (= stap 1)?

- ☐ 0 – 5 keer
- ☐ 6 – 10 keer
- ☐ 10 – 15 keer
- ☐ > 15 keer
- ☐ Weet ik niet

22. Hoe vaak is vervolgens de meldcode doorlopen tot en met stap 5?

- ☐ 0 – 5 keer
- ☐ 6 – 10 keer
- ☐ 10 – 15 keer
- ☐ > 15 keer
- ☐ Weet ik niet

23. Als de meldcode eerder dan stap 5 wordt afgesloten, in welke stap is dat dan voor het merendeel?

- ☐ Stap 1
- ☐ Stap 2
- ☐ Stap 3
- ☐ Stap 4
- ☐ Weet ik niet
- ☐ Niet van toepassing, alle meldcodes zijn t/m stap 5 doorlopen

24. Indien de meldcode is afgesloten vóór stap 5, wat was daar dan de belangrijkste reden van? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Het vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling is weggenomen door ouders en/of verzorgers
- ☐ Onze signalen zijn niet éénduidig / objectief en daarmee hebben we geen grond om een melding bij Veilig Thuis te doen
- ☐ Melden bij Veilig Thuis zal naar verwachting een negatief effect hebben op het proces bij ouders en/of verzorgers
- ☐ De wachtlijsten bij Veilig Thuis zijn zo lang dat een melding geen meerwaarde heeft
- ☐ Ik ben niet bekend met de route van de Meldcode
- ☐ Ik wil het vertrouwen van ouders niet verliezen of beschadigen
- ☐ Er was al hulpverlening aanwezig in het gezin, daarmee was een eigen melding niet nodig
- ☐ Er is hulpverlening ingezet, daarmee was een melding niet nodig
- ☐ Het gezin is door school doorverwezen naar hulpverlening / lokale team
- ☐ Ik zie de meerwaarde van een melding bij Veilig Thuis niet in
- ☐ Anders, te weten:
- ☐ Weet ik niet

25. Is er gebruik gemaakt van de mogelijkheid om anonieme advies te vragen bij Veilig Thuis (stap 2)?

- ☐ 0 – 5 keer
- ☐ 6 – 10 keer
- ☐ 10 – 15 keer
- ☐ > 15 keer
- ☐ Weet ik niet
- ☐ Nee

Tot slot

Naast deze vragenlijst, worden er ook meerdere groepsgesprekken gehouden. Elke onderwijsprofessional uit het primair onderwijs uit de regio West Veluwe Vallei wordt van harte uitgenodigd om zich hiervoor op te geven. Wilt u meedenken over de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling binnen het basisonderwijs / uw bestuur? Gebruik dan de link hieronder om doorgezet te worden naar het opgaveformulier. U kunt daar uw gegevens invullen en de datum / data van uw keuze aangeven. Elk gesprek duurt 1,5 uur en een groep bestaat uit 4-8 professionals. Met elkaar gaan we in gesprek om de kansen, hindernissen, aannames en goede voorbeelden in beeld brengen. Daar waar mogelijk zijn er ook deelnemers vanuit collega-organisaties (met een directe lijn naar het onderwijs) aanwezig bij deze gesprekken. De uitkomsten van deze gesprekken worden anoniem verwerkt.

JA: ik geef graag mijn mening en denk graag mee over de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling binnen het primair onderwijs. Via deze link kunt u een keuze maken uit dagen en tijden: [inschrijfformulier groepsgesprekken MC in het PO](#)

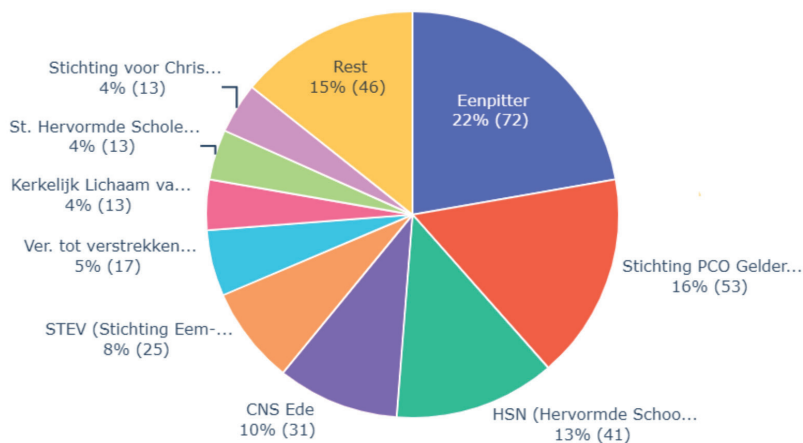
Einde vragenlijst

Bijlage 3

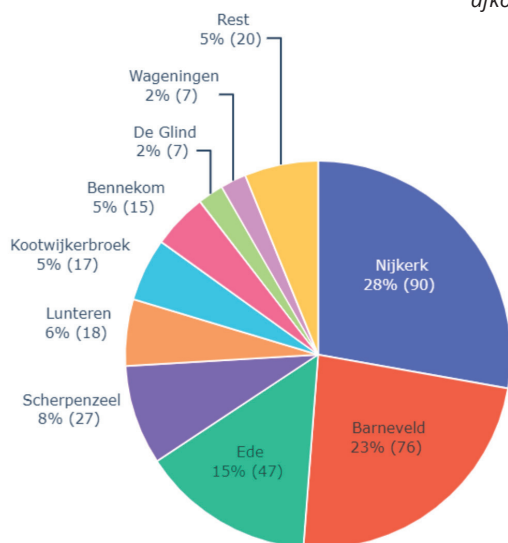
Enquête in beeld

Bijlage 3: Enquête in beeld

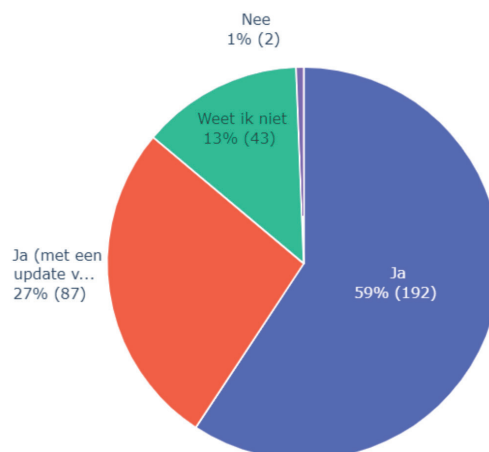
In deze bijlage zijn ter informatie nog enkele grafieken opgenomen, zonder verdere toelichting.

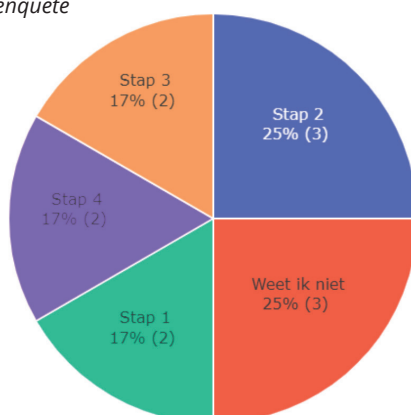
Afbeelding 8: respondenten afkomstig van de besturen

Afbeelding 9: gemeenten vertegenwoordigd in enquête

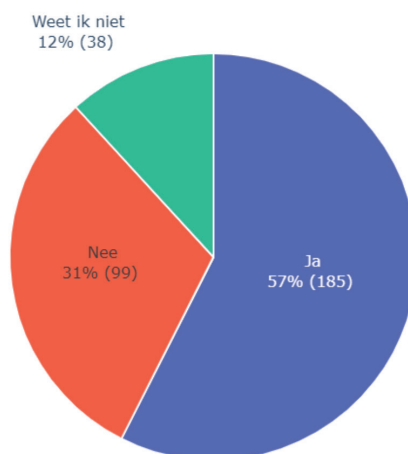
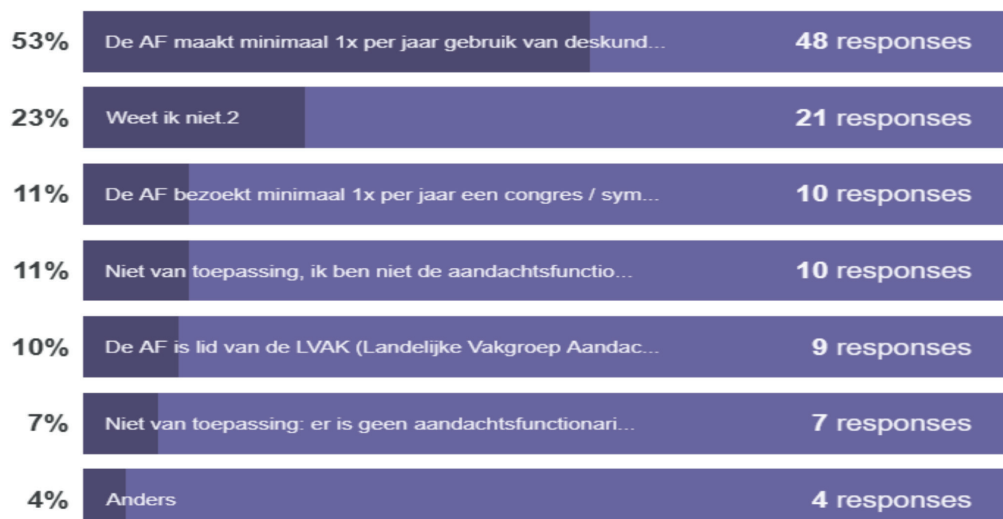
Afbeelding 10: meldcode aanwezig op school

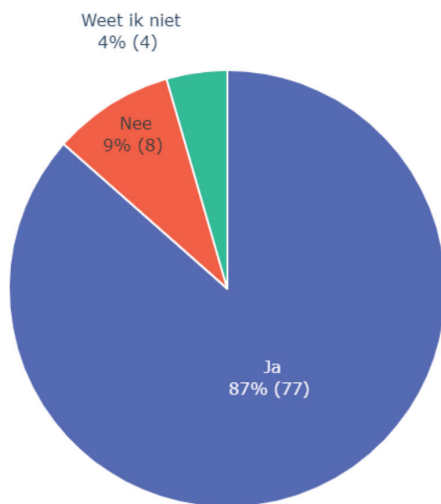
Afbeelding 11: tot welke stap wordt de meldcode doorlopen

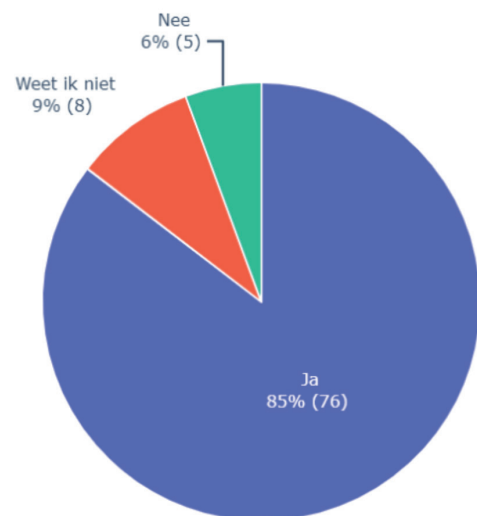
Afbeelding 12: redenen om de meldcode te stoppen

Afbeelding 13: minimaal 1x per jaar
het thema op de agenda

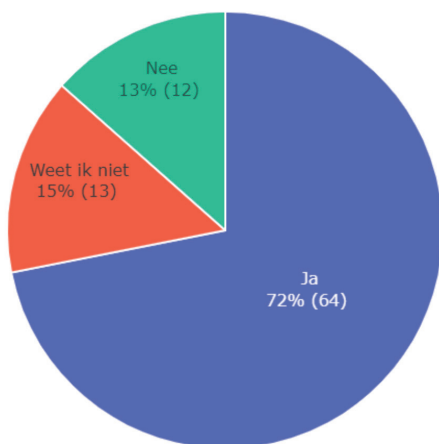
Afbeelding 14: deskundigheidsbevordering voor de aandachtsfunctionaris

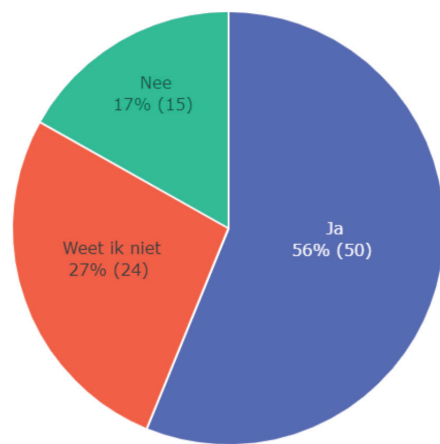
Afbeelding 15: beschreven wie de taak van aandachtsfunctionaris heeft

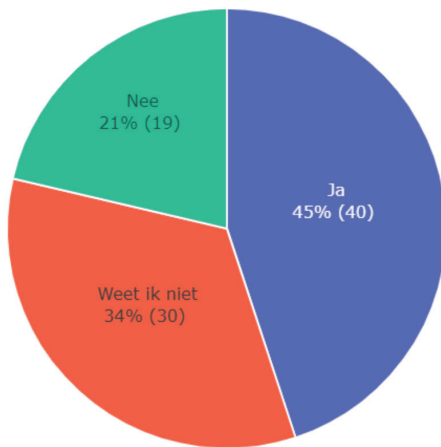
Afbeelding 16: er is beschreven WIE de beslissing neemt over de melding bij Veilig Thuis

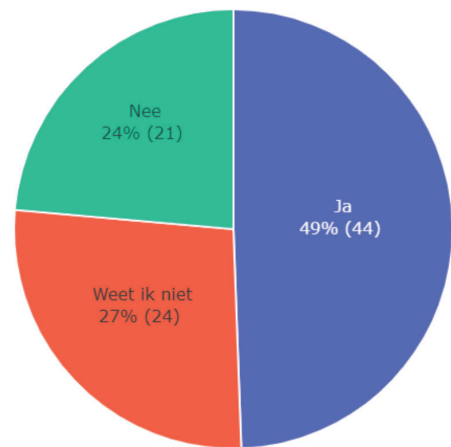
Afbeelding 17: voor onze school is beschreven hoe er wordt omgegaan met vertrouwelijke informatie mbt meldcode

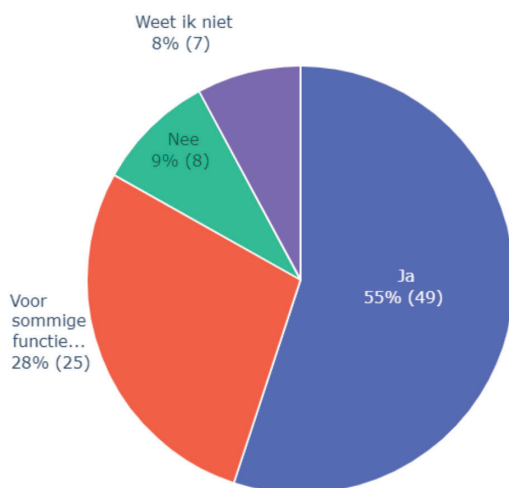
Afbeelding 18: voor onze school is beschreven bij welke organisatie we informatie kunnen krijgen m.b.t. specifieke vormen van geweld

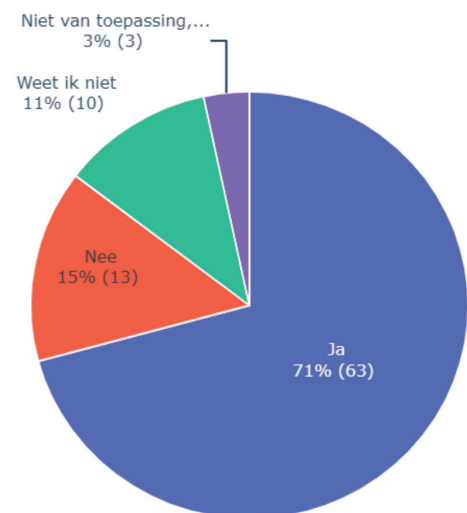
Afbeelding 19: voor onze school is beschreven hoe de Kindcheck moet worden uitgevoerd

Afbeelding 20: voor onze school is beschreven hoe leerlingen worden betrokken bij het doorlopen van de stappen van de MC

Afbeelding 21: voor onze school zijn de taken en verantwoordelijkheden van de MC per functie beschreven

Afbeelding 22: voor onze school is de route mbt de verwijzindex beschreven

Bijlage 4

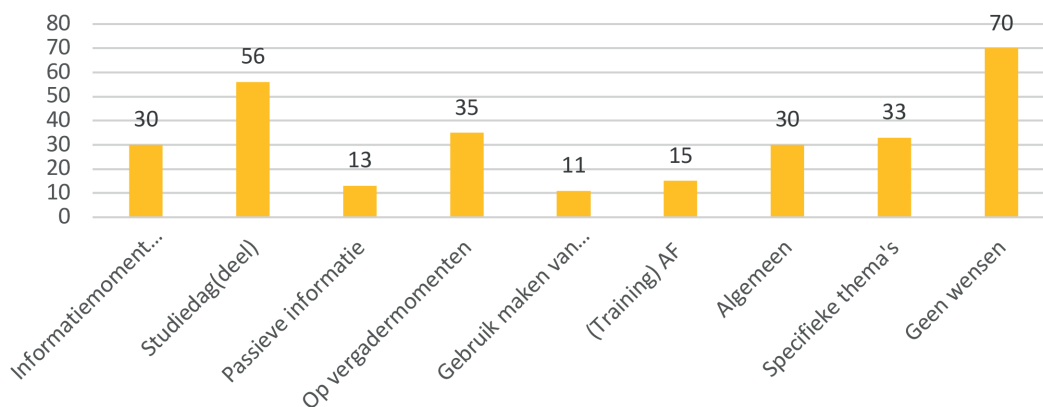
**Antwoorden
'wensen voor
deskundigheids-
bevordering'
uit enquête**

Bijlage 4: Antwoorden 'wensen voor deskundigheidsbevordering' uit enquête

In onderstaande tabel zijn alle antwoorden opgenomen welke gegeven zijn door respondenten in de digitale enquête. Enkele antwoorden zijn in tweeën geknipt omdat de wensen in twee rubrieken pasten. Sommige antwoorden kunnen bij meerdere rubrieken maar is voor één rubriek gekozen. Het gaat bij deze om welke wensen er zijn en een globale onderverdeling gericht op *vorm en inhoud* van de wensen:

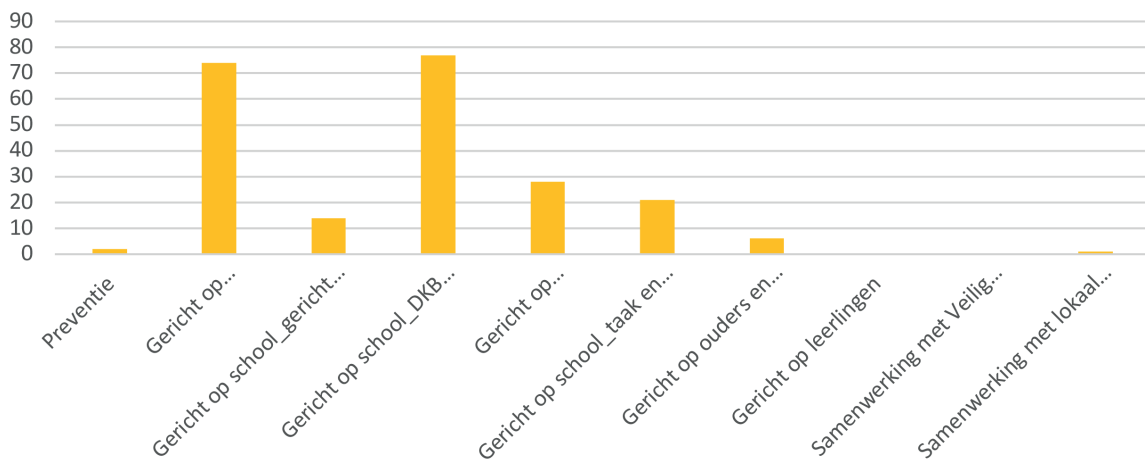
- Informatiemoment (digitaal / schriftelijk / mondeling)
- Studiedag / dagdeel
- Passieve informatievoorziening (op papier om na te lezen, Intranet, memo's etc.)
- Op vergadermomenten
- Gebruik maken van ervaringsdeskundigen of externe trainers
- Aandachtsfunctionaris (training voor / uitwisseling)
- Algemeen
- Specifieke thema's
- Geen wensen

Wensen m.b.t. deskundigheidsbevordering

De antwoorden zijn vervolgens ingedeeld a.d.h.v. de indeling zoals gebruikt in de interviews, met enkele aanpassingen om het overzichtelijk te houden:

1. Preventie
2. Gericht op school / team
 - a. Gericht op school_praktisch en randvoorwaarden (jaarplanning, inwerken, agenda, onder de aandacht houden etc.)
 - b. Gericht op de teamcultuur
 - c. Deskundigheidsbevordering via interne collega's of externen
 - d. Gericht op school_specifieke thema's
 - e. Gericht op school_de rol en taak van aandachtsfunctionaris
3. Gericht op ouders en verzorgers
4. Gericht op leerlingen
5. Samenwerking met Veilig Thuis
6. Samenwerking met lokaal team en externe organisaties

Informatiemoment (digitaal / schriftelijk / mondeling)
Geregeld studiemomenten of jaarlijkse opfrisser van signalen en protocol. Ik werk hier nog maar kort dus weet niet of dat er al is.
Een webbased training maken en elke leerkracht moet verplicht die training doorlopen. Net zoals we bijv. bij onze BHV herhaling doen. Dat is een online programma met toetsing achteraf. Je zou kunnen zeggen dat een leerkracht de training moet volgen voor het POP of iets dergelijks. Of als taakuur toevoegen wanneer je er tijd in hebt gestoken.
Regelmatig gesprek hierover om zo ook de kennis van de aandachtsfunctionaris te delen (in ieder geval met de IB'ers)
Informatiemoment (bijv. 2x per jaar)
Of een goede online cursus waar je individueel een cursus ter plekke mee kunt vervangen. En iedereen verplicht moet doorlopen.
Vaker aandacht voor hebben zodat je alerter bent op signalen en weten wat je in de basis hier al mee kan doen.
Meer structurele aandacht aan de onderwerpen besteden
De aandacht hiervoor blijven houden. Wat zijn kenmerken? Waar moet je op letten? Cursus om de aandacht fris te houden
Meerdere momenten in een schooljaar plannen voor scholing hierin oftewel voor deskundigheidsbevordering op dit gebied.
Om de 2 jaar een korte update over de te doorlopen stappen als er vermoeden is van huiselijk geweld/kindermishandeling.
Ik zou meer informatie willen om te weten waar ik precies op moet letten en wat ik moet doen als ik een vermoeden heb
Dat dit thema regelmatig aan de orde blijft komen zodat er genoeg kennis en deskundigheid is om het te herkennen in situaties in je klas. Dat waar nodig, die kinderen eruit gepikt en gezien worden.
Meldcode doornemen met het team
Er komt regelmatig via de mail bericht om alert te zijn.
Wel zou het goed zijn twee keer per jaar het onderwerp te bespreken met up to date informatie of de signalering `op te halen`.
Regelmatig op de agenda zetten om collega's attent en scherp te houden op het signaleren van HG en KM.
Ieder jaar verplichte online herhalingscursus
Studiedag of moment voor iedereen.
Steeds weer aandacht voor kindermishandeling
Jaarlijks een informatieve mail of edutaining voor leerkrachten als opfrisser
Op de agenda zetten en zo scherp houden van mogelijke signalen en welke actie mogelijk is.
Zorgen dat het onder de aandacht blijft
We moeten jaarlijks digitaal een ' opfriscursus doen. Dat is belangrijk.
Elke lkr. om het jaar een korte online opfriscursus, jaarlijks aandacht in een vergadering.
1x per 2jr op studiedag
Online cursus oid om jezelf scherp te houden

1 keer per jaar tijdens studiedag onze kennis opfrissen/ aanvullen
Min 1x per jaar online cursus
Augeo training over mishandeling (die is nu gestart, maar in oktober 2020 nog niet)
Korte online studiemoment voor leerkrachten
Korte cursus voor herkennen signalen. Liefst digitaal
Studiedag(deel)
Een studiedag/middag voor alle leerkrachten.
Een studiedag met tips waar je als leerkracht op kan letten bij leerlingen
Binnen een studiedag hiermee aan de slag: een stukje/onderdeel van de cursus hier aan bod laten komen.
Uit ervaring vanuit een andere school kan ik zeggen dat een studiedag meldcode heel nuttig is. Maar misschien is dat hier al wel aan de orde geweest, ik ben pas net werkzaam op deze school.
Studiedag
1x per jaar een studiemiddag zoals je de signalen goed kent en hierop kunt inspelen.
Scholing over kenmerken die vermoeden kunnen geven tot huiselijk geweld en kindermishandeling.
Een dagdeel programma voor professionals om hen mee te nemen in het protocol tijdens een studiedag.
1x per jaar aandacht aan besteden, bespreken van signalen en de stappen welke ondernomen moeten worden, casussen bespreken.
Dat er aandacht aan besteed wordt met een studiedag elk jaar. Dat er om het jaar huisbezoeken worden afgelegd.
Eens per jaar een voorlichting over hoe te herkennen en een gesprek met collega's over het onderwerp.
Jaarlijkse training op een (gedeelte van) een studiedag
Jaarlijks terug kerende informatie op een studiedag of teambespreking
Teambreed jaarlijks een studie moment hierover organiseren waarbij leerkrachten hun vragen en vermoedens kunnen delen zodat we van elkaar leren en elkaar steunen.
Om de 2 jaar een korte update over de te doorlopen stappen als er vermoeden is van huiselijk geweld/kindermishandeling.
Jaarlijkse terugkerende training/ workshops
(Bij) scholing
(Bij)scholing
In ieder geval 1x per jaar een dagdeel bijscholing/opfrissen van kennis over dit onderwerp
Graag een studiedag besteden aan het onderwerp
Een studiedag over dit zeer belangrijke onderwerp zou erg welkom zijn.
Een training voor het hele team zou goed zijn!
Studiedagen/momenten over waar we op moeten letten
Jaarlijks aandacht voor KMHG voor hele team: bijv. onlinetraining
Binnen mijn school meer aandacht voor de meldcode en thema huiselijk geweld.

Meer voorlichting
Geregeld aandacht hiervoor
Meer training.
Ik zou ieder personeelslid hierop trainen.
Meer aandacht aan de deskundigheidsbevordering, het niet vrijblijvend laten.
Meer training om signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld te herkennen.
Studie voor het team
Af en toe een moment op studiedag.
jaarlijks aandacht schenken aan...
Een fysieke training ve professional eens per jaar
Elk jaar een update. Belangrijk onderwerp, dus als school er voor zorgen dat iedereen binnen de school goed op de hoogte is en elkaar ondersteunen in het signaleren en het omgaan met de meldcode.
Algemene bijscholing over kenmerken, welke signalen zijn er en hoe te handelen.
Meer inzichtelijk brengen van de zorgen rondom KM en HG op onze school. Meer signaleren
1x per jaar training
Vaker op de agenda met meer deskundigheid
Trainingsaanbod op stichtingsniveau, samen sparren op Clusterniveau
Cursus voor het team over signalering van huiselijk geweld, misbruik e.d. Wat is merkbaar in de klas, wat valt mogelijk op in contact met ouders?
Training van het hele team
Lezing voor het team, met praktisch gedeelte
Teambreed jaarlijks een studie moment hierover organiseren waarbij leerkrachten hun vragen en vermoedens kunnen delen zodat we van elkaar leren en elkaar steunen.
Jaarlijks aandacht voor KMHG voor hele team: bijv. onlinetraining
Dat dit thema regelmatig aan de orde blijft komen zodat er genoeg kennis en deskundigheid is om het te herkennen in situaties in je klas. Dat waar nodig, die kinderen eruit gepikt en gezien worden.
Om 2 jaar een training om kennis op te frissen.
Meer deskundigheid onder alle personeelsleden
Jaarlijks een (online) opfrismoment
Korte e-learning modules ter verfrissing.
Blijvende aandacht via studiedagen, memo's
Het toch elk jaar terug laten komen. Opnemen in de jaarplanning
Jaarlijks info over herkennen van kindermishandeling en welke stappen je moet zetten
Jaarlijks op teamvergadering aandacht ervoor vragen
Ieder jaar inhoudelijke scholing voor alle medewerkers en specialistisch training aandachtsfunctionaris
Algemene bijscholing over kenmerken, welke signalen zijn er en hoe te handelen.

Passieve informatie
Ik zou wel graag meer informatie willen over de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Wat je wel en niet moet melden, en hoe het proces is na zo'n melding bijvoorbeeld.
Duidelijke meldcode
Meer informatie over het herkennen van huiselijk geweld.
Meer achtergrondinformatie
Dat teambreed iedereen op de hoogte is en er een kwaliteitskaart is (wellicht dat deze ondertussen al gemaakt is).
Nog meer duidelijkheid over het protocol.
Een lijst met symptomen waar je op moet letten als je een vermoeden hebt van huiselijk geweld.
Een signalen en protocollenlijst, waardoor het geen mensen/natte vinger werk wordt maar meer een professioneel apparaat.
Jaarlijks een informatieve mail of edutrainning voor leerkrachten als opfrisser
Minimaal 1 keer per jaar nascholing over dit thema
Een mooi power point presentatie voor het team
Regelmatig update via nieuwsbrief
Een signalen en protocollenlijst, waardoor het geen mensen/natte vinger werk wordt maar meer een professioneel apparaat.
Op vergadermomenten
In vergadering bespreken
Dat de IB'er er in algemeenheid naar vraagt bij IInbespreking, omdat dit je er weer alert op maakt, en het anders aan je aandacht kan ontsnappen in alle drukte.
Dat er vaker wordt gesproken over het herkennen van signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling.
Dit onderwerp structureel opnemen in de groepsbesprekingen
Zorg dat dit thema ieder jaar weer opnieuw benadrukt wordt en in iedere GB terugkomt.
Tijdens de leerlingbespreking is hier aandacht voor en worden deze zorgen serieus genomen.
Meer informatie over dit onderwerp en wat te doen bij twijfel. Twijfelsituaties vind ik erg lastig.
IB'ers zouden er een punt van bespreking van kunnen maken tijdens groepsbesprekingen.
Mogelijk meer aan de orde laten komen op vergaderingen/studiedagen
Misschien goed om iedereen op een teamvergadering te informeren/trainen hoe te handelen.
Elk jaar 1x op vergaderplanning
Minimaal 1x per jaar bespreken van het protocol
Blijf het op de agenda zetten
Jaarlijks bespreken hoe de meldcode werkt.
Verplicht onderwerp tijdens de groepsbesprekingen/leerlingbespreking, wel eerst scholen en de procedure kennen.

Meer gesprek hierover op vergaderingen
Structureel op de agenda blijven houden
Jaarlijks nadrukkelijker op de agenda zetten
Toch regelmatig een korte info zodat we alert blijven op de signalen.
Meer aandacht over dit onderwerp binnen het team.
Eventueel vaste vraag bij groepsbespreking laten zijn.
Meer in gesprek gaan over dit onderwerp.
Frequent onder de aandacht brengen
Scherp houden, vaker terug laten komen in teamoverleg. Ervaringen/vragen delen
Tijd vrijmaken voor dit onderwerp
Elk jaar 1x op vergaderplanning
Zorg dat dit thema ieder jaar weer opnieuw benadrukt wordt en in iedere GB terugkomt.
Blijvende aandacht met als gevolg borging voor alle betrokken partijen binnen de school.
Jaarlijks nadrukkelijker op de agenda zetten
Jaarlijks teambreed info over de meldcode (door AF/IB), zodat iedereen weer up-to-date is en op dezelfde manier handelt.
Jaarlijks aandacht voor KMHG voor hele team: bijv. onlinetraining
Binnen mijn school meer aandacht voor de meldcode en thema huiselijk geweld.
IB'ers zouden er een punt van bespreking van kunnen maken tijdens groepsbesprekingen.
Goed om dit onderwerp te bespreken tijdens een vergadering
Meer gesprek hierover op vergaderingen
Regelmatig gesprek hierover om zo ook de kennis van de aandachtsfunctionaris te delen (in ieder geval met de IB'ers)
Gebruik maken van ervaringsdeskundigen of externe trainer
Een spreker met ervaring uitnodigen, zodat leerkrachten nog meer het belang van ingrijpen herkennen. De stap naar hulp is soms best groot, omdat je dit vaak doet op gevoel.
1 keer per jaar een lezing van een expert.
Een externe deskundige die voorlichting komt geven
Studiemoment door een extern iemand
Wanneer we huiselijk geweld vermoeden, moeten we dit altijd eerst met ouders bespreken. Een training hoe je dit doet zou handig zijn.
Lezing voor het team, met praktisch gedeelte
Twee keer per jaar een deskundige uitnodigen om voorbeelden aan te geven van signalen, waar we als leerkracht op kunnen letten. Tevens en 'ervaringsdeskundige' aan het woord laten.
1x per jaar een professional uitnodigen tijdens een teamvergadering
Een deskundige die 1x per jaar tijdens een teamvergadering informatie hierover geeft (opfrissen)
Meer externe begeleiding voor het team rondom signalering
Spreker met kennis van zaken

Aandachtsfunctionaris (training / begeleiding etc.)
Training voor vertrouwenspersonen die een cursus of scholing kunnen volgen
Eén duidelijk(e) aanspreekpunt/ deskundige aanwijzen c.q. opleiden.
Een of twee aanspreekpersoon/personen voor de leerkracht die het samen met hem of haar oppakt
Ik weet niet zo goed wie nu coördinator is op school. de vorige is vertrokken.
Aandachtsfunctionaris aanstellen en eenmaal per jaar scholing
Aanstellen van een aandachtsfunctionaris en jaarlijks dit thema terug laten komen
Soms wat meer afstemming met de aandachtsfunctionarissen van de andere scholen.
Regelmatig gesprek hierover om zo ook de kennis van de aandachtsfunctionaris te delen (in ieder geval met de IB'ers)
Een aandachtsfunctionaris
Op elke school is een aandachtsfunctionaris en een training voor collega's.
Hulp als AF wat je heel concreet kan doen op een basisschool.
Soms wat meer afstemming met de aandachtsfunctionarissen van de andere scholen.
Meer AF-en
Meer benoemingen en meer tijd
Iedere school heeft een aandachtsfunctionaris, minimaal 1x in het jaar wordt er aandacht besteed aan de Meldcode. Aandachtsfunctionarissen gaan min. ...x per jaar naar een netwerkbijeenkomst. Binnen de stichting is er een ook netwerk van AF, zodat er bijvoorbeeld aan intervisie gedaan kan worden.
Algemeen
Wat meer, er is nu eigenlijk geen aandacht voor naar mijn beleving.
Nog meer zicht op deze kinderen. Schrikbarend om te weten dat er gemiddeld in elke klas 2 leerlingen zijn die hier mee te maken hebben.
Werken vanuit je onderbuikgevoel, de signalen zien van kinderen en deze gelijk bespreekbaar maken.
Soms wat meer afstemming met de aandachtsfunctionarissen van de andere scholen.
Meer kennis over signaleren
Dat elke nieuwe leerkracht standaard in de inwerkperiode meekrijgt wat de weg is die je op deze school moet bewandelen.
Verder is er mogelijkheid voor scholing en als er een bijeenkomst is, gaat de vraag uit wie er heen gaat.
Hoe onderzoek je op een goede manier een vermoeden. Hoe beoordeel je wanneer het inschakelen van externe instanties nodig is.
Goede voorlichting/inlichting voor startende leerkrachten (die nog nooit een cursus o.i.d. hierover hebben gevolgd). E.
Misschien inderdaad meer aandacht hiervoor. Nu ik de enquête invul valt mij op dat dit in de school niet duidelijk is besproken.
Dat iedereen deskundig is tav het thema huiselijk geweld, meldcode en kindermishandeling. Bijvoorbeeld een webinar of online training.

We hebben een protocol, maar ik blijf het een lastig onderwerp vinden. Soms vermoed je iets, maar kunt je het niet hard maken.
Dat deskundigheidsbevordering niet alleen iets is van degenen die erin geïnteresseerd zijn.
Specifieke thema's
Lagere drempel voor ouders met opvoedvragen. Liefst iemand in de school.
Blijvende aandacht met als gevolg borging voor alle betrokken partijen binnen de school.
Tijd om samen met iemand van het team (IB'er?) te praten over de zorgen bij sommige gezinnen. De AF weet niet wat er speelt binnen de groepen. Openheid zou ons team goed doen.
Het protocol moet natuurlijk up to date zijn en bekend bij al het personeel. Daarnaast jaarlijks i.i.g. een moment in teamvergadering om scherp te blijven op signalen en de stappen goed te weten.
Ik denk dat het goed is om een kortere lijn te bewandelen. Naast de IB er moet er rechtstreeks een vermoeden van geweld en kindermishandeling aanhangig gemaakt kunnen worden.
Duurt soms zo lang. Eerst observeren, zeker weten etc
Samen invullen van meldcode
Vluchtgedrag voorkomen
Ik vind dat er heel voorzichtig in gehandeld moet worden. Het melden is zeer omslachtig. Heb al meegemaakt dat mijn naam als leerkracht werd genoemd als melder.
Momenteel hebben we voor nieuw benoemde collega's een digitale training. Eén a twee keer per jaar krijgt het aandacht tijdens een vergadering. Het probleem zit hem meer in de weerbarstige praktijk dat het meestal niet verder komt dan een eerste stap.
Vooraf scholing op gebied van gevolgen voor de betrokken kinderen. Nu al worden de eerste collega's geschoold op het gebied van trauma-sensitief onderwijs.
Een lerende houding
Dat deskundigheidsbevordering niet alleen iets is van degenen die erin geïnteresseerd zijn.
Signalen herkennen
Hoe breed kunnen signalen zijn die wijzen op huiselijk geweld/kindermishandeling?
Nog meer duidelijkheid rondom het overgaan tot actie, wanneer je een vermoeden hebt. Soms blijven dingen heel lang vaag of gaat het tijdelijk weer beter.
Signaleren
Hoe om te gaan met een signalering
Gesprek met ouders/ verzorgers bij vermoedens
Ik zou meer willen weten hoe ik een dergelijke melding aanpak. Wat de duidelijke stappen zijn. Desnoods een keer een casus doorlopen.
Wat zijn de signalen bij een kind
Als vertrouwenspersoon mis ik het thema huiselijk geweld. Dus dat zou meer onder de aandacht mogen komen.
Training m.b.t. signalen herkennen.
Tips om het gesprek aan te gaan met ouders bij verdenking van

Minimaal 1 x per 2 jaar behoefte aan en meer duidelijkheid m.b.t. verschillen contactpersoon, AF, e.d.
Hulp als AF wat je heel concreet kan doen op een basisschool.
Regelmatig terugkomen signalen en hoe te handelen
Wat te doen bij (vermoeden) van huiselijk geweld en kindermishandeling en hoe de signalen te borgen.
Hoe huiselijk geweld en/ of kindermishandeling te herkennen.
Als het voorkomt bij ons op school zou ik daar graag meer over weten omdat ik nu het idee heb dat het niet speelt
Het herkennen van signalen.
Het bespreken hiervan en het bespreekbaar maken.
Weten hoe te handelen.
Meer contact maken met alle ouders, open communiceren hierover
meer aandacht en duidelijkheid hoe om te gaan als er een vermoeden is van huiselijk geweld en kindermishandeling
Ik zou wensen dat er minder taboe op rustte en de collega's dit met de ouders durven bespreken.
Voorbeelden delen (Anoniem) die het belang benadrukken en de drempel verlagen om hierover het contact met betrokkenen aan te gaan.
Wat zijn de stappen bij het vermoeden dat er iets niet oke is?
Ik zou graag meer informatie willen over geestelijke kindermishandeling
Borging van kennis rond en handhaving van de meldcode onder verantwoordelijkheid vd aandachtsfunctionaris. wellicht werkt dit bij ons ook zo, maar dat weet ik niet uit mijn hoofd.
Hoe ga je het gesprek aan met ouders als je vermoeden hebt van KM of HS
Meer inzichtelijk brengen van de zorgen rondom KM en HG op onze school. Meer signaleren
Ik ben hier nog maar kort directeur, ik wil graag de Meldcode training voor al mijn teamleden en alle afspraken nog eens goed met hen doornemen.
Ik zou meer willen weten hoe ik een dergelijke melding aanpak. Wat de duidelijke stappen zijn. Desnoods een keer een casus doorlopen.
Beter kunnen signaleren.
Collega's goed leren waarnemen
Signaleren
Geen wensen
Geen wensen.
Weet ik niet
Ik denk dat, zoals het nu is, goed gaat. Er is voldoende aandacht voor binnen de school en het is duidelijk bij wie ik moet zijn met vragen.
Ik vind dat we goed ingelicht zijn
Geen wensen
Geen idee. Ik word 1xper jaar geïnformeerd en weer bij wie ik moet zijn als ik een vermoeden heb.

N.v.t.
Geen aanvullingen
Er wordt op onze school voldoende aandacht aan besteed.
Ik vind het goed zoals het nu gaat.
Als ik een vermoeden heb, weet ik bij wie ik terecht kan, dat is voor mij op dit moment voldoende.
Geen wensen.
Bij ons op school is er voldoende ruimte om een vermoeden te bespreken.
We hebben allemaal een e-cursus moeten doen. dat vond ik heel goed.
Geen
Op onze school worden wij voldoende ingelicht en voldoende erop geattendeerd
Het is goed geregeld binnen onze school
N.v.t.
Ik ben blij met onze aandachtsfunctionaris. Toegankelijk voor vragen en welke stappen nodig zijn.
Ik ben heel blij met de korte lijntjes binnen mijn school.
Niks
IBer bij ons op school is deskundig, bij haar kunnen we terecht met onze vragen hierover. D
Weet ik zo even niet
Het is momenteel denk ik goed ingevuld.
Dat we zo doorgaan. Daadkrachtig handelen dus!
Wij volgen al een online training
Doordat ik nog maar kort op de xxxxxxxxxxxxxxxx werk vind ik het lastig overall een duidelijk antwoord op te geven.
Bij ons op school is een goed protocol van Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling aanwezig. Verschillende keren is hier gebruik van gemaakt de afgelopen jaren en op een juiste discrete manier.
Lastig! Denk dat we er de laatste jaren steeds meer bewust van gemaakt zijn op school! Ook zijn we er alert op! We kunnen aankloppen bij de deskundige in het team. Voor nu is dat goed.
? vind ik lastig om zo te zeggen, weet er te weinig van.
Geen opmerking.
Geen wensen
Geen suggestie
Geen wensen
Prima zo
Geen idee
Geen
Niets

Ik denk niet dat er meer nodig is dan nu gebeurt.
Als school worden we hier regelmatig over op de hoogte gehouden. Dus geen aanvulling nodig
Het team is goed betrokken en kan elkaar ook om informatie vragen
Geen specifieke wensen
Algemeen bekend is wie hier verantwoordelijk voor is.
Ik ben tevreden hoe het nu op school is. Bij vermoedens vraag ik advies bij de intern begeleider of directie (wie er aanwezig is).
Dan zou ik het niet weten
Niets: er is al veel gedaan.
N.v.t.
Ik sta op de lijst om geschoold te worden en kan daarna deze vraag pas beantwoorden. Veel vragen kan ik nog niet beantwoorden omdat ik pas een half jaar op deze school werk.
Niets, ik kan bij de aandachtsfunctionaris terecht. Zij helpt me als dat nodig is.
Ik ben daar tevreden over
We kennen de wegen en zijn momenteel tevreden.
Geen wens op dit moment. Het kan in de toekomst weer een keer een thema zijn op een studiedag van school en/of het bestuur
Ik ben daar tevreden over
Niet specifiek wensen
Geen wensen
Geen idee
Geen
ben tevreden met hoe we het nu samen doen
Er zijn veel dingen die de aandacht vragen. Binnen onze school werken we nauw samen met ouders en hulpverlening/jeugdzorg. Vertrouwen is de basis. Wat betreft dit onderwerp heb ik verder geen wensen.
Geen suggestie
Niks
Er is tevredenheid hoe de huidige functionarissen het doen.
Wij volgen al een online training
Tevreden hoe het is geregeld op school

Bijlage 5

Opzet panelgesprekken

Bijlage 5: Opzet panelgesprekken

Opbouw

- Kennismaking
- Vragen om met elkaar over in gesprek te gaan
- Maak je eigen top 3 waar je trots op bent
- Maak je eigen top 3 van redenen / aannames waarom scholen geen melding doen bij VT
- Wonderwensvraag

Opening

Deze groepsgesprekken worden gebruikt voor het schrijven van aanbevelingen voor WVV om te komen tot de meest optimale vorm van deskundigheidsbevordering voor het basisonderwijs gericht op het thema HG en KM. Dit groepsgesprek wordt opgenomen voor verwerkings-doeleinden. De inhoud zal op geen enkele manier herleidbaar zijn naar een individu of school. Er zijn dan geen goede of foute antwoorden, alleen antwoorden gebaseerd op je eigen huidige kennis! Dus ook als je niets weet, is dat goede informatie.

Kennismaking

Kort voorstellen a.d.h.v. volgende woorden:

- Naam
- Functie
- Waar werkzaam
- Maak de zin af: *de belangrijkste taak voor het onderwijs m.b.t. het thema HG en KM vind ik:*

Gespreksvragen (gericht op thema)

1. Ben je bekend met de Meldcode HG en KM?
2. Heb je wel eens met de Meldcode gewerkt?
3. Heb je wel eens een vermoeden gehad van HG of KM bij een gezin of leerling waar je bij betrokken was?
4. Welke stappen hebben jullie genomen toen er een vermoeden was van HG en KM?
5. Wat maakt dat je de meldcode wel of niet gebruikt?
 - Waarom wel
 - Waarom niet
 - Waarom niet stap 5 (melding)
6. Wat zijn volgens jou de belangrijkste redenen om niet te melden bij Veilig Thuis (maak top 3)
7. Wat zijn de zaken die goed gaan, waar je trots op bent?
8. Wat zijn de zaken die beter kunnen, die nu (nog) hindernissen vormen?
9. Stel we gaan in gesprek met ervaringsdeskundigen (kind / ouder): wat zou jij willen weten om je handelen verder uit te bouwen?
10. Wat vind jij belangrijk om te doen rondom dit thema?

Wonderwensvraag

Als je een zak geld zou mogen besteden, binnen het onderwijs m.b.t. het thema HG en KM: wat zou je dan wensen voor jezelf en collega's?

Bijlage 6

Uitwerking panelgesprekken

Bijlage 6: Uitwerking panelgesprekken

Er zijn 6 panelgesprekken gevoerd met in totaal 23 deelnemers. In de samenstelling van de groepen is gestreefd om ook deelnemers te laten participeren met een beroep, grenzend aan het onderwijs, zoals: jeugdconsulent, leerplicht en medewerkers van een samenwerkingsverband. De deelnemers zijn als volgt over de verschillende beroepsgroepen verdeeld (met daarachter de afkorting zoals gebruikt in de tekst):

- Onderwijsassistent : 1
- Intern begeleider (geen AF) : 4 = IB (of AF maar niet bekend of iemand getraind is)
- Intern begeleider én AF : 3 = IB/AF
- Leerkracht (geen AF) : 5 = LK
- Leerkracht én AF : 3 = LK/AF
- Directeur / schoolleider : 1 = SL
- Overige beroepsgroepen : 5 = OV

De (geclusterde) vragen tijdens het panelgesprek waren:

1. Ben je bekend met de Meldcode HG en KM?
 - a. Heb je wel eens met de Meldcode gewerkt?
 - b. Heb je wel eens een vermoeden gehad van HG of KM bij een gezin of leerling waar je bij betrokken was?
 - c. Welke stappen hebben jullie genomen toen er een vermoeden was van HG en KM?
 - d. Wat maakt dat je de meldcode wel of niet gebruikt?
2. Wat zijn volgens jou de belangrijkste redenen om niet te melden bij Veilig Thuis
3. Wat zijn de zaken die goed gaan, waar je trots op bent?
4. Wat zijn de zaken die beter kunnen, die nu (nog) hindernissen vormen?
5. Wat vind jij belangrijk om te doen rondom dit thema?

In deze bijlage zijn per vraag de antwoorden van de deelnemers in subkoppen te lezen. De antwoorden zijn nog steeds letterlijk weergegeven, maar omwille van de leesbaarheid, tot een meer verhalend geheel omgezet. Hier en daar zijn zinnen aangepast, maar op inhoud zijn geen aanpassingen gedaan.

Vraag 1: Bekendheid en doorlopen meldcode

Ben je bekend met de Meldcode HG en KM?

- Heb je wel eens met de Meldcode gewerkt?
- Heb je wel eens een vermoeden gehad van HG of KM bij een gezin of leerling waar je bij betrokken was?
- Welke stappen hebben jullie genomen toen er een vermoeden was van HG en KM?
- Wat maakt dat je de meldcode wel of niet gebruikt?

Bekend met meldcode

Nagenoeg alle deelnemers aan de panelgesprekken zijn bekend met de meldcode op 1 OA na. De meeste hebben met de meldcode gewerkt, maar vooral stap 1 t/m 3. De leerkrachten hebben vaker vanaf de zijlijn mee gekeken. IB'ers en AF's doorlopen vaker de meldcode, hoewel stap 4 en 5 niet altijd worden genomen.

Een IB/AF maakt de opmerking: "Wat ik wel merk is dat de stappen mooie stappen op papier zijn, maar dat de realiteit wat weerbarstiger is.

En met name, is het heel vaak toch al er zit al iets van hulpverlening in. Dus ik vind gewoon heel erg samenwerken met elkaar hoe je een bepaald proces kan doorlopen en wie wat doet. En dan kan uitkomen dat de een de melding doet of dat de ander de melding doet. Dat kan soms een strategische keuze zijn, maar wat ik in de praktijk heb gemerkt dat het, dat ieder proces weer anders loopt ook."

IB'er vraagt zich af: "Wij hebben ook een vertaling van de meldcode door ons bestuur zeg maar. Volgens mij moest dat ook landelijk, maar betekent dat nou dat dan ik de app Meldcode kan gebruiken of dat ding van het bestuur moet gebruiken?" Op een andere school is daar vorig jaar expliciet aandacht voor geweest, vertelt de IB'er: "Samen met de andere collega en de vertrouwenspersoon hebben we die stappen allemaal heel goed doorgenomen. Er komen dan allemaal vragen op van: wat als? En we hebben daar een soort leeswijzer bij gemaakt voor wie doet wat, dat was bijvoorbeeld niet echt duidelijk. We hebben een vertrouwenspersoon, wat is dan precies haar rol. Coördinator sociale veiligheid, wat is zijn rol. Wanneer wordt de een er wel bij betrokken en wanneer niet. Dus dat zijn dingen die we een beetje helder hebben proberen te krijgen met elkaar. Wat toch nog wel een punt vanuit de werkgroep was, en dat was toen ook nog wel in het nieuws, ik kan me herinneren dat er toen een directeur van een basisschool uit in het nieuws was van: ik leg het zo ver mogelijk die taak bij iemand anders neer omdat ik in verbinding wil blijven met de ouders. Dat was ook wel een beetje het gevoel hier op onze school." Dat inbedding op verschillende manieren kan, vertelt een LK: "dat bij ons op school nu een beetje anders gaat dan twee jaar geleden. We hebben een directeurswisseling gehad. Dan gebeuren dingen toch weer op een andere manier. Worden we net weer wat alerter. Het een was niet fout, het ander is niet beter maar er veranderd wel iets. [...] Nu is het wat meer richting de IB getrokken, en terecht ook. Wij hebben nu twee mensen die ook die cursus hebben gevolgd. Die meldcode blijft rechtop staan, daar wordt niet aan gesleuteld, alleen de organisatie binnen de school is wat aan het veranderen."

Team en teamcultuur

LK/AF: "Wij zijn het allemaal nog aan het ontwikkelen en aan het ontdekken hoe het nog allemaal in precies in elkaar zit. We hebben dat allemaal wel op orde op papier zal ik maar zeggen. Ik moet het op de kaart zetten vanuit rol als leerkracht. Nou, het wordt hoog tijd dat ik even met IB en MT aan tafel ga zitten en dan als alles weer draait vanaf volgende week. Langzaam aan eens ga vragen van: dit moet wel bekend worden bij het team, hoe het allemaal in elkaar zit. Dat we daar dus even een presentatie over gaan geven tijdens een van onze vergaderingen en die kunnen dan hopelijk weer live over een poosje, en dat het team ook weet zo werkt het, zo zit het in elkaar." Dat het helpt om het thema regelmatig op de agenda te zetten, wordt specifiek door een LK genoemd in een ander gesprek: "Onze IB'er is op de hoogte. Informeert ook jaarlijks tijdens de personeelsvergadering weer even haalt ze dat weer even aan. Noemt ze ook situaties zodat het bij iedereen helder is. Wat kun je doen, wat kan er voorvallen en welke stap kan jij als leerkracht dan zetten."

IB/AF benoemt dat cultuur ook van belang is voor het starten van de meldcode: "Ik denk dat er ook wel doordat er door de familiere cultuur het toch wel lastig is. Bij ons wonen veel mensen en werken veel mensen toch wel in dezelfde woonplaats, of zijn ook weel vriendinnen en kennen allemaal elkaar, dus dat maakt het ook lastiger."

Starten van de meldcode

Een OV vertelt dat voor het starten van de meldcode zaken al belangrijk zijn: "Ik denk dat start van ouders op school zo ontzettend belangrijk is. Dat ouders ook weten waar ze aan toe zijn, wat ze kunnen verwachten, welke dienstverlening de school allemaal doet zet bewijs van zeker op de gevel wij zijn meldcode-proof, wij zijn verwijzindex-proof etcetera. Wij zijn aangesloten op de wijkteams, op de jeugdhulp van de gemeente. En investeer ook daarin in je ouders." Een ander perspectief wordt geschetst door een OV uit een ander werkveld: "De momenten waarbij het eigenlijk wat makkelijker gaat, op de casussen of leerlingen, is als er al heel veel nare dingen zijn gebeurt en de ouders, de een of de ander al heel erg betrokken is bij van allerlei andere instanties, dat je dan makkelijk kan zeggen, het is belangrijk dat je hier een melding van kunt doen." Een andere deelnemer heeft in een ander gesprek iets soortgelijks: "In die zin denk ik dat signaleren en het gesprek met elkaar aangaan, dus met de school of de intern begeleider, dat daarin nog wel een rol voor hun ligt. Primair ligt dit nog wel bij de school, maar een stukje bij, en een stukje ondersteuning als spanningspartner maar ook als oren en ogen." Een deelnemer uit andere sector noemt dat "sinds ik de training heb gevolgd ik merk dat ik veel dingen ook niet heb gedaan zeg maar. Dus je start die meldcode eigenlijk heel vaak. alleen zonder dat te benoemen."

Relatie met kinderen

IB/AF: "Als het kind duidelijk aangeeft dat het niet met mama en papa besproken mag worden, maar wel met de juf of meester, dan word die stap [nb. naar vertrouwenspersoon (VP)] gezet. Dus eigenlijk heel goed naar het kind luisteren van wat willen ze. Soms is het wel zo dat de vertrouwenspersoon zegt: "Ik vind het heel fijn dat je dit tegen me hebt gezegd en ik vind het ook heel moeilijk en lastig hoe we hier verder mee om moet gaan." En het kind kan dan kiezen welke route word opgestart, en dan wordt die route opgestart en op die manier wordt er mee omgaan. Op het moment dat de vertrouwenspersoon vind dat er actie ondernomen moet worden, dan word er ook actie ondernomen. Als het om HGKM gaat: dit word dan ook met het kind besproken, dat is dan toch ook de openheid die je een beetje hebt met

dat kind en dat biedt, dat zou je als leerkracht iets minder goed kunnen inschatten maar als vertrouwenspersoon of aandachtsfunctionaris kun je wel een beetje aangeven, dit gaat er ongeveer gebeuren en dan iets het voor het kind ook makkelijker te bepalen welke keuzes te maken. Ook bij het kind ligt de vraag: moet ik dan weg, en dan kun je dan vaak ook wel weg nemen." Een andere deelnemer reageert hierop: "Dat stralen de ouders ook wel uit van: 'dat mag je niet vertellen, dat moet je uit huis', en daar zijn kinderen dan ook heel bang voor. Dat ze hun ouders kwetsen, het zijn toch je ouders waar je loyaal naar bent, of je verzorgers. Het is -denk ik- heel belangrijk voor kinderen dat ze goed weten waar ze heen moeten en dat het heel veilig is voor ze." Dit wordt ook benoemd door een andere IB/AF: "Ik voer kind gesprekken, zodat voor de veiligheid van de kinderen ze bij meerdere personen terecht kunnen. Dat is wel vaak bij de kinderen die dus wel al in beeld zijn."

Een OA geeft aan dat het praten met een kind ook een hindernis is: "Ik vind het vooral heel lastig, want het liefst ga ik met een kind in gesprek, en kom ik achter alles, maar ik ben heel bang dat ik iets vraag aan het kind wat ze zelf nog niet door heeft en het daarna aan de ouders vraagt en ik iets heb gedaan wat eigenlijk niet had gemogen."

OV: "Ja ik zou dat ook zeggen, ik zou gewoon wel feitelijk houden. Dus bevragen als je iets hebt gezien van hé hoe komt dat? Weet je zelf hoe dat is gebeurt. En ik denk dat je ook niet te snel moet gaan naar een oordeel daarover. Dus dat je wel gewoon feitelijk moet benoemen en stel dat je dan denk er moet wel een gesprek met de ouders komen dan kom je in de volgende stap. Maar ik denk de eerste stap is wel in gesprek gaan met het kind en horen van waar heeft hij nou precies last van."

Stap 1: signalen van vermoeden HG en KM in kaart brengen

IB/AF: "Wel wat situaties gehad. Nu hebben we ook een situatie waarbij je zo'n onderbuik gevoel hebt. Hier zijn we nu ook mee bezig met een logboek bijhouden van situaties waarin je echt uitgaat van de feiten wat je van het kind zelf hoort en daarover met ouders zelf in gesprek. Dat gesprek is toen ook geweest. Ouders hebben toen het een en ander ook weg kunnen nemen bij ons. Nu zien we toch wel weer signalen dat we weer het gesprek op gaan zoeken bij met de ouders en het is nu een andere leerkracht in een andere groep, maar de situatie is hetzelfde. Dus vandaar dat we toch maar weer aan de bel trekken." Een andere IB/AF: "We zijn wel gestart, maar zonder dat ouders het wisten. Dus wel een signaleringsgesprek en dat vastleggen." Het wordt door meer deelnemers genoemd dat er onderbuikgevoelens zijn. Een LK vertelt: "Ik heb daar nog geen ervaring mee gehad. Welke vraag me nogal triggerde in de enquête, waardoor ik dacht: ik geef me hiervoor op, was hoe vaak heb je dit gesignaleerd en hoe vaak heb je twijfel gehad. Toen had ik zelf al de conclusie; het klopt niet dat ik zo weinig het gevoel heb dat er iets aan de hand is." In een ander panelgesprek geeft een LK aan: "En daar [nb. bij gezin] ook, ik weet dat er veel aan de orde is en ik weet dat er veel problematiek is maar ik zie ook dat ze het onder controle hebben. Dat vind ik het hele ding, wanneer is het voldoende onder controle. Je kent het gezin al jaren en daardoor herken je het: dat is altijd zo bij hen. Of het is het derde kind uit het gezin en de andere hebben niet de signalen, en waar dit kind vooral opvalt, denk ik ja de ander twee hebben het niet dus dan ligt het ergens anders aan. Het is wel weer als je dan bijeenkomst hebt en ik heb laatst dat boek van Karin Bloemen gelezen dat je je weer zo bewust bent van je rol als leerkracht en wat er allemaal mis kan zijn in jouw klas en dat ben ik dan wel heel erg mee bezig, dat blijft me bezig houden. Dat maakt je dan weer extra bewust." Een IB'er geeft aan: "En ik vraag me soms af,

kijken we er niet te snel overheen door te denken, dat zit wel goed. Er is overal wel eens wat. En ook die keuze, waar is het een keuze van ouder dat het jouw opvoedingsstijl misschien niet is, maar waar is het een keuze van een ouder die echt het kind beschadigd." Een LK benoemd iets soortgelijks: "Ik zit wel heel erg te denken aan dat ook wel voor collega's belangrijk is en voor mezelf ook, dat je bepaalde kaders hebt als je het dan hebt over HG, armoede van wat is. Wanneer weet je.. Ik heb ook een kind in mijn klas waar ik wel een beetje onderbuikgevoel bij heb, ik denk wel eens ja wat gebeurt hier. Je kan niet concreet iets zeggen bij haar ook. Wanneer is iets niet meer goed, wanneer is iets nog acceptabel?" Een OV benoemd: "Wat ik ook heel veel merk, is dat er pas gesignaleerd lijkt te gaan worden als het heel ernstig wordt. Dus die drempel die veel leerkrachten ervaren, en ik zelf ook ervaar, die word een beetje gevormd door de hoeveelheid aan signalen. Terwijl als je vroeg erbij bent -als je bewijs van spreken de eerste keer dat een kind zijn brood niet mee heeft zegt: van hé waar is dat broodje gebleven?- dan is het niet gek als je naar de vijfde keer dat nog een keer zegt."

Een IB/AF: "Vermoedens wel eens, zo'n onderbuik gevoel. Tijdens mijn stage had ik wel eens meegemaakt dat ik een meisje zag dit ik een hoek zat met een potlood in een pop te prikken. Toen had ik de leerkrachten erop gewezen hoe het kind aan het spelen was, is dit herkenbaar. Dit was hun toen nog niet opgevallen en zijn ze mee in gesprek gegaan met de ouders. Uiteindelijk bleek dat het thuis toch niet helemaal goed zat. Ze zijn toen eigenlijk het hele proces wel doorgegaan. Dit was ruim 20 jaar geleden en toen hadden we nog geen meldcode. Het was toen dat ik het op dat moment zag en het met de leerkracht besprak, zo gaat het bij ons vaak ook. In eerste instantie is het een leerkracht die iets ziet en die gaat naar de IB. De IB zoekt dan weer contract met de aandachtsfunctionaris." Dezelfde IB/AF: "Wel wat situaties gehad. Nu hebben we ook een situatie waarbij je zo'n onderbuikgevoel hebt. Hier zijn we nu ook mee bezig met een logboek bijhouden van situaties waarin je echt uitgaat van de feiten wat je van het kind zelf hoort en daarover met ouders zelf in gesprek. Dat gesprek is toen ook geweest, ouders hebben toen het een en ander ook weg kunnen nemen bij ons. Nu zien we toch wel weer signalen dat we weer het gesprek op gaan zoeken bij met de ouders en het is nu een andere leerkracht in een andere groep, maar de situatie is hetzelfde dus vandaar dat we toch maar weer aan de bel trekken. We vinden het nu wel een hele lastige situatie dat kinderen veel thuis zitten. Nu sinds deze week vangen we als school ook de kwetsbare leerlingen op en daar zit dit kind ook bij, hier hebben we bewust voor gekozen en de ouders zijn hiermee akkoord. Zo krijgen we toch wel iets meer het gevoel en reactie terug vanuit het kind zelf hoe het er aan toe gaat thuis." Een andere IB/AF geeft over het stukje 'vage signalen' ook aan: "Ik had het er nog over dat je soms wel het gevoel hebt maar je nog niets concreets hebt en dat maakt het zo lastig. Want dan krijg je toch niet helemaal concreet van de kinderen, of ga je met de kinderen in gesprek en die zeggen dan doodleuk; oh kom een keer bij me thuis, en dan denk ik dat zou je niet zeggen als .. terwijl je toch het onderbuik gevoel hebt dat het daar niet helemaal gaat zoals het hoort." Een LK geeft aan: "Ik wil wel iets zeggen over, 'is dit wel erg genoeg?'. Want wij hanteren altijd wel als je een niet-pluis-gevoel hebt dan moeten we daar iets mee doen want dat komt niet zomaar vanzelf. Dat kun je beter te vroeg signaleren en met elkaar alert zijn dan te laat. Als je twijfelt dan is het al erg genoeg, dan is er dus in ieder geval wat aan de hand."

Een LK/AF: "Nu vind ik met de opvang dat we meer kinderen zien, ook de kwetsbare kinderen. Je ziet nu wel veel gebeuren zoals dat het thuis niet goed gaat en daarom ben ik blij dat ik zelf ook de opvang doen mag doen zodat je die dingen ziet. Ik zit nu al 23 jaar in het onderwijs

en dan zie je best wat, maar als je het dan hebt over de meldcode, dan is dat gewoon veel te weinig." Een deelnemer uit een andere sector benoemd: "Wat ik daarin vooral merkte is dat het fysieke mishandeling wel eens werd opgevangen, maar verwaarlozing op een bepaalde manier heel lang gedgepraat met elkaar, niet door een iemand maar dat het een situatie werd die vermoelijk werd waarin toch wat ontweken werd omdat het gesprek als moeilijk word ervaren."

Genomen stap 2

LK/AF: "Veilig Thuis vragen om advies vragen, gewoon eens vragen van hoe zien jullie dit?" Een IB/AF vult aan: "Met name ook Veilig Thuis, maar ook de schoolarts waar je even mee kunt sparren en in sommige situaties ook naar het SWV, maar dat is vooral ook als het kind daar ook bekend is." Een IB'er heeft ook zijdelingse ervaring met VT: "Ikzelf niet direct, wel op school een keer gebeurd, in ieder geval dat er naar de eerste stappen gekeken is en collega ook advies heeft gevraagd bij Veilig Thuis maar daarna is eigenlijk ook besloten, er is geen noodzaak om nu verder mee te gaan." Een IB'er geeft aan dat ze weleens gebeld hebben met Veilig Thuis: "Dat was even een minder fijne ervaring, van wat hebben we eraan. Ik geloof in die casus die XXX noemde dat daar ook wel Veilig Thuis om advies is gevraagd. Ik moet eerlijk zeggen: hij zit er ook niet direct automatisch in, dat is het wel."

Stap 3: gesprek voeren met betrokkenen

Een IB'er geeft aan dat op school stap-3 gesprekken worden gevoerd. Dat wordt in een ander gesprek bevestigd door een IB/AF: "Ik doe altijd dat soort gesprekken. Ook de adviesgesprekken. Of tenminste, ik coach wel collega's als zo bijvoorbeeld dingen nog niet besproken zijn met ouders, ik hou dat wel bij dat mag nooit natuurlijk als er een onderzoek komt dingen naar boven komen die nooit met de ouders zijn besproken dus daar wil je eigenlijk ook op anticiperen dat is ook mijn rol. Maar de contacten met Veilig Thuis en dat soort dingen doe ik allemaal." Als een signaal concreet is, is het makkelijker om het gesprek te voeren. Een LK/AF geeft daarvan een voorbeeld: "Een meisje met een verwonding op een bijzondere plek en we zagen het bloeden [nb.: verwonding veralgemeniseerd ivm mogelijke herkenbaarheid].

Hier zijn we over in gesprek gegaan en heel mooi hoe we de openheid van de ouders daarin meegenomen hebben en gewoon benoemd en daar hebben we een goed gesprek over gekregen. Moeder gaf de onmacht ook echt aan en zei dit is verkeerd gegaan. Daar hebben we mooie gesprekken over gehad zodat we het uiteindelijk niet hebben hoeven melden maar wel in de gaten gehouden."

Een LK/AF benoemd dat het gesprek met ouders lastig is: "Nou, trouwens dat gesprek met ouders dat komt dus wel, maar dat is ook wel een drempel voor veel leerkrachten hoor, wat XXX ook al zei. Dat is echt een drempel, want hoe ga je het dan zeggen en je voelt je soms als leerkracht daarin ook wel belemmerd. Dus dat je echt wel hulp nodig hebt van: hoe gaan we dit op een goede manier zeggen. En dan zeg ik altijd: bel dan in ieder geval veilig thuis als je tips wil hebben hoe je zo'n gesprek aan moet gaan. Ik denk dat daar ook nog wel een weerstand tegen is van Veilig Thuis bellen en dan als het gesprek gevoerd is, in eerste instantie proberen we in te zetten op hulp in het gezin, zodat je de stap af kan ronden daarna." De drempel wordt in hetzelfde gesprek herkend door een deelnemer uit een aangrenzend werkgebied: "Ik merk dat het voor ons allemaal, voor mij ook nog steeds, af en

toe een worsteling is om uit te spreken wat je misschien vermoedt of waar je over zou willen praten met ouders. Dat voor iedereen op eieren lopen is. Ik heb lang en breed nagedacht hoe je dat nou kan tackelen, hoe je dat nou kan doen. Ik heb zelf gemerkt dat als ik mijn rol helder schets -dat dit ook misschien het afhangt van de situatie- maar ik ga misschien wat vervelende vragen stellen. Dit hoort ook voor mij bij de kader van het in beeld brengen et cetera."

Een IB'er geeft ook aan dat stap 3 als ingewikkeld wordt ervaren: "Dat is voor ons ook een van de dingen die het lastigste is uit de meldcode omdat we ook een hele goede relatie willen opbouwen en houden met de ouders. Ook uit het belang van het kind. En dat stukje, dat je dan ook zelf het gesprek aangaat met de ouders, of juist dat je anonieme melding doet of in elk geval vast wat informatie vergaard van Veilig Thuis, dat voelt altijd heel lastig. Dat je dat ook wil doen. En het is vaak ook onmacht wat je merkt bij ouders, dat het echt niet hele evil ouders zijn. Dus je probeert van alles samen te doen maar dat stuk vind ik het aller lastigste." Een andere IB'er benoemt het belang van het kind: "Daar zit ook nog wel een ding, dat hebben we mee gemaakt dat een kind wat vertelt wat je met ouders wil bespreken, maar dat het kind thuis nog een keer te horen krijgt: 'wat vertel jij daar nou allemaal, wat doe jij?' Nou dat is ook een lastige, want je wil soms ook het kind ook beschermen. Die twee kanten ja: wat krijgt het kind daar thuis van die ouder of broer of waar het mee speelt dan nog te horen." In een ander gesprek vertelt een IB'er: "Wij proberen wel de zorg wel ook bij ouders neer te leggen, maar het is lastig om de zorg zo neer te leggen dat ouders -dat merk ik bij collega's dat die het lastig vinden- dat de ouders zich niet aangevallen voelen. Dat je naast ze wilt staan en dat je samen met hen het pad wilt bewandelen. Dan proberen we wel de gemeente erbij te halen om dat te bespreken. Maar echt, dan blijft het vaak bij de oppervlakte. Het blijft bij wat het kind zegt en op het moment dat je bij de ouders vraagt: herkent u dat en op het moment dat de ouder zegt 'nee, dat herken ik helemaal niet', dan zeg je: ja, op school zien we dat wel op school merken we dat wel en daar blijft het dan vaak een beetje bij hangen."

Er zijn ook andere ervaringen, iemand met werkverleden in het onderwijs vertelt: "Wij hadden ook situaties en dan als we ons zorgen maakten dan spraken we dat wel uit naar ouders: dat we ons zorgen maakte om het kind. Dan vertelde wij wat we zagen of wat het kind vertelde. Dan vroegen wel altijd aan ouders van herkennen jullie dit, of kunnen jullie vertellen waar dat vandaan komt. We horen graag ook jullie kant. Heel vaak waren ouders dan ook wel opgelucht dat we daarover begonnen, dan kon je er in ieder geval over praten."

Soms wordt een oudergesprek gevoerd n.a.v. een melding van Veilig Thuis. Dit wordt benoemd door een IB'er: "We hebben bij ons op school wel oudergesprekken gevoerd naar aanleiding van melding van Veilig Thuis maar dat heb ik niet gedaan, dat heeft de directeur toen gedaan ook omdat dat qua tijd handiger uit kwam. Dat heeft directeur toen met de leerkracht samen gedaan met de ouders. Eerst met moeder en daarna met vader, het was een vechtscheiding. Dus die stap hebben we wel doorlopen inderdaad ja."

Genomen stap 4 -5

De meeste deelnemers hebben niet de stappen 4 en 5 doorlopen. Enkele wel, maar dat zijn deels de deelnemers uit aangrenzende werkgebieden. Een van de voorbeelden is van lang geleden, nog voordat de meldcode een wet was. Een LK: "Dat was nog voor de tijd van de IB'er, toen hadden we nog helemaal geen IB'er. Toen signaleerden wij ook en hebben we met de directie stappen ondernomen. Dat was toen nog het AMK waar we melding hebben gedaan

zeg maar. Dat is al een tijd terug. Ik heb de melding gedaan, en toen kreeg ik van daaruit of ik een gezin wist waar dat kind drie weken geplaatst kon worden. Uiteindelijk is dat kind daar 7 jaar geweest.” OV: “Ik kom nu dus op scholen en dat zijn het zware casussen die je eruit pikt, waar je blij bent dat je het mag melden. Want er moet wat gebeuren, en dan zelfs, we doen nog een melding, want we moeten het vanwege de ernst van de situatie.” Een andere OV heeft in haar functie alle stappen bij verschillende casussen doorlopen, dus ook stap 4 en 5. Dat een melding een negatief effect kan hebben, wordt ook duidelijk in het voorbeeld van een IB'er: “Bij ons is het ook een keer voorgekomen en ik denk dat dat een uitzondering is en dat hoor ik ook, maar het is ook een keer voorgekomen dat we dit gesprek aangingen en ook met Veilig Thuis erbij en we hebben een melding gedaan. En toen zijn we nog een keer aangeklaagd door de vader. Maar ook, tenminste een dreiging dan om aan te klagen dat is niet echt gebeurd, door ons eigen lokale team.”

Een OV benoemd dat: “Er was sprake van een acute situatie, dus ik kwam niet zo zeer helemaal bij de vier en vijf uit. Het was een gesprek met een ouder op school en die ouder die reageerde nogal vreemd richting ons, heel agressief eigenlijk. Ze ging ook echt tegen iemand van de GGD tekeer en de vinger opsteken. We kwamen eigenlijk er helemaal niet uit wat ze nou bedoelde. Ze had ook een andere culturele achtergrond. Ja, wij zagen daar best wel een soort van heftigheid in, daar moest wat mee gebeuren. En ik kende het meisje, de dochter van die vrouw en daar hadden we ook al best wel de nodige signalen voor gehad. Toen hebben we eigenlijk gewoon de dag zelf gelijk naar Veilig Thuis gebeld. Dus we zijn er wel geweest maar ik heb niet zo zeer heel bewust die stap vier en vijf gelopen voor mijn gevoel.”

Vraag 2: De belangrijkste redenen om niet te melden bij Veilig Thuis?

Preventie

Een OV: “Ik ben van nature heel positief ingesteld dus mijn eerste reden dat de onderwijs niet bij Veilig Thuis aankomt is dat de ouders de zorg gewoon oppakken, want dat is ook heel vaak het geval.”

Deskundigheidsbevordering

Het team op een school heeft een belangrijke rol in signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling. De teamcultuur hierbij is belangrijk. Een IB'er vertelt: “Het onderbuikgevoel dat collega's vaak niet durven delen. Ik probeer die drempel echt super laag te maken naar mij toe maar dat is -dat zeggen ze toch- ik weet het niet of ik dit nou moet zeggen want het is eigenlijk niets. Dan zeg ik, zeg het nou maar gewoon want dan kunnen we samen tegen elkaar zeggen dit is niets.

Dat is helemaal geen punt. Maar dat is al wel een enorme drempel merk ik bij collega's.”

Een IB'er benoemd: “Onbekendheid met de meldcode of ze weten hoe ze het aan moeten pakken” als drempel om te melden. Een OV: “En wat ik dan ook gewoon merk [...] is dat het onderwerp simpelweg niet op de agenda staat. En als het niet op de agenda staat, hoe kan je dan verlangen dat je leerkrachten, je IB'ers de kennis in huis hebben om te kunnen signaleren en ook te kunnen melden. En dan ga ik het gesprek aan met school en dan vraag ik maar waarom dan, en dan is het inderdaad gewoon wat ik te horen krijg: ja maar, dan moeten wij het gesprek aan met de ouders, en dan zitten wij in die vertrouwensband. Dat zijn eigenlijk

gewoon de twee dingen dat me eigenlijk gewoon opvalt in het werk van de afgelopen jaren wat ik heb gedaan.”

Een LK: “Ik denk dat het vaak ook onzekerheid is. Ook als je als leerkracht, is het dan wel zeker is het wel zoals ik denk. En bang misschien ook om het verkeerd te melden. En soms heb je ook gewoon heel weinig concrete dingen. Het zijn toch vaak verhalen, de manier waarop iemand reageert of niet juist reageert, waarop ze met de handen voor het gezicht gaan zitten. Dat soort dingen, dat is natuurlijk ook best moeilijk objectief te beschrijven.” Het geschetste beeld wordt herkend door iemand uit een ander werkgebied “Het is wel een beetje wat al genoemd is maar de onderbuikgevoelens en het niet zeker zijn van je zaak, en het vertrouwen schaden.” “Wat ook een reden zou kunnen zijn, want ik ben geen onderwijzer, maar mijn tweede aanname is dat er toch wel onbekendheid is met de systematiek van hoe werkt dat dan, inclusief definities van: ja maar verwaarlozing dat is geen mishandeling. Nou nee, dat is wel een breder begrip van mishandeling.” aldus een deelnemer uit ander werkveld. Het beeld van geen concrete zorgen, is ook een van de redenen van een deelnemer uit een aangrenzend werkveld: “Er is vaak onvoldoende bevestiging van de zorgen, dus dan gaan ze in gesprek of dan zeggen ze er iets over, maar dan zegt moeder ja maar dat was een keertje, we wonen niet zo fijn, allemaal redenen. En dat het daar bij blijft, dat het dan verdwijnt.” Een LK bevestigt dit: “Dat je het vaak niet concreet genoeg krijgt. Het blijft heel vaak hangen bij de onderbuikgevoelens. Dus je denkt: ja ergens zegt mijn gevoel dat het niet goed is met dit kind. maar waar zit het hem nou concreet. Je hebt niks concreets om echt op terug te vallen maar dat heb je wel nodig wil je verder kunnen.”

Een LK beschrijft het als volgt: Omdat je als school er niet helemaal de vinger achter kan krijgen van wat er aan de hand is.” Dit beeld wordt erkent door een IB'er: “Er niet goed achter kunnen komen. Dat je wel bepaalde gevoelens hebt maar als je dan een gesprek hebt de indruk hebt dat het wel weer meevalt dus gewoon er goed achter kunnen komen wat het probleem echt is.” Ook collega's uit andere werkvelden benoemen dit als reden om niet te melden: “Ik denk de twijfel of de zorg groot genoeg is om verdere stappen te ondernemen.” Een DIR benoemd: “Eigenlijk denk ik dat, waarom we geen melding doen, dat er een groot stuk schroom vooral zit. En ik denk dat als ik naar mezelf kijkend, op die manier heb ik de tijd om dit goed te ordenen, niet dat ik denk dat directeuren zich daar met een jantje van leiden er vanaf maken maar het is wel even een stap.” Een LK: “Ik denk ook wel angst. Veilig Thuis klinkt gelijk, als ik daarmee een melding doe of daarmee bel dan krijgen de ouders meteen dat te horen of dan ga ik van alles in beweging zeggen.”

Een ander aspect binnen het team is overdracht, aldus een LK: “Dan is er een overdracht naar het volgende schooljaar en dan word dat niet genoemd. Dat vind ik ook een heel groot nadeel. Elk jaar opnieuw begint een betreffende leerlingen met een nieuwe groepsleerkracht en die gaat oktober, november misschien een keer vraagtekens zetten. Ik vind dat ook heel lastig, ik heb wel eens het idee, ik zie het altijd. Jja misschien wel, maar dat die overdracht -die word ook niet op die manier gedaan- dat zulke delicate kwesties of vermoedens dat die doorgegeven worden naar het volgende leerjaar.”

Een IB'er benoemd qua team en teamcultuur ook: “Wij zijn een reformatorische school dus kerkelijke achterban, dat collega's soms ook in dezelfde kerkelijke gemeente zitten als dat gezin. Dus dan lopen er meerder lijntjes dat kan het ook lastiger maken.”

Relatie met kinderen

Een IB'er benoemd: "De veiligheid waar we het net ook al over hadden, dat je het gevoel hebt dat je dan de veiligheid niet meer kan garanderen." OV: "De angst dat het kind thuis onder druk wordt gezet en in een loyaliteitsconflict komt." Een LK/AF: "Een andere reden bij leerkrachten is inderdaad angst, het is eng om een melding te doen, hoe is het contact met kinderen en met ouders die wil je goed houden. Maar ook wat doen ouders met een kind."

Relatie met ouders

De relatie met ouders speelt een belangrijke rol om geen melding te doen bij Veilig Thuis. "Een ander ding is dat het voor collega's en voor mijzelf ook een beetje voel als klikken, zo van: we gaan aan iemand anders vertellen hoe bij jou niet goed gaat zeg maar zo en het is dan ook echt een enorm stigma zoals je behandelt je kinderen niet goed, of je bent geen goede ouder. Dat is een enorm stigma wat je dan iemand opplakt. En dat merk ik dan ook van ouders, die schrikken dan even enorm met zo'n gesprek. En er word dan ook een heel verdedigend gesprek vaak. Dat proberen we dan wel heel goed te doen maar dat is lastig. Leerkrachten durven het zelf niet aan te gaan terwijl, ik ben dan wel de bad cop in de situatie. Dat is als je het heel vriendelijk en zacht wil doen, dan toch wel via de leerkracht." aldus een IB'er. Een IB/AF: "Dat hoor ik ook bij leerkrachten, nee ik heb toch die relatie. Ja maar je heb wel een werkrelatie en geen persoonlijke relatie, dus dat probeer ik wel terug te koppelen, maar dat is in de leerkrachten wel spannend ja."

IB'er: "Ik denk dat leerkrachten bang zijn dat ze de kinderen en ouders kwijt raken, dat dat eigenlijk ook wel een grote drempel is voor leerkrachten. Leerkrachten hoeven dat in principe niet zelf te melden maar dat speelt wel mee denk ik, waardoor de drempel dus eigenlijk ook wel weer hoog wordt." Een andere IB'er verwoordt het als volgt: "Ik denk dat we bang zijn voor de reacties van ouders als je de gesprekken maakt. Bang wat er gebeurt met de leerling thuis. En ook wel bang wat nou als het niet zo blijkt te zijn als je de melding maakt en hoe wordt er dan naar je gekeken." Een LK geeft ook aan: "De belangrijkste vind ik vertrouwensbreuk tussen kind en leerkracht, die daarmee ontstaat." De reden zoals omschreven door een LK: "Het gaat misschien om de relatie met ouders. Het gaat misschien ook -als groepsleerkracht- om mijn relatie met het kind, omdat het kind thuis misschien ook aangeeft van dit en dat. En daarbij heb ik nu wel meegemaakt dat sommige delicate kwesties daar wordt verslag van gemaakt dat is buiten ons bereik zeg maar, dat ligt ergens bij de directie."

Een OV geeft de angst om het contract kwijt te raken, dus de vertrouwensbreuk, als reden waarom het onderwijs geen meldingen doet bij Veilig Thuis. Een andere deelnemer uit een aangrenzend werkveld beschrijft het als volgt: "En ook zelf het moeilijk vinden om het gesprek aan te gaan. En het daardoor maar doorschuiven. Zodra het een beetje beter gaat blij dat het een beetje beter gaat want zo hoef je het gesprek niet aan te gaan." Een OV denkt: "Ik denk dat de relatie met de ouders door het onderwijs zeer belangrijk word geacht en dan begrijp ik vanzelfsprekend dat er grote aarzelingen zijn: van moeten we dit wel doen want zou het wel zo ernstig zijn." Het is ook een aanname van een andere OV: "Ik denk toch het gesprek met ouders: dat ze ouders niet aan tafel krijgen."

Samenwerking met Veilig Thuis (VT)

Onbekendheid met andere instanties, zoals Veilig Thuis, speelt ook een rol. Een IB'er benoemt: "Ik merk ook dat de drempel om te bellen met Veilig Thuis heel erg hoog is. Leerkrachten durven het niet. Ik ben altijd degene die belt namens school, ze durven het echt niet. Dan zeg ik: jij kan het het beste uitleggen! Maar dan doet iemand het nog even niet. Dan denk ik: oh nee dan bel ik wel voor je. De drempel is heel hoog en ik weet niet waarom. Misschien omdat ze gewoon niet goed weten wie er aan de andere kant meeluistert en of er meteen iets gedaan word of niet daar zijn ze ook bang voor, en dan denken ze laat maar eventjes. En ik merk dat er gewoon te weinig kennis bij de leerkrachten is." Een OV omschrijft het als volgt: "En ik hoor vanuit, ik heb een aantal vriendinnen die in het onderwijs zitten en wat ik vanuit hun wel regelmatig terug hoor is dat er niet zoveel vertrouwen is dat de situatie beter word, dus bijvoorbeeld vertrouwen in de gezinsvoogd, daar hoor ik wel veel negativiteit en teleurstellingen in terug dat er niet zoveel veranderd en er niet zoveel geluisterd wordt.

Vragend naar de beeldvorming over Veilig Thuis, worden er diverse dingen gezegd. Een IB'er geeft aan: "Twee dingen eigenlijk, eentje van er gebeurt toch niets. Dan bellen we en dan vervolgens dan heeft dat voor het kind geen effect. Verder, maar dan is het meer van ik ben verhuisd, dat soort dingen dus dat het niet extra veiligheid oplevert voor het kind, dat is een ding. En het andere ding is juist dat er heel veel gebeurt. Dat er meteen politie op de stoep staat en dat een gezin uit elkaar gerukt word en dat is toch ook niet goed voor een gezin. Dus een beetje die twee uiterste." Een andere IB'er vertelt: "We hadden vorig jaar een melding gedaan en toen liepen we er eigenlijk wel tegenaan dat het traag liep allemaal en nou ja als dat eenmaal zo gaat is dat ook wel het beeld wat verspreid word door de school heen." "We hebben wel Veilig Thuis om advies gevraagd, en jaren terug, over scheidingsproblematiek, en ja toen werden we echt weer teruggestuurd naar die ouders waar gewoon communiceren heel erg moeilijk was. Dat maakt het dan wel lastig. En ja ik snap het zeker in scheidingsproblematiek. Wij voelen: het kind zit hier tussen. Als school wil je er voor beide ouders zijn, je wilt voor de kinderen zijn en je wil juist dat het hier een veilige en rustige omgeving is. Maar toen werden we echt terug gestuurd naar de ouders, daar willen we echt geen partij in worden." Een collega uit een ander werkveld vertelt een positieve ervaring: "Zo heb ik bijvoorbeeld gehad een casus waarbij moeder nooit handtekeningen zette, die was ergens verdwenen in een naar circuit, maar nog wel degene die rechtelijke macht had normaal gesproken, en dan kom je helemaal niet verder want dan kun je geen onderzoeken doen, kun je met dat meisje niets doen. Dan helpt het je juist wel om een melding te doen, dan word iedereen geactiveerd."

Samenwerking met lokaal team (LT) / overige instanties

Negatieve ervaringen met instanties speelt voor diverse deelnemers een rol. Een LK n.a.v. een voorbeeld uit de groep over het niet bereikbaar zijn van externe instanties: "Herkenbaar! Hoe vaak je daar tegenaan loopt, gezinsvoogden en de jeugdbescherming. Vreselijk zo nu en dan. Sorry maar zo is het wel." Een IB/AF: "Ja, dit zit bij mij op een. Het is heel vaak dat ze [nb. het LT] zeggen: het heeft geen zin, want als wij er in zitten dan zegt Veilig Thuis dat het eerst naar de reguliere zorg moet. Dus dat word ook letterlijk tegen ons gezegd. En misschien weet niet of dat alleen bij ons ligt, maar wat wij de laatste jaren heel erg hebben geconstateerd -als school- dat als er zorgen zijn, ook wel grote signalen, en er is hulp binnen het gezin, dan lijkt het net (en dat is met goede bedoelingen) of die zorg om gezinnen heen gaat staan om ze te beschermen. En dat het dan net lijkt of wij als school dat drammers zijn of het verkeerd zien."

Dit beeld wordt bevestigd door een LK/AF: "Ik herken het beeld over de hulpverlening. Dat vind ik soms zo vies tegen vallen."

Een IB/AF benoemd ook: "Soms zit er gewoon al hulp in het gezin. Dus dan weet ik niet, is het misschien wel makkelijk, dan denk ik gelukkig er zit iemand in het gezin al." IB'er: "We hebben ook wel veel dat er al wel hulp in het gezin is en dan hebben leerkrachten ook zoiets van: er loopt al het een en ander, ga je dan ook weer melden..."

Niet melden heeft ook te maken met andere instanties. Een LK: "En meer omdat het vaak overgenomen word door het LT of iets dergelijks. Dus dan hou je wel het contract met de eventuele begeleiding of met voogd, maar dan is het niet meer aan de school om het allemaal toch te melden."

Specifieke thema's

Soms zijn het specifieke vragen of hiaten in kennis die het melden bij Veilig Thuis uitstellen. Een IB'er: "Wat ik ook merk is, wat je juridisch juist wel handig of niet handig kan doen. Of je juist wel zo'n zaak ondermijnt of niet." Een andere IB'er: Ook wel eens van een collega gehoord -die had het op een andere school-, bang dat jij straks voor de rechtbank word geroepen en die getuigenis zou moeten gaan doen." Een OV herkent de angst voor juridische gevolgen. Ook bedreiging wordt genoemd als reden om niet te melden.

Van hele andere orde is de vraag: wanneer loopt fantasie en werkelijkheid door elkaar? LK: "Ik heb ook heel lang kleuters gehad, dan loopt fantasie en werkelijkheid soms ook best door elkaar bij die kinderen. Dus dan weet je ook niet zo goed, wat is nou fantasie, wat is de werkelijkheid, dat is ook heel moeilijk te scheiden dan. Dus dan kun je dat ook heel verkeerd inschatten.

Een LK geeft ook aan: "Dat het na gedragen blijft worden bij het gezin. Doordat zaken wel in het systeem terecht komen, in de school. Dat komt ook weer terug bij jongere broertjes en zusjes. Dus mooi dat we een heel volgsysteem hebben maar in die momenten is het toch wel lastig."

Praktisch en randvoorwaarden

Tijdgebrek wordt in verschillende gesprekken genoemd. Een LK zegt: "Omdat je vaak toch zit met een stukje tijd en je hebt meer kinderen die ook veel aandacht vragen. Want je voelt het soms aan maar ondertussen gaan er ook andere dingen spelen. En nogmaals, kind staat centraal, maar tijd kan je maar een keer indelen. Dat is ook echt een stukje tijdinvestering." Een andere LK omschrijft het tijdsdilemma als volgt: "En ik denk ook wel de druk in het onderwijs waarin we zoveel moeten en de leerprestaties van de kinderen zo belangrijk zijn dat dat ook een reden is dat je wel tot orde van de dag gaat want je hebt dit weer te doen, en vergaderingen. Dus dat dingen weer heel snel naar de achtergrond verdwijnen. Ik denk ook dat wij zoveel taken op ons bordje hebben. Ik denk dat gelukkig steeds meer, als ik naar onze school kijk ook, wel veel leerkrachten zijn die heel veel bezig zijn met praten met het kind, dat pedagogische, maar dat ook heel veel leerkrachten zijn die wel heel erg met leren bezig zijn. Dit is wat wij gaan doen en voor de rest dat ligt buiten ons."

Vraag 3: Zaken die goed gaan, waar het onderwijs trots op is

Deze vraag is gesteld omdat we graag gebruik maken van goede voorbeelden. Er gaat veel goed in het onderwijs en wat eruit springt is dat nagenoeg alle respondenten antwoorden met: een veilige haven bieden voor alle leerlingen.

Veilige haven bieden (preventie)

Een deelnemer benoemd: "Veiligheid bieden door er te zijn, positief kinderen te benaderen. Dat er een prettige sfeer is en de kinderen met een positief gevoel weer naar huis laat gaan." Een LK geeft aan: "Want voor kinderen zeker ook die thuis in de knel zitten dat school ook zo'n belangrijke plek kan zijn, dat vind ik ook echt een must om daarvoor te blijven knokken, dat je als school die veilige haven kunt blijven zijn." Een andere LK vertelt: "Ik denk dat wij aardig laagdrempelig zijn naar ouders, tenminste dat hoop ik. Er zijn best veel ouders die wel komen met vragen of dingen die we samen oppakken." Een IB'er noemt: "Gewoon de verantwoordelijkheid die leerkrachten voelen voor de veiligheid van kinderen. Dat vind ik gewoon heel mooi om te zien ook dat ze echt 100% ervoor gaan en dus ook over al die drempels heen komen uiteindelijk." Een andere LK zegt ook: "Met stip bovenaan vind staan is de veilige haven zijn voor een kind!"

Team en teamcultuur

Een OA is tevreden over de openheid: binnen het team en ook naar de kinderen toe. "Veel openheid en eerlijkheid. Dingen, ook buiten dit thema om worden wel eerlijk gezegd en recht voor zijn raap, er word wel actie ondernomen zeg maar en ook net dit thema." Een LK vertelt dat de IB'er zaken oppakt bij haar op school. "Daar ben ik echt heel blij om. Vorig jaar ook een keer haar hulp ingeschakeld bij een situatie waarin ik echt dacht: "Wat moet ik hiermee" en de samenwerking was ook gewoon heel fijn." Een LK: "Bij onze school is het wel het vertrouwen naar elkaar toe heel groot. Het hele team eigenlijk. We kunnen alles met elkaar delen over de kinderen. Als je zorg hebt over kinderen, luistert iedereen mee en dat stralen we naar mijn idee ook uit naar de kinderen." Een IB'er: "Je hebt in het onderwijs ook aandacht ervoor en kennis ervan om de ontwikkeling van kinderen te zien." Een LK/AF vult aan: "Ik merk dat steeds meer leerkrachten advies gaan vragen. Dus mijn echt weten te vinden als IB. Dan dacht ik YES, het begint te leven, zeg maar." Een IB/AF is echt super trots op haar collega's omdat ze allemaal stuk voor stuk betrokken zijn bij de kinderen. Daarnaast geven ze zorg voor de kinderen en ze hebben de instelling om er wat mee te doen.

Een IB'er maakt ook verschil, aldus een LK/AF: "We hebben de laatste jaren nieuw IB'er gekregen en die heeft toch wel een ander licht meegenomen. Ze vraagt echt naar het welzijn van de kinderen. En als je dan als leerkracht een keer verteld van: ik heb zorgen hier en daarom, komt ze ook niet altijd alleen op afspraak, maar ook zo eens over binnen wandelen."

De positie van de vertrouwenspersoon (VP) wordt ook meerdere keren benoemd. Een IB/AF geeft aan dat de route naar de vertrouwenspersoon bij de kinderen bekend is. De vertrouwenspersoon luistert heel goed naar het kind en wat ze willen. Soms is het wel zo dat de vertrouwenspersoon zegt: "Ik vind het heel fijn dat je dit tegen we hebt gezegd en ik vind het ook heel moeilijk en lastig hoe we hier verder mee om moet gaan, dan kijkt ze samen met de leerling wat een volgende stap is." Een LK/AF vertelt dat bij hun op school elk jaar twee leerkrachten in de klas komen en vertellen dat er een brievenbus is bij de receptie. Als

leerlingen een probleem hebben thuis (en ze noemen o.a. kindermishandeling) dat leerlingen een briefje in de bus mogen doen.

De IB'er en/of aandachtsfunctionaris (AF) heeft op het thema 'meldcode' een eigen positie. De IB'er is verantwoordelijk voor de doorgaande lijn van zorg, incl. kinderen die kwetsbaar zijn vanwege de thuissituatie. Daarmee is de IB'er ook afhankelijk van het signalerend vermogen van het team.

Een IB'er geeft aan dat: "Ik merk wel dat het heel erg goed werkt om de drempel lager te maken om collega's aan te spreken als zij een onderbuikgevoel hebben. Ik neem dat heel serieus en dan hoef ik er niet meteen iets mee te doen, maar ik heb het wel gehoord en we slaan het op en dat werkt heel erg om de drempel laag te maken om het onderbuikgevoel met elkaar te delen. Een andere IB'er vult aan: "De leerkracht gaat nu naar een van ons toe of het komt in de groeps gesprekken ook wel ter sprake, we hebben een paar gezinnen die we wat extra in de gaten houden in die zin en bij ons bekend bij de IB'ers." "Ik denk dat wij wel een goed zorgsysteem hebben waar we leerlingen zo veel mogelijk preventief in beeld willen krijgen" geeft een andere IB'er terug.

Deskundigheidsbevordering

IB/AF geeft dat dat het belangrijk is dat het team kennis heeft over wat het (nb: kindermishandeling) precies is en waar je op moet letten, hoe je kunt signaleren. Vaak is de kennis er wel, maar de kunde niet altijd. Met name het stukje na het signaleren: de durf om het verder op te spelen, dat is vaak een belemmering. Een LK geeft juist aan: "Ik heb staan het goed kunnen signaleren door het team" als element waar ze trots op is.

Een LK/AF: "Training over KM gedaan tijdens de vergadering met als thema 'wat kan je dan wel doen, als je als leerkracht dus denkt: dit zou wel eens kindermishandeling kunnen zijn, ik heb het gevoel dat het daaraan ligt. Dan ga je dus anders met het kind om. En dat heeft ook te maken met de training trauma-sensitief lesgeven die een heel aantal collega's van me hebben gevolgd. En ik merk dat dat echt wel zo stukje meer beleving geeft." Een OV vertelt dat het helpend is om die informatie levendig te houden. Dus bijvoorbeeld periodiek te agenderen in een teamoverleg en dergelijke. Werken met de meldcode vraagt ook oefening, aldus een andere OV: "... dat je de vaardigheid gewoon veel meer krijgt en veel meer sterker wordt in hoe je de meldcode moet doorlopen, als je het vaker doet. Zodat je juist betrokken bent bij de gesprekken met VT, juist met de gesprekken met ouders. Want dat is het gewoon, het is oefenen, oefenen, oefenen. Het is een hele complexe materie." Een OV vult aan: "Ik zeg altijd: mag ik u als vertrouwde raadspersoon, wijzen op het gebruik van de verwijzindex en de meldcode? Kortom, ik laat die begrippen regelmatig vallen, kracht van herhaling!"

Relatie met kinderen

Een IB/AF geeft aan dat de kindgesprekken er zijn, maar dat het handig zou zijn om daar nog iets meer tijd voor in te ruimen. Dat zijn toch van die losse kortdurende kleine momentjes, dat kan altijd beter. Een LK/AF geeft aan dat men op school juist veel bezig met kindgesprekken. Ze vindt de leerkrachten ook echt heel betrokken naar de kinderen en ouders toe. Veel openheid en er worden veel casussen besproken. Het kind heeft wel echt alle ruimte om vragen te stellen als dat nodig is. De kindgesprekken zijn niet alleen met het kind, maar ook met de ouders.

Een LK/AF benoemd dat zij de kindgesprekken elke week of elke twee weken hebben met alle kinderen. En dat weten ouders, dus daarin zit dat [nb.: toestemming] eigenlijk automatisch al ingevoegd. Een andere IB'er geeft aan: "We hebben sinds de laatste twee jaar ons echt gericht op de mening om ook het kind te horen bij de kindgesprekken. Af en toe heb ik ook een kind bij een OT+ gesprek erbij gehaald van wat vind jij, wat heb jij nodig?"

Dezelfde IB'er geeft ook aan: "Ik denk in het belang van het kind en het gezin dat wij nog wel eens te bang zijn om kinderen te bevragen."

LK: "Wat ik zelf heel belangrijk vind is, ik merk we hebben een kind bij ons op school en daar zijn al veel instanties bij betrokken, maar ik heb ook veel contact met de moeder en ook met hem, hij komt vaak bij mij langs en ik merk dat de relatie met kinderen en met ouders heel belangrijk is." Een deelnemer uit een andere werksoort geeft ook een voorbeeld van het bieden van dagelijkse steun: "Heel mooi dat je dan die dag voor zo'n kind goed wil maken. Er is ook niet veel nodig om een held te zijn voor een kind. Het zit waarschijnlijk in hele kleine dingen."

Relatie met ouders

LK benoemt: "Het lukt goed om de oudercontacten goed te houden. Ik zoek steeds naar een driehoeksverhouding. Dat is een mooi streven maar moet ook lukken en ik ben blij dat dat tot nu toe steeds lukt." Een andere LK geeft aan dat ze daar trots op is: "Ook het opbouwen van een vertrouwensband met de ouders, dat ouders met leerkrachten in gesprek durven gaan."

Samenwerking Veilig Thuis (VT)

Een LK/AF vertelt over haar laatste ervaringen met Veilig Thuis: "Goede terugkoppeling ontvangen. Dus ik werd meegenomen in de stappen die ze doen. En wanneer er een terugkoppeling verwacht kan worden." OV: het is belangrijk om met meerdere partijen samen te werken. Zeker bij de kinderen waar al veel over gepraat wordt, waar al een zorgvraag over is. Dan vind ik de samenwerking heel fijn. Het is dan heel fijn omdat je dan die korte lijntjes hebt en je meteen kan zeggen: "Dit zijn mijn vragen op gebied van zorg, wat kan het LT bieden en hoe kunnen we dat voor elkaar krijgen. En wat kan het samenwerkingsverband. En dan vind ik het echt heel erg top de samenwerking!" Een andere OV vult aan: "Het heeft denk ik ook wel te maken met hoe je elkaar kan vinden, op een school ben ik nu al een aantal jaar als contactpersoon aan het werk. Dat scheelt denk ik ook wel. Dan weet je elkaar makkelijker te vinden over en weer. Dat je ook makkelijker even belt als je twijfelt als school van "Zien we dit goed, of wat kunnen we nog proberen, wat moeten we nog in kaart brengen". Een andere OV deelt ervaring: "Ik heb Veilig Thuis wel een paar keer gebeld in situaties en dan leg ik de situatie door met denk eens mee en dan neem ik toch zeker te weten hoe de situatie in elkaar zat. Mijn ervaring toen was dat zij een verrekke hoop zinnige vragen hebben, van hoe zit dit dan, heb je dit al gevraagd, hoe kun je dat vragen. Dus ik ging daar met een eenvoudige vraag naar toe, en kwam terug met een verrekke hoop huiswerk wat ook heel nuttig was."

Samenwerking met lokaal team (LT) / overige instanties

IB/AF: we hebben laagdrempelig en snel contact met het LT. Een LK vult aan dat schoolmaatschappelijk werk (SMW) ook heel laagdrempelig werkt. Zij nemen dat soort taken (nb.: m.b.t. zorg) eigenlijk van ons over. Dit wordt herkend door IB'er: "Ik zie toch wel dat er in heel veel gevallen een mooie verbinding is tussen school en het gezin." Een OV benoemd dat er soms hele mooie trajecten ontstaan: "Het begon klein: de leerkracht kwam met signalen, de IB'er

vroeg me om hulp. Vervolgens worden die signaleren veel groter en hebben we goed samen gewerkt en dat er uiteindelijk toch iemand betrokken vanuit een LT.”

Een IB'er vertelt dat ook zij positieve ervaring heeft met inzet van schoolmaatschappelijk werk / lokaal team: “Wij hebben ook spreekuur gehad door de schoolmaatschappelijk werker bij ons op school, en als het dan toch niet altijd even goed liep bij ouders, ze was om half 9 op school en als die ouders kinderen kwamen brengen dan konden ze even bij haar naar binnen en een vraag stellen. Er waren best af en toe wat ouders die dat deden en dan heb je dat lijntje en kunnen ze thuis verder gaan.”

Een andere IB'er reageert op het laagdrempelige contact: “Ja, dat doen wij ook. Ik zet het in de nieuwsbrief, dat mag dan van onze schoolmaatschappelijk werker. En dat neem ik dan eens in de zoveel weken even mee. Contact kan dan rechtstreeks, hoeft niet via IB of leerkracht, maar je kunt ook gewoon opbellen. Dat helpt wel. Vaak helpt het juist omdat als ouders dan bij ons aankloppen en we doorverwijzen dat ze dan zeggen oh ja die kennen we. Dat drempeltje lager is.” Een IB/AF'er heeft juist andere ervaringen: “Wij hebben ook de medewerker op school maar ik merk dan toch dat het een te hoge drempel is.”

Samenwerking op lokaal of wijkniveau is helpend, aldus een DIR: “We hebben meer contact met de scholen en de kinderopvangorganisaties. En daarin zie ik ook wel wat groeien waarin je elkaar kunt ondersteunen en bevragen. Dus dat geeft ook op die manier wel kans om elkaar te leren kennen en elkaar te bevragen van: “Hoe doe je dit nu? En dan kunnen we snel de samenwerking zoeken, snel schakelen als het echt niet goed gaat. Dan hoeft de IB'er niet alleen de hele dag bezig te zijn om dingen te regelen.”

Specifieke thema's

In het kader van samenwerking en zichtbaarheid vertelt een IB/AF: “Daarom vind ik de verwijzindex ook heel belangrijk, want daar vind je elkaar en daar kan je met elkaar gaan sparren en kijken wie pakt wat op, en dan maak je voor een kind een plan. Dan weet je wie er betrokken is en bij wie kan ik dan terecht om mijn feiten te delen en dergelijke. De ouders weten hoe en wat. We hebben het ook in de schoolgids staan van dit is de route, daar verwijzen we ook naar dus dan weten ze ook wat er staat te komen. Ik merk dat mijn rol als IB'er mét de training van aandachtsfunctionaris, dat ik makkelijker meer signalen in de verwijzindex zet en sneller de stappen van de meldcode doorloop.”

Een andere type overdracht (warme overdracht) gebeurt ook tussen basis- en voortgezet onderwijs, o.a. in regio Eemland. Een IB/AF: “En wat betreft de PO naar VO, wij [nb.: leerlingen gaan ook naar Amersfoort naar het voortgezet onderwijs] dragen alle kinderen warm over, dat is een afspraak die we hebben gemaakt met elkaar. En juist dit soort dingen waarbij mensen zeggen van: ‘waar moet ik op letten bij dit kind’. Want we weten allemaal op het VO hebben ze zeker een jaar nodig willen ze signalen zien die wij in een week zien, wil ik maar zeggen. Dus ik ben ontzettende voorstander om ook dit soort dingen goed over te dragen naar het VO, er vanuit gaande dat mensen daar zo zorgvuldig en professioneel mee om gaan.”

Praktisch en randvoorwaarden

Een IB'er: “Ik had nog een tip voor de scholing. Ik weet niet of jullie met ParnasSys werken op school, maar als je binnen ParnasSys een stukje meldcode maakt, kun je altijd even dingen vastleggen en kun je de stappen erbij zetten. Je kan selecteren op meldcode, dan

heb je zo alles op een rijtje. Dat is fijn voor je verslaglegging. Want mijn ervaring is ook: als je op een gegeven moment onderzoeken krijgt, dan is het heel fijn als je alles heel goed gedocumenteerd hebt.”

Vraag 4: Wat zijn zaken die beter kunnen, die nu (nog) hindernissen vormen?

Preventie

IB'er: “Als het dan gaat om wat is er nodig, noemde je net ook, wat wij ook merken hier op school is bij jonge ouders, dat er soms ook wel veel meer vragen komen over opvoeding. Dus eigenlijk de meeste gewone vragen zoals: hoe regel je het om een kind uit te nodigen die komt spelen met mijn kindje, dat soort dingen. Naar mijn beleving kwam dat vroeger wat minder voor, misschien waren die vragen er wel maar dat ouders ze niet stelden. En is er wel meer opvoedverlegenheid bij ouders. Dus in die zin een stukje ondersteuning van de ouders met het opvoeden, daar is ook wel behoefte aan.”

Team en teamcultuur

Onderdeel van de teamcultuur binnen de school is het handelen conform de verantwoordelijkheden binnen de meldcode. In alle gesprekken komt naar voren dat ‘actie nemen’ lastig kan zijn. LK/AF: “Als we dus ouders hebben die geen hulp willen accepteren, merk ik dat leerkrachten het een hele grote stap vinden om een melding te doen. Want dan ga je denken: is het wel genoeg? Je moet een gevoel hebben dat je een soort zichtbare handafdrukken op het kind moet hebt staan om te denken: we moeten melden. Ik hoorde laatst ook al iemand zeggen: Ja, maar dit is verwaarlozing. Nou, ik heb tot nu toe toch al heel wat jaren er genoeg op gehamerd dat verwaarlozing toch ook echt kindermishandeling is, maar toch voelt het dan voor die leerkrachten vaak van: is het wel genoeg, mag ik dan al wel melden?” Een andere drempel wordt benoemd door IB: “Dat hebben we mee gemaakt, dat een kind wat verteld, wat je vervolgens met ouders wil bespreken. Maar dat het kind thuis nog een keer te horen krijgt: wat vertel jij daar nou allemaal, wat doe jij? OV benoemd dat het soms al vroeg misgaat: “Ik krijg dan signalen door van leerkrachten bijvoorbeeld en dan is mijn allereerste vraag: is dat besproken met ouders? Dan is vaak het antwoord ‘nee’. En dan begint bij mij de moeilijkheid, want ik kan niet iets door gaan geven wat ik niet feitelijk heb gezien of heb beleefd.” IB/AF: “Er wordt bij ons ook niet echt over gesproken [over VT en het thema HG en KM]. Ik denk dat er ook wel doordat er op school een familiere cultuur is, daardoor is het toch wel lastig. Bij ons wonen veel mensen en werken veel mensen in dezelfde woonplaats. Of ze zijn ook vriendinnen en kennen allemaal elkaar, dus dat maakt het ook lastiger.” LK: “Naar mijn idee, de dingen die we nu bespreken, dit soort dingen, meer openheid. Ik denk dat we hier toch, en dat vind ik lastig want anderzijds vind ik dat de hectiek in het onderwijs wel groot genoeg is. Dan denk ik af en toe wel: jongens even focus. Maar toch wat we nu doen: meer communicatie en meer openheid, laten we het daar op houden.” Een OV geeft een tip n.a.v. hetgeen in de groep genoemd wordt: “Aanvullend daarop, wat ik ook hoor zeggen, dat je dat [angst om dingen fout te doen] ook kan wegnemen door het in het team te bespreken zoals dat je al doet en waar je tegenaan loopt, en wat je dan nodig hebt om dat op te pakken, niet alleen casussen bespreken maar ook randvoorwaarden erom heen.”

Een IB/AF (op vervangingsbasis): “Het gebruik van de meldcode en de verwijzingsindex is wel iets wat ik weer meeneem als in de overdracht naar een opvolger: weet dat ik eigenlijk meer

signalen heb afgegeven dan in de laatste tijd ooit gedaan is, waar zit dat hem in? Dat is ook iets voor een vraag dit ik wel zal stellen." Een OV reageert: "Stukje cultuur omslag ofzo?" en betreffende IB/AF bevestigt: "Ja, het is een cultuur omslag."

LK: "Naar mijn idee, de dingen die we nu bespreken, dit soort dingen, meer openheid. Ik denk dat we hier toch, en dat vind ik lastig want anderzijds vind ik dat de hectiek in het onderwijs wel groot genoeg is. Dan denk ik af en toe wel een jongens even focus. Maar toch wat we nu doen.. meer communicatie en meer openheid laten we het daar op houden."

Een specifiek aandachtspunt binnen een schoolteam is de overdracht. Een LK/AF geeft aan: "Elk jaar opnieuw begint een betreffende leerlingen met een nieuwe groepsleerkracht en die gaat oktober, november misschien een keer vraagtekens zetten. Ik vind dat ook heel lastig. Ik heb wel eens het idee, ik zie het altijd ja misschien wel. Maar dat de overdracht, die wordt ook niet op een manier gedaan dat zulke delicate kwesties of vermoedens doorgegeven worden naar het volgende leerjaar. Dat is jammer, want de nieuwe leerkracht kijkt dan toch met een bepaalde blik naar een kind. Die gaat toch anders opletten, dat weet ik zeker. Als ik zo'n kind in de klas krijg waarvan ik weet: daar is een vermoeden of er is een keer iets vast gelegd over zo'n kind, dan let ik beter op. Gespreksleider: "Vind je dat goed of vind je dat minder goed?" Antwoord: "Dat vind ik keigoed. Ik wil graag in september beginnen met een schone lei. Laat me zelf even ontdekken, maar die ernstige dingen waar wij het nu vanmiddag over hebben? Ik zou het wel prettig vinden als die wel over gedragen worden."

Deskundigheidsbevordering

Over het gebruik van de meldcode benoemd een OV: "Ik moet daar wel bij zeggen dat sinds ik de training tot AF heb gevolgd, ik merk dat ik veel dingen ook niet heb gedaan zeg maar. Dan gaat het erom dat je heel vaak de meldcode onbewust start, maar het niet vertelt van: dit moet ik ook in mijn systeem zetten of dit moet de school ook registreren in hun systeem. Dus eigenlijk doorloop je dat stappen altijd wel. Dus ga je onderbuikgevoelens doorzoeken, welke signalen heb je, overleg het (dat doen ze dan vaak met mij), koppel het terug aan ouders etc.. Dus je start die meldcode eigenlijk heel vaak al alleen zonder dat te benoemen." LK/AF: Bij de meldcode denk ik meteen: "Oh bibber bibber, ik moet aan de slag en wat ga ik precies doen? Dus ik heb gisteren de online cursus afgerond bij Augeo, ik heb nu ook wel een beetje opgeschreven en in mijn hoofd van ik weet nu wat stap 1, 2, 3, 4, 5 is. Ik ben nu helemaal fit en fris. Maar dan toch wel het gevoel van: moet ik iets gaan doen en wat dan precies. IB'ers enzo die zijn er natuurlijk bij ons op school ook, en we helpen elkaar ook waar nodig dus dat komt allemaal wel goed maar ik voel daar een bepaalde gezonde spanning denk ik."

LK/AF geeft aan dat: "Het belangrijkste, uitgaande van onze situatie, is het signaleren. Dat is er al, maar echt nog de stap zetten naar: wat zijn de wegen en daarin de openheid met ouders. IB/AF vult aan: "We vinden het nu wel een hele lastige situatie omdat kinderen veel thuis zitten. Nu sinds deze week vangen we als school ook de kwetsbare leerlingen op en daar zitten kinderen bij waar we zorg over hebben. Hier hebben we bewust voor gekozen en de ouders zijn hiermee akkoord." Een OV noemt dat het haar opviel dat bij signaleren vooral de fysieke mishandeling wel eens werd opgevangen, maar verwaarlozing werd / is op een bepaalde manier heel lang goedgepraat met elkaar. Niet door een iemand, maar dat het een situatie werd die bemoeilijkt werd, waarin toch wat ontweken werd omdat het gesprek als moeilijk werd ervaren." Een IB vult aan: "Dat vage stuk, dat is lastig. Ik vraag me soms af, kijken

we er niet te snel overheen door te denken, dat zit wel goed." IB/AF: "Ik had het er nog over dat je soms wel het gevoel hebt, maar je nog niets concreets hebt en dat maakt het zo lastig." LK/AF: "Ja het signaleren is echt nog veel te weinig. Ieder kind is er een, maar ik merk dat het echt minimaal nog is. En je probeert zichtbaar te zijn, daar de klassen in te gaan, gesprekjes aan te gaan en toch denk ik dat er nog veel meer zit. Ik zou eigenlijk wel meer willen. De expertise is er zeker wel bij ons op allerlei vlakken, maar ook gewoon de mogelijkheid hebben om gewoon een eigen plek heb als aandachtsfunctionaris zodat kinderen en leraren ook weten: daar ga ik heen." IB/AF: "En als iets wordt opgenomen in taakuren, het word dan wel opgenomen in je taakuren, maar dat zijn dus niet momenten die onder schooltijd zijn. Dan ga je je pauze opgeven / tijdens pleinwacht." IB: in Nijkerk is een soort schoolcoach ingehuurd voor een aantal dagen. Maar dat is op het voortgezet onderwijs, dan gaan ze gewoon naar de schoolcoach.

Zoals word je gepest, dan kan je ook naar je eigen leerkracht maar de schoolcoach is iemand, die zit in haar kamer en daar ben je gewoon even jezelf en daar mag je tot rust komen ook. Ja dat vind ik gewoon de ideale situatie."

IB'er: "Dit thema leeft bij ons te weinig. We zijn een kleine school waarbij we steeds wisselende leerkrachten hebben. Dat maakt het ook heel lastig. We hadden het er nu ook met de directeur erover: we moeten eigenlijk weer met elkaar of in elk geval minimaal een keer per jaar sowieso iets ermee gaan doen want dat is nu niet zo." Een andere IB'er: "Je zou eigenlijk jaarlijks weer met de leerkrachten een training moeten doen of met elkaar en je mindset de goede kant op hebben en zo kijken we en zo gaan we handelen." OV: "Als het niet op de agenda staat, hoe kan je dan verlangen dat je leerkrachten, je IB'ers de kennis in huis hebben om te kunnen signaleren en ook te kunnen melden. Het moet echt gewoon een vast agendapunt zijn op de agenda's." Een IB/AF'er vertelt dat ze het regelmatig op de agenda zet: "Ik zet het sowieso elk jaar op de vergadering. Het blijft wel een moeilijk onderwerp, ook om dingen te benoemen bij naam, het zijn altijd wel pittige casussen dat collega's wel denk oh oké." Een LK uit hetzelfde panel herkent dit van haar school: "Bij ons op school komt het heel regelmatig terug. Ik denk wel meerdere keren per jaar, af en toe moet je wat bekijken en vaak komt het op vergaderingen wel terug."

Relatie met kinderen

LK: "Sowieso is het voor kinderen heel normaal wat er gebeurt. Dus ik denk ook dat het heel lastig is om vanuit het kind gezien te denken. Die vind dat eigenlijk gewoon, die weet niet beter." IB: "Ik denk in het belang van het kind en het gezin, dat wij nog wel eens te bang zijn om kinderen te bevragen." LK: "Dat je er ook met de klas erover praat: dit komt gewoon voor, en dit kan ook bij jouw vriendje of vriendinnetje zijn. Dat betekent niet dat dat vriendje of vriendinnetje slechte ouders heeft, maar ouders die in de knel zitten waardoor het kind ook in de knel komt." IB: "En ik denk dat collega's daar ook nog wel heel erg getraind in kunnen worden om misschien ook wel wat sneller te vragen aan kinderen of veel vaker te benoemen ook in de klas. Van als je dit meemaakt, of dat meemaakt dat is niet normaal, vooral met jonge kinderen. Want die denken wat hier gebeurt is bij alle kinderen zo, die weten niet beter. Dat kinderen zich bewust worden, dat moet denk ik al heel jong beginnen." IB/AF: "Toch wens voor meer handen, zodat je als leerkracht meer de ruimte hebt om nog meer van dat soort gesprekjes te voeren. En meer ogen!"

LK: "En ik denk dat collega's daar ook nog wel heel erg getraind in kunnen worden om misschien ook wel wat sneller te vragen aan kinderen of veel vaker te benoemen ook in de klas. Van als je dit meemaakt, of dat meemaakt dat is niet normaal, vooral met jonge kinderen. Want die denken wat hier gebeurt is bij alle kinderen zo, die weten niet beter. Dat kinderen zich bewust worden, dat moet denk ik al heel jong beginnen. Juist in de onderbouw groepen veel meer aandacht voor."

Relatie met ouders

Een IB/AF benoemd [nb. n.a.v. samenwerking met VT en negatieve ervaringen in de groep] "Ik denk dat je goed op de hoogte moet zijn van de procedure. Dat je dat goed met openheid naar de ouders toe uitspreekt, dat ook zij weten wat er eventueel gaat gebeuren. En dat het dus niet zo'n onverwachte konijn uit de hoge hoed wordt." Een LK/AF beaamt dat: "Dat vind ik dus ook. Daar ben ik het volledig mee eens. Wat ik wel lastig vond in die situatie is dat er al allerlei instanties erom heen zijn die aan het werk zijn. Allemaal op hun eigen manier en dat je dan toch vanuit een heel ander oogpunt aan de bel moet trekken omdat het mis gaat. Terwijl iedereen eigenlijk al bezig is." De vorige IB/AF: "Vaak is het dus zo dat wij niet op de hoogte gehouden worden als school zijnde van ouders wat er allemaal speelt. Dus voor ons is het dan net zo'n konijn uit de hoge hoed als voor de ouders."

Dus als wij eenmaal zo'n signaal afgeven in de verwijsindex en je krijgt opeens pling pling pling – dan is er voor school meteen het rechte eind, er zijn al meer signalen dus we gaan meteen in actie." LK: "Ook dat je zegt: we doen het samen met de ouders, dat je het samen moet doen en niet dat het de school tegen de ouders wordt." IB/AF: "Je merkt dat ouders soms zelf ook met hun rug tegen de muur staan en het zelf ook gewoon niet weten. En zoals een kind een hulpvraag niet stelt, is dat bij ouders eigenlijk net zo. Dus daarom is het sowieso echt heel belangrijk om dat gesprek met de ouders dus ook aan te gaan." Een LK geeft aan dat: "Je moet als school ook vooral in gesprek kunnen blijven. Want je wil voor dat kind een veilige haven blijven. Als jij er te diep in duikt, natuurlijk moet je je op een gegeven moment ook je blootgeven en zeggen, wij zien ook problemen. Maar je eerste zorg als school is toch dat het kind blijft komen, want is het niet makkelijk om op dat moment als ouders het kind weg te halen." Een andere deelnemer uit andere sector vult hierop aan: "Ze [nb. school] er niet te diep op in moeten gaan en het dan zo snel mogelijk dan ook over moeten dragen zodat zij ook die rol weer kunnen hebben als leerkrachten en als veilig plek."

Samenwerking Veilig Thuis (VT)

Met betrekking tot Veilig Thuis zijn er zaken die voor verbetering vatbaar zijn. OV: "Ik hoor wel eens terug om het (nb. melding doen bij VT) ook niet te doen. Want 'ja, Veilig Thuis legt het terug ons en er veranderd niet daadwerkelijk iets aan de situatie'. Dat maakt het dat het voelt als heel veel werk waar niet echt resultaat uit komt. Ik hoor dan wel terug dat dit maakt dat mensen daar wat terughoudend in zijn." Een IB vult aan: "Twee dingen eigenlijk. De ene kant: er gebeurt toch niets. Dan bellen we en dan vervolgens heeft dat voor het kind geen effect verder. Dan is het meer van: ze zijn verhuist, dat soort dingen. Dus dat het niet extra veiligheid oplevert voor het kind, dat is een ding. En de andere kant is juist dat er heel veel gebeurt. Dat er meteen politie op de stoep staat en dat een gezin uit elkaar gerukt wordt en dat is toch ook niet goed voor een gezin. Dus een beetje die twee uiterste. Terwijl ouders het wel fijn vinden als je zegt: ik ga even sparren met iemand, want die heeft er meer verstand van. Dat vinden ouders prima, maar er is wel de drempel van echt tot melding over gaan."

LK: "We hadden vorig jaar een melding gedaan en toen liepen we er eigenlijk wel tegenaan dat het traag liep allemaal en nou ja als dat eenmaal zo gaat is dat ook wel het beeld wat verspreid word door de school heen." LK/AF: "Veilig Thuis reageert ook niet altijd -zeg ik eerlijk- even plezierig, of doet dan moeilijk, dus dat weerhoudt mensen ook." IB: "Melden is voor ons ook een van de dingen die het lastigste uit de meldcode omdat we ook een hele goede relatie willen opbouwen en houden met de ouders. Dat is ook belangrijk voor het kind. En dat stukje, dat je dan ook zelf het gesprek aangaat met de ouders, of juist dat je anonieme melding doet of in elk geval vast wat informatie vergaard van Veilig Thuis, dat voelt altijd heel lastig." OV: "In mijn IB-functie (verleden) had ik zelf te maken met een ouder die zei: ik vertrouw jullie nog als enige. En dan word die stap om dan te melden wel groot. Want dan verbreek je dat vertrouwen misschien." LK: "Maar ik moet zeggen ik kan me niet eens herinneren dat we ooit Veilig Thuis hebben gebeld (2 jaar werkzaam)". Een ander lastig punt aldus een OV is "Het functioneren van Veilig Thuis. Ik merk wel dat dat wel echt een moeilijke zaak is. Vooral het koppelen van verschillende signalen die over de gemeentegrenzen of provinciegrenzen heen gaan."

Samenwerking met lokaal team (LT) en overige partners

Als het gaat om samenwerking met externe partners, kunnen dingen ook beter. Een IB/AF noemt dat ze regelmatig hoort: "Ze zijn er mee bezig, er zitten al organisaties op dat gezin. Maar dan moet je er zelf ook echt verder mee. Een OA vraagt zich hardop af: "Ik ga niet erover omdat er al organisaties opzitten, maar misschien gebeurt er niet zoveel mee en gaat het wel elke dag door en voor zo'n kind is dat vreselijk."

LK/AF denkt dat er ook best vaak gevraagd wordt wie 'ze' zijn als iemand zegt 'ze zijn er al mee bezig'. "Vaak laten we wel de dingen, soms vragen we door, ik denk dat we soms de plank mis slaan." Dit wordt herkend door een IB/AF: "Ja, eigenlijk hetzelfde, wel de vraag neerleggen en geef duidelijkheid! Ik heb volgens mij alle recht om te weten wat er in dat gezin gebeurt dat om het kind heen staat. Bij wie kan ik dan terecht om mijn feiten te delen en dergelijke." Een OA knikt: "Als leerkracht: ik zie dat kind vijf dagen in de week van acht tot drie uur. Dus dat is toch wel dat je echt een band hebt met dat kind en ik zou het naar vinden als dat (nb: hulpverlening) buiten mij om zou gaan. Zeg maar: soort van, het wordt wel geregeld maar ik mag er verder niets van weten, alleen op de achtergrond. Ik zou graag meegaan in een gesprek en echt er bij betrokken willen zijn. Ik vind het voor mezelf wel lastig, omdat ik mij dan 'maar' een onderwijsassistent voel. Ik vertel wat ik zie en verder gaan mensen die hogerop zijn, ermee door terwijl ik dit wel heel interessant vind. Ik zou graag het liefst met ouders en de leerkracht erbij in gesprek gaan en ook zeggen wat ik zie en hoe ik vind dat het kind functioneert. Kom maar op!" Een andere LK vertelt: "We hebben ook wel kinderen waarbij we gesprek hebben gevoerd met meerdere partijen, maar ik merk ook wel dat dat erg lastig is om iedereen bij elkaar te krijgen." Een OA vertelt dat het signaleren vaak wel lukt, maar dat de samenwerking en/of hulpverlening onduidelijk is: "Ja, ik heb meerdere kinderen waarvan ik de situaties weet, zoals uit huis plaatsingen en nu weer terug bij de ouders, en dat ik wel het uiterlijk van het kind is onverzorgd en de tanden worden niet gepoetst, zulke dingen."

Een OV benoemd over samenwerking zoeken dat, en dat is misschien een onpopulaire reactie, dat je als leerkracht ook kan voelen: ik vind dat spannend of eng, dus als ze dan zeggen 'ze zijn er mee bezig' dat er dan gedacht kan worden: O, dus het ligt niet bij mij, dus het is nu goed ofzo. Ik kan me voorstellen dat het maakt dat je het sneller zo laat en niet heel kritisch

doorvraagt naar wat of wie 'ze' zijn." IB: "Het is lastig om de zorg zo neer te leggen bij ouders. Dat merk ik bij collega's, dat die het lastig vinden omdat de ouders zich aangevallen voelen, en dat je naast ze wilt gaan staan en dat je samen met hen het pad wil bewandelen." DIR: "Maar ik merk wel dat als het inderdaad ingewikkeld wordt dat IB'er en ik dat gesprek gaan mogen voeren. Dat blijft lastig voor collega's." LK: "Het blijft natuurlijk een hele spannende om -inderdaad als je een vermoeden hebt- om met ouders in gesprek te gaan. Hoeveel ouders gaan niet keer op keer verhuizen omdat ze denken, nou ja he.. dan gaan ze van school weg en dan heb je eigenlijk juist niet bereikt wat je wilde." In een ander gesprek benoemt een LK ook het onderwerp 'verhuizen': "Als ik voor groepsleerkracht dan heb ik de leerlingen vaak maar een jaar. En voor dat ze dan weer weg zijn moet je al een band opgebouwd hebben en ook dingen gesignaleerd hebben. Ik kwam een keer in een gezin, daar kwam ik binnen en we hadden niet het vertrouwen dat het allemaal goed ging van die verhuisde constant. Dan denk ik van, hoe pak je dat dan aan. Voordat je ze dan een aantal keer gesproken dan ben je eigenlijk al een paar maanden verder. En tegen die tijd dat we het ongeveer rond hadden, gingen ze weer een keer verhuizen." Een IB'er in een ander gesprek noemt hetzelfde: "Dat gebeurt regelmatig op school dat als je de zorg uitspreekt en je gaat het aan met ouders, en je komt te dicht bij, dan hebben ze de neiging om te vluchten. En ouders gaan dan naar een andere school. Eigenlijk moet je eigenlijk dit soort gevallen als scholen afspraken met elkaar maken, want het wordt gefaciliteerd. Het vluchten wordt gefaciliteerd en dat is niet in het belang van de kinderen.

Een andere OV geeft aan dat je als hulpverlener soms toch wat makkelijker kunt doorvragen naar de thuissituatie. Daar heb ik echt wel verschil in gemerkt, als leerkracht of IB'er kun je dat ook wel doen tot op zekere hoogte. Maar dan houdt toch de verantwoording van school op en daarmee de verantwoording van wat thuis gebeurt of wat niet direct gerelateerd is aan wat er op school gebeurt. Dat ligt toch meer bij de ouders. Dat is niet altijd makkelijk om daar als leerkracht of als IB op door te vragen."

DIR: "We zijn al met een aantal casussen met ouders, gemeenten in gesprek en ik herken een aantal dingen [...]. We hebben dan het gesprek wel gestart, zijn het gesprek gestart en dan pakt de gemeente dat weer over. Dan is het voor ons ook wel iets van: hoe houden we dan de contacten hierover want we proberen dan in belang van het kind regelmatige gesprekken te plannen zodat we daarover nog wel even in gesprek kunnen gaan en te horen hoe het daarmee staat. Maar het is niet de gemeente die de gesprekken plant, daarin is de school weer de regisseur."

IB/AF: "Het lijkt wel of het contant wordt gebagatelliseerd, de zorg die wij zien, de signalen die wij zien, en dat ze opkomen voor de gezinnen waar de zorg is, en waardoor je uiteindelijk wel de gezinnen af ziet glijden. En dat vind ik het frustrerende want zodra justitie in aanmerking komt of politie, dan ineens kan alles. Terwijl ik denk ja je kan eigenlijk in een veel eerder stadium preventief dingen doen en het gezin ondersteunen, want dit kost veel meer hoor."

IB/AF: "Waar wij heel erg als worstelen als school, en ik hoor net iemand anders dat ook al zeggen, is gewoon de samenwerking met de zorg. Ik mis een doorzettingskracht met elkaar. En het is heel erg afhankelijk van de zorg, ik heb de terriërs meegemaakt waarmee je echt wat kan bereiken, maar ik word echt soms heel verdrietig hoe dat af en toe gaat." IB/AF: "Ik merk vaak wel dat het afhankelijk is van de persoon die het werk doet en dat zou eigenlijk

niet mogen.” Dit komt ook terug in ander gesprek door een DIR: “Wat ik ook wel merkte is dat bij de andere kant, dus de jeugdhulp en de leerplichtambtenaar, er ook wel schroom bestaat om door te pakken. Dan leggen we als school het eigenlijk open en bloot neer bij leerplichtambtenaar en/of jeugdhulp en dan hoop je: pak nou eens door! De vraag is altijd wie de regie voert.” [nb.: gespreksleider benoemd dat gemeente altijd regie heeft, tenzij anders afgesproken]. IB'er: “Dat vind ik wel fijn om te horen want bij dat gesprek heeft de schoolarts gezeten, heeft de leerplicht gezeten, heeft de gemeente gezeten en daar is dus niet voldoende gebeurd. Hier zou de meldcode helemaal van pas kunnen zijn. En niemand heeft die stap van het afwegingskader gemaakt. We waren in gesprek met ouders en we liepen vast, maar niemand heeft dan die overweging gemaakt van stap 4 en 5.”

In de samenwerking gaat het niet alleen om het hier en nu benoemd een IB/AF: “Ook een casus en proces even te evalueren. Want daar leer je ook heel veel van. Ik merk als je dat doet, ik zou het liefst ook de zorg daarin willen betrekken: alle mensen die daarin betrokken zijn om het met elkaar eens even te doorlopen. Zodat je ook voor jezelf ook even denkt moeten we dit anders doen, dat geeft wel heel veel inzicht.”

Specifieke thema's

Een concrete belemmering wordt benoemd door een IB/AF is het juridisch kader: “Vaak word er aangegeven, vanuit mijn kant of instantie: de AVG, ik mag niets doen. Maar ook zij zijn rondom de AVG eigenlijk wel in overtreding. Zij hebben juist de plicht om ook anderen te informeren in het belang van het kind. Maar ze moeten het wel aan de ouders aangeven: we gaan hier ook bij school een melding van doen, of in elk geval met school in overleg. als ze dat niet doen zijn ze zelf wettelijk in overtreding.” IB/AF: “Ik heb trouwens de (gezins-)voogd anoniem gebeld, mag ik ook doen, gezinsvoogd heb ik gebeld om anoniem te sparren. Ik heb gezegd van sorry ik moet je echt even spreken, dit gesprek heeft niet plaatsgevonden.” IB/AF: “Mijn inziens verschuilt men zich nog te vaak achter de wet van de privacy en dat soort zaken. En ik merk, ik weet niet of dat aan mij ligt dat ik ouder wordt, maar ik merk dat afgelopen jaren eigenlijk erger worden en dat maakt me ontzettende zorgen.”

Praktisch en randvoorwaarden

LK: “Er zijn reclamecampagnes van een beroerte alarm, die van mond-spraak-arm? Zoiets zou je eigenlijk ook moeten hebben voor deze situatie, wat ook gewoon zichtbaar mag zijn voor kinderen, ouders, leerkrachten van dit is gewoon wat een kenmerk is.”

IB/AF: We werken met twee locaties en soms heb je niet de vrijheid om te doen wat je zou willen. Dan denk je: het zou zo mooi zijn als deze groep even naar buiten kan maar dat kan dus vaak niet, dan zit je toch gebonden in het lokaal, dan zet je even een muziek op en ga je dansen, op die manier. Maar echt even helemaal eruit zo'n situatie dat is er dan niet bij en dat mis ik heel erg.”

Tijd komt ook regelmatig terug, zowel als punt om geen verdere stappen te ondernemen en dus ook als stap om dingen te verbeteren. LK: “Soms zeggen we, we moeten eigenlijk preventief iets doen, daar heb je eigenlijk net wat meer tijd voor nodig en soms ontbreekt dat. En soms niet hoor, het is niet zo zwart-wit. Maar het puntje tijd is wel belangrijk.” Een IB'er vult aan: “Ja.. denk het wel ja. Vooral als het gaat over dat stukje preventieve aanpak, als leerkracht kun je best heel druk zijn met het draaiend houden van je groep en de dingetjes die tussendoor komen en dan kan dat zomaar een beetje op de achtergrond komen.”

Tijd wordt herkend door mensen uit een ander werkveld. Een iemand benoemd: "Qua eigen werk heb je ook altijd tijd te kort, crisissen gaan altijd voor. Waardoor je toch niet altijd kan doen wat je zou willen of moeten doen. En daardoor ook te weinig preventief bezig bent, want je bent toch altijd brandjes aan het blussen." Een ander zegt: "Ja kijk, er speelt altijd wel iets een rol dat niet in je normale werkplanning. Dit soort dingen er standaard in zitten, dus je moet planning maken daarvoor ja. En als je in zo'n casus zit, dan denk ik ook dat het de leerkracht signaleert, maar dat het doorgegeven moet worden omdat de leerkracht ook echt de tijd daar niet voor heeft om het uit te zoeken." Een LK reageert: "Maar ho, dat betekent niet meer dat leerkrachten dan niets meer hoeven te doen, want daar komen heel veel gesprekken bij om de hoek en dan heb je weer dat stukje tijd. Dus het is niet het overnemen, nee het overnemen in de acties, maar je blijft als leerkracht echt wel verantwoordelijk. En dat heeft invloed op jouw klassengebeuren. En ik heb niet zo'n hele grote groep nu, maar ik kan me voorstellen op de basisscholen waar nu de groepen heel erg groot zijn dat dat echt wel eens een probleem kan geven hoor. Een LK/AF geeft aan: "Ik ben nu altijd met onderwijs bezig, maar als AF doe ik dat er eventjes bij. Ik zou het zo mooi vind als er een schoolcoach is en daar kan ieder kind heen. We hebben wel een luisterjuf, maar de luisterjuf is ook gewoon aan het werk. Dus heeft ze wel tijd? Dat vind ik in het onderwijs zo jammer. Je hebt gedrags-specialisten, reken specialist, vanalles... Maar ik ga niet naar mijn directeur toe want er word dan gezegd zoveel casussen zijn er helemaal niet, hoeveel ben je er nu mee bezig?"

Overdracht tussen scholen bij verhuizingen is ook een aandachtspunt: DIR: "Vorig jaar is een leerling verhuist naar een andere school, en niet omdat ze moesten verhuizen maar het had echt wel een hele duidelijke reden. Wij hadden echt wel een zeer dringend gesprek gehad met deze ouders. De andere school heeft volgens mij geen overdacht gevraagd. En dan denk ik, hoe groot is de kans dat dit gedrag doorzet ook op de andere school en hadden we willen bespreken. Want de ouders wisten donders goed waarom ze weggingen. Dus dat je dan denkt: onderling wil je ook een goede overdracht hebben en moet je niet elkaar de dingen gaan verzwijgen want daar komen ze vanzelf wel achter."

Heel praktisch is een vraag naar een overzicht met fondsen en stichtingen. Een LK: "Dat is, denk ik, wel heel zinvol, want ik wist dat niet eens van stichting leergeld. Dus het mooiste zou zijn als dit gewoon heel erg goed bekend is, dus dan kom je weer op een stukje communicatie uit."

Vraag 5: Wat vind je belangrijk om te doen rondom dit thema?

Deze vraag is niet bij alle panelgesprekken expliciet aan de orde gekomen omdat veel is benoemd bij de vraag: wat zou er beter kunnen en ook aan bod kwam bij de wonderwensvraag "Als je een zak geld zou mogen besteden, binnen het onderwijs m.b.t. het thema HG en KM: wat zou je dan wensen voor jezelf en collega's?"

Preventie

Preventie komt in verschillende panelgesprekken naar voren. Een medewerker uit een aangrenzend werkveld, geeft aan: "Nou dat is iets waar wij wel echt mee bezig zijn in de gemeente of we het preventieve stuk beter kunnen maken en of het aanbod breder wordt. En dan blijft denk ik belangrijk om te signaleren. Als je weet als school dat ouders bijvoorbeeld

in financiële problemen dreigen te komen of zitten, dan kan dat natuurlijk een hele grote stressfactor zijn of een aanleiding zijn uiteindelijk voor huiselijk geweld of kindermishandeling. En daar als het nog niet erg genoeg is kan je nog vanuit preventie heel veel inzetten om te voorkomen dat het erger wordt." Vanuit het kopje financiën, geeft een LK aan: "Preventie bij armoede: bij ons is wat dat betreft wel beetje bekend. Ook niet hè, niet iedereen loopt ermee te koop, echt niet. En degene die het misschien het hardste nodig hebben, want dat moet je ook nog altijd in je achterhoofd houden, die praten niet hoor die proberen het zelf op te lossen. Ook dat is weer, ook daar moet je gevoel en je verstand."

Een IB'er geeft als voorbeeld: "We hadden pas een gezin waar een scheiding speelt. Een vader en een moeder en die heb ik aan het begin van het jaar wel gesproken, en de afspraak gemaakt over informatievoorziening en ze ook geattendeerd op stukje ondersteuning van de kinderen. Die kinderen gaan nu Dappere Dino's volgen. Dus dan probeer je ook wel preventies bezig te zijn."

Er wordt een voorbeeld gegeven van een lopende pilot met als doel: "Zeg maar dat door de inzet van een ambulant begeleider / maatschappelijk werker, de aansluiting met jeugdzorg en onderwijs wat dichterbij elkaar komt, dat je elkaar makkelijker kunt vinden, dat het laagdrempeliger en preventievers ondersteuning of hulp kunt inzetten."

Deskundigheidsbevordering

IB'er: "Ik wil in ieder geval dat alle leerkrachten een training gaan krijgen. Training gericht op kindermishandeling en de meldcode, ik zat zelf aan Augeo te denken, want daar heb zelf al wel eens een training bij gevolgd en dat vond ik zelf wel heel positief en duidelijk. Andere ervaringen weet ik niet zo van trainingen erover." Een andere IB'er heeft een gelijk idee: "Ik zou dat ook wensen, gericht op signalering. En daarbij, meestal kindermishandeling signaleren, hebben ze wel geleerd of opgepakt, tenminste dat is redelijk helder. Maar seksueel misbruik is vaak niet zo helder en verwaarlozing al helemaal niet. Dat merk ik ook met het bespreken van de meldcode van 'oh hoort dat er ook bij'. En ook geweld: dat ook dreigen met geweld al mishandeling is. Maar dat zijn best wel van die dingetjes wat gewoon niet helder is, dus dat lijkt me heel fijn. En wat ik heel erg zoek is die gespreksvoering met de ouders, dat ik daar training in zou willen zelf of misschien ook met een leerkracht of vertrouwenspersoon of aandachtsfunctionaris erbij. Maar dat lijkt me heel prettig want dat ligt buiten mijn expertise eigenlijk. Dat moet natuurlijk wel, maar ik voel in alles dat ik zwemmend daarin ben en dat is natuurlijk niet fijn op zo'n moment." Een IB'er geeft aan: "Dus dat dat ook goed is, dat wij allemaal weten van waar moeten we op letten (nb: training signaleren): wat zijn dan de stappen. En dan denk ik ook -als je dat echt met elkaar doet- misschien als ik dan even droom: wijk- of gemeentebreed met peuterspeelzaal én scholen".

Relatie met kinderen

Een OA geeft aan: "Ik denk inderdaad vooral gewoon meer dat het ook in de klas gepresenteerd word, en dat het veel meer besproken word. Dat het geen taboe meer is, want het gebeurt nou eenmaal. En dat er ook veel meer aandacht ook in opleidingen voor is, dat er aandacht in gestoken worden. Dat dit zijn onderliggende problemen waar veel meer aandacht aan besteed moet worden." Een IB/AF: "Veel vaker kindgesprekken, want kindgesprekken gebeuren wel maar het is gewoon tussen neus en lippen door. Je hebt gewoon niet echt tijd om met een kind te gaan zitten. Als je dat herhaaldelijk wel kan dan denk ik ook dat er veel meer boven tafel kan komen dan er nu gebeurt."

Relatie met ouders

Een LK/AF: "Maar toch ook veel meer naar ouders toe ook voor informatie, natuurlijk naar de kinderen toe in de klas, maar ook nog wel naar ouders toe. De onmacht in het opvoeden, dat het niet altijd een taboe is als het niet lukt. Dat het oké is, dat ervaren we allemaal. Meer in die trant. Het is oké als het niet lukt, wat zijn dan de wegen." Een IB/AF zit op dezelfde lijn: "Maar ook een stukje campagne naar kinderen, ouders in hoe ga je om met. Wat kan je als kind doen, wat kan je als ouder doen, wat kan je als leerkracht doen." Een OA: "Ik denk ook dat het belangrijk is dat ouders weten dat ze naar zo iemand toe kunnen. Gewoon überhaupt voor vragen, misschien over opvoedingsproblemen en dat ze misschien voorkomen dat er iets van mishandeling of zo plaats vindt en dat ze zelf al signaleren van; we weten gewoon niet meer hoe we met onze kind om moeten gaan, botst van alle kanten. Dat ze dan ook gewoon voor advies kunnen komen vragen: stel dat het loopt uit de hand, dat ze dat gewoon voor kunnen zijn. Dat daar ook mensen voor zijn op school."

Een LK geeft aan: "En als school is het ook heel belangrijk om altijd vanuit het kind te praten: als Pietje inderdaad dit en voor Pietje willen we dit. Daar zijn ouders vaak heel gevoelig voor."

Samenwerking met lokaal team en overige instanties

"Het aanvragen en aannemen van meer persoonlijke begeleiders die gespecialiseerd zijn in dit thema en waar kinderen heen kunnen om hun persoonlijke verhaal te kunnen delen. [...] Je bent dan wel een persoon (nb: vertrouwenspersoon) waar kinderen heen kunnen maar eigenlijk ben je dan altijd aan het werk en dan denk een kind misschien ook: wanneer dan.", dat zou een mooie oplossing zijn, aldus een OA. Dit wordt bevestigd door een IB/AF in hetzelfde gesprek: "De aanwezigheid van een aanspreekpunt. Waar je terecht kan." Een IB'er: "Volgens mij is dat wel redelijk makkelijk -met die schoolmaatschappelijk werker- een keer te doen. Dat je een soort opvoedcursus moet doen. Nu doen we van: oh ergens in de wijk is een opvoedcursus. Maar misschien kunnen we wel zeggen: oh in je kleuterjaren ga je een keer naar de opvoedcursus bij ons op school en in lagere bouw en in de hogere bouw. Dat je gewoon drie keer die maatschappelijke werker gezien hebt. En in dezelfde ruimte bent geweest en dingen mogen uitspreken van: goh dat vinden andere ouders ook lastig."

LK/AF: "Dan heb ik ook op zich nog een idee. Ik denk dan zoals bij ons heb je dan die schoolmaatschappelijk werker (SMW) en die zit er dan ook af en toe. Je zou bijvoorbeeld ook gewoon kunnen vragen als school: we gaan nu vandaag over dat soort dingen praten en we willen graag weten van jullie als ouders wat jullie ervan vinden. Wie is er bereid om eraan mee te denken? Misschien dat veel laagdrempeliger is nog dan als je er zelf mee komt, want degene die erover mee willen denken hebben er toch vaak op een of andere manier wel wat mee te maken, of interesse erin."

Specifieke thema's

Ontschotting is ook een wens, aldus een DIR. "Als we heel breed kunnen denken, moeten we de schotten maar meteen weghalen tussen onderwijs, kinderopvang en alles wat er is. Ik denk dat als dat gebeurt, we elkaar echt goed vinden en bij wijze van spreken de deur plat lopen, dan hebben we heel veel gewonnen."

Praktisch en randvoorwaarden

Een LK/AF: "Een eigen plek voor een eigen ambulante, vertrouwenspersoon. Het liefst maak ik daar gewoon een luisterhuis van als ik dan toch het geld heb. Een luisterhuis waar je dan naar binnen kan." Een IB/AF zou het breed op willen pakken: "Een campagne opstellen om gewoon informatie te delen met elkaar in hoe dat dan werkt, random de AVG maar met name ook richting de huisarts en mede specialisten. Ze verschuilen zich vooral achter de AVG maar gaan daar niet wetende dat ze eigenlijk wettelijk tegen problemen aan gaan lopen." Dit idee komt in een ander gesprek ook naar voren door een professional uit een ander werkveld: "ik dacht wat ik gewoon heel erg zou willen voor kinderen en ouders, dat er iets op school is. Een ruimte of heel laagdrempelig waar je met je problemen al vrij kunt spreken met dit of dit vind ik lastig."

IB/AF: "Maar ook de tijd en gelegenheid voor de personen die er op dit moment aandachtsfunctionaris of vertrouwenspersoon zijn, dat daar gewoon ruimte voor is in het budget van het personeel. Dat daar dus ruimte voor gegeven wordt. Vanuit de stichting waar je werkt, dat zij belang achter hierin en dat ze daar dus ruimte, geld en tijd in willen besteden."

Verklaring afkortingen

Verklaring afkortingen

AF	aandachtsfunctionaris (huiselijk geweld en kindermishandeling)
AWK	afwegingskader
CJG	centrum jeugd en gezin
DKB	deskundigheidsbevordering
HG	huiselijk geweld
IB'er	intern begeleider
KM	kindermishandeling
LT	lokale team (CJG, gebiedsteam, wijkteam, gespreksvoerder, sociaal team etc.)
MC	meldcode (huiselijk geweld en kindermishandeling)
PO	primair onderwijs
SMW	SchoolMaatschappelijk Werk(-er)
SWV	samenwerkingsverband
VI	verwijsindex
VO	voortgezet onderwijs
VP	vertrouwenspersoon
VT	Veilig Thuis
VT GM	Veilig Thuis Gelderland Midden

Nationaal programma
'Geweld hoort nergens thuis'
Regio West Veluwe Vallei

Veilig thuis in de West Veluwe Vallei
Barneveld - Ede - Nijkerk - Scherpenzeel - Wageningen